

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om bekämpning av skogsskador samt till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att en lag om bekämpning av skogsskador ska stiftas. Samtidigt upphävs gällande lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. Det föreslås att de bestämmelser som ingår i de förordningar som utfärdats med stöd av den gällande lagen i huvudsak tas in i den nya lagen.

Innehållet i den föreslagna lagen motsvarar i huvudsak innehållet i de gällande bestämmelserna. Syftet med propositionen är att trygga skogarnas goda hälsotillstånd. Avsikten med propositionen är särskilt att hålla skadeinsektstammarna så små som möjligt. Med skog avses ett område på vilket skogslagen tillämpas.

I lagen tas fortsatt in bestämmelser om skyldighet att inom vissa tidsfrister transportera bort färskt barrträdsvirke från avverkningsplatser och avlägg samt skadade barrträd från skogen och avlägg. När det gäller gran är avsikten att tidigare lägga tidsfristerna för borttransportering med några veckor i landets södra och mellersta delar. Den ändring av tidsfristerna för borttransportering av

stamdelar och stubbar från barrträd samt skadade barrträd som föreslås i lagen är förenlig med de förändrade naturförhållandena, t.ex. den tidigare tidpunkten för insikternas svärmning till följd av varmare vårar. Tillsynen över efterlevnaden av lagen genomförs i fortsättningen huvudsakligen som verksamhetsutövarnas egenkontroll, vilket effektiviserar tillsynen och innebär kostnadsinbesparingar för staten. För bekämpning av omfattande skogsskador föreslås att jord- och skogsbruksministeriet fortsättningsvis har rätt att ålägga markägarna inom ett riskområde att avlägsna ett tillräckligt antal träd ur skogen eller vidta andra nödvändiga åtgärder. I lagen om Finlands skogscentral och lagen om växtskyddsmedel görs den översyn som stiftandet av lagen om bekämpning av skogsskador föranleder.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2014.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
Förhållande till annan lagstiftning.....	7
Beredskap för skogsskador.....	8
Risker som orsakas av klimatförändringen	9
De värsta skadegörarna	9
Förhindrande av skogsskador.....	12
Skogsskador och biologisk mångfald.....	13
Tillsyn över att bestämmelserna i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog följs	14
2.2 Lagstiftning och praxis i olika länder.....	15
Sverige.....	15
Norge.....	16
Kanada.....	16
2.3 Bedömning av nuläget	17
Risken för skogsskador	17
Begreppet gagnvirke.....	18
Begreppet skadat träd	18
Mängden skadade träd som ska avlägsnas	18
Beaktande av risker som orsakas av energived	19
Tillämpning av lagen på främmande arter.....	19
Skogsskador och biologisk mångfald.....	19
Utveckling av lagtillsynen.....	20
Ändringar som beror på grundlagen.....	20
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	20
3.1 Målsättning.....	20
3.2 Alternativ för genomförandet.....	20
3.3 De viktigaste förslagen.....	21
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	22
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	22
4.2 Konsekvenser för statsfinanserna och statsbudgeten	22
4.3 Konsekvenser för den underställda förvaltningen.....	23
4.4 Konsekvenser för skogsindustrins och drivningsföretagarnas verksamhetsbetingelser.....	24
4.5 Konsekvenser för markägarna och medborgarna.....	25
4.6 Konsekvenser för miljön	25
4.7 Övriga konsekvenser.....	26
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	26
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	26
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	26
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	27
7 SAMBAND MED INTERNATIONELLA FÖRDRAG.....	28
DETALJMOTIVERING	29

1	LAGFÖRSLAG	29
1.1	Lagen om bekämpning av skogsskador	29
1.2	Lagen om Finlands skogscentral	47
1.3	Lagen om växtskyddsmedel	48
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	48
3	IKRAFTTRÄDANDE	49
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	49
	LAGFÖRSLAG	52
	Lag om bekämpning av skogsskador	52
	Lag om ändring av 8 § i lagen om Finlands skogscentral	61
	Lag om ändring av 20 § i lagen om växtskyddsmedel	62
	BILAGOR	63
	PARALLELLTEXT	63
	Lag om ändring av 8 § i lagen om Finlands skogscentral	63
	Lag om ändring av 20 § i lagen om växtskyddsmedel	65
	FÖRORDNINGSGUTKAST	66
	Statsrådets förordning om bekämpning av skogsskador	66
	Jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av skogsskador	67

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

De finländska skogarna har i stort sett hållits friska. Även trädbeståndet i skogarna är större än någonsin tidigare. Trädbeståndets årliga tillväxt har stigit till 104 miljoner kubikmeter. Virkesförrådet i skogarna fortsätter öka, då den totala avgången hela tiden är mindre än den årliga tillväxten. Genom hållbart utnyttjande och skydd har också kommande generationer tillgång till friska och mångfaldiga skogar. Klimatförändringen är en av vår tids största utmaningar, som vi även kan påverka genom skogsodlingen och virkesanvändningen. Globalt tar skogarna upp koldioxid från atmosfären och fungerar som kolsänkor och kolförråd. Kolsänkor bromsar ökningen av koldioxidhalten i atmosfären och motverkar således klimatförändringen. När klimatförändringen fortskrider bör man dock inom skogsvården förbereda sig inför riskerna i samband med den.

Med skogsskador avses i allmänhet skador orsakade av sådant som minskar avkastningen från skogsbruket. Skadorna delas vanligtvis in i abiotiska och biotiska skador. Abiotiska skador är till exempel skogsbränder, stormskador, snöskador och luftföroreningskadorna. Biotiska skador är närmast sjukdomar som orsakas av insekter, svampar, och olika mikroorganismer samt skador som orsakas av djur.

Skogarnas hälsa påverkas av många faktorer såsom klimat- och markförhållanden, trädbeståndets ålder och kvalitet, skogsbehandling, skogsskador och föroreningar i luften. Skogen är till sin natur sådan att där alltid förekommer skador och skadegörare i viss mån. När skogarnas hälsa försämras handlar det ofta om sammanlagda konsekvenser av miljöfaktorer och skadegörare. Uppföljningen av skogarnas hälsotillstånd hör till Skogsforskningsinstitutets lagstadgade uppgifter. Finlands skogscentral bistår institutet i arbetet. Skogarnas hälsa följs på allmän nivå upp genom en riksskogstaxering (RST) som genomförs med cirka fem till tio års mellanrum. För närvarande pågår RST11, som genomförs under fem år så att årliga mät-

ningar i terrängen görs i hela landet under fem års tid. Skogsforskningsinstitutet gör även upp årliga prognoser om förändringar i skadeinsekt- och sorkpopulationerna och ger experthjälp för identifiering av skogsskador och andra frågor som rör skogsskador. Exakt och detaljerad statistik om olika typer av skador finns inte att tillgå, eftersom markägarna eller skogsfackmännen inte är skyldiga att anmäla skador.

Enligt den tionde riksskogstaxeringen (RST10) förekom skador som försämrar skogsbeståndets skogsbruksmässiga kvalitet på 4,7 miljoner hektar av den skogsmark som kan användas för virkesproduktion, i södra Finland på 21 procent och i norra Finland på 30 procent av arealen. De största observerade skadegörarna i de mätningar som gjordes mellan 2004 och 2008 var svampsjukdomar samt vind och snö. Under 2004–2008 förekom skador som ledde till omedelbar förnyelse av skogsbeståndet på sammanlagt 38 000 hektar i Finland. Resultaten av RST visar dock ännu inte de insektsskador som ökat under de senaste åren.

I Finland finns flera tämligen allmänt förekommande insektarter som orsakar skador på barr och löv. Vanligen är förekomsterna lokala och kortvariga och skadorna är begränsade till övergående tillväxtförluster. Under 2005–2009 orsakade den röda tallstekeln dock barrskador på tallbeståndet på hundratals hektar. Den av den vanliga tallsprinnarstekeln orsakade förstörelse som började 2007 har tagit död på hundratals hektar tallskog i Ytteriområdet. Under 2010–2012 orsakade granbarkborren allvarliga skador på granskogarna i synnerhet i södra och sydöstra Finland. År 2012 började Skogsforskningsinstitutet följa upp populationsförändringar hos granbarkborren i samarbete med Finlands skogscentral. Uppföljningen visar att antalet granbarkborrar i området söder om Salpauselkä har ökat så att de rentav utgör en epidemi. År 2012 tog Finlands skogscentral emot anmälningar om användning av skog till följd av insektsskador för cirka 900 hektar. Största delen av dessa gällde förnyelseavverkningar på grund av granbarkborren.

Stormar som orsakar omfattande skogsskador är inte sällsynta i Finland. Stormar som fällt miljontals kubikmeter virke har under 2000-talet förekommit 2001, 2002, 2010 och 2011. Den värsta av dessa inträffade 2010, då 8,1 miljoner kubikmeter virke föll i stormarna i månadsskiftet juli-augusti. Siffran motsvarar cirka 15 procent av de årliga avverkningarna i Finland. Efter stormskador finns det alltid en stor risk för att insektsskador sprids. Med undantag för 2012 har somrarna under de senaste åren också varit exceptionellt torra, vilket har utsatt i synnerhet gamla granar för ytterligare skador. Under 2010 och 2011 lyckades granbarkborren tack vare de varma somrarna utveckla två generationer i södra Finland, vilket sannolikt har lett till ännu värre skador. Den regniga och kalla sommaren 2012 gjorde att skadorna av granbarkborren blev mindre än befarat. Ju torrare de kommande somrarna är och ju större del av de stormfällda träden som lämnas kvar, desto högre är risken för att granbarkborreskadorna fortsätter.

Klimatförändringen förväntas öka i synnerhet vintermedeltemperaturerna och nederbörden. Dessutom kommer extrema väderfenomen sannolikt att bli vanligare. Klimatförändringen ökar också sannolikheten för många skogsskador såsom storm-, snö-, svamp- och insektsskador. Det är således allt viktigare att hålla skadegörare som hotar skogarnas hälsa under kontroll. För den biologiska mångfalden kan skogsskador dock även vara bra i och med att mängden död ved ökar.

Utgångspunkten vid bekämpning av skogsskador är att de alltid förekommer i viss mån, men att man bör kunna förebygga uppkomsten av omfattande skogsskador som orsakar stora ekonomiska förluster. Det bästa sättet att förhindra omfattande insektsskador är att hålla populationerna av skadeinsekter små. Det är mycket svårare, eller rentav omöjligt, att bekämpa skador när de redan håller på att sprida sig.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Skogsskador orsakade av insekter och svampsjukdomar började väcka större samhällslig uppmärksamhet i slutet av 1970-talet. De grandominerade skogarna i Sverige och Norge hade under hela decenniet plågats av granbarkborreskador som började efter de omfattande stormskadorna år 1969. Vid vindfällna förökar sig granbarkborren så kraftigt att den kan angripa även friska träd och därmed utvidga skadeområdet år efter år. Situationen blev värre av de torra perioder som inföll i mitten av 1970-talet och som utsatte granarna för barkborren. Granbarkborreskadorna i Skandinavien ansågs vara över först i mitten av 1980-talet. Motsvarande skador förekom inte i Finland. Trots det tillsatte jord- och skogsbruksministeriet den 31 maj 1978 en kommission med uppgift att ta fram ett förslag till lagstiftning och andra åtgärder som krävs för att bekämpa skogsskador. Kommissionens betänkande blev klart i slutet av 1979 och innehöll ett förslag till proposition om en lag om bekämpning av skogsskador. Förslaget ledde dock inte genast till vidare åtgärder.

Oron över skogarnas hälsa ökade ytterligare vid mitten av 1980-talet. I Centraleuropa konstaterades att skogarnas hälsa hade försämrats i synnerhet på grund av luftföroreningar. Den skogsdöd som förekom i närheten av industriområdena i Centraleuropa befarades vara möjlig även i Finland. Större avverkningsvolym, övergången till maskinell drivning året runt samt den ökade importen av råvirke och skogsodlingsmaterial ansågs också ha ökat risken för skogsskador. På den tiden skedde bekämpningen av insekts- och svampskador inom skogsbruket på frivillig basis. Forststyrelsen hade utfärdat anvisningar om förebyggande av skogsskador i de skogar som var i dess besittning. De största skogsbolagen följde antingen sina egna eller det samägda forsknings- och utvecklingsbolaget Metsäteho Oy:s rekommendationer om skötsel och avverkningar i sina skogar. I fråga om privata skogar var praxis att parterna i en virkesaffär gemensamt kom överens om frågor som rörde bekämpning av insektsska-

dor och lagring av obarkat virke när avtalen ingicks. Rekommendationerna hade dock inte någon bindande verkan, och de ansågs inte längre tillräckliga för att förebygga skogsskador.

I Finland togs behovet av lagstiftning om bekämpning och förebyggande av skogsskador upp till ny prövning i slutet av 1980-talet. Resultatet blev en lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (263/1991) som trädde i kraft den 1 juli 1991. Lagens innehåll byggde i hög grad på det förslag som skogsskadekommissionen hade berett över tio år tidigare. Som kompletterande bestämmelser utfärdades förordningen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (1046/1991), förordningen om övervakning i fråga om växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador (1045/1991) samt jord- och skogsbruksministeriets beslut om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (1397/1991).

Prioriteringarna i skogspolitiken ändrades väsentligt i början av 1990-talet. Den viktigaste skogsbrukslagstiftningen reformerades under 1990-talet för att svara mot kraven på ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart skogsbruk. Bestämmelser som syftade till att trygga skogsnaturens mångfald i ekonomiskogarna togs med i skogslagen (1093/1996) och lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (1094/1996).

Innehållet i författningarna om bekämpning av insekt- och svampskador i skog har hållits så gott som oförändrade. År 1996 gjordes ändringar i lagen gällande vite, ändringssökande och hot om tvångsutförande. År 1998 förtydligades bestämmelserna om lagens tillämpningsområde och långvarig lagring av virke. År 2003 gjordes en teknisk ändring gällande förfarandet vid ändringssökande. År 2007 ändrades lagen så att de av skogscentralernas uppgifter som innebar betydande utövning av offentlig makt överfördes på Landsbygdsverket. Den senaste ändringen är från 2010, då en ny 7 a § fogades till lagen. Enligt den får jord- och skogsbruksministeriet ge markägare rätt att på egen bekostnad utföra av ministeriet godkända åtgärder för spridning av biologiska växtskyddsmedel från luften. I och med ändringen förbättrades markägarnas möjligheter att förhindra i syn-

nerhet skador av röd tallstekel, som kan bekämpas effektivt bara genom att flygbespruta skogarna med biologiska bekämpningsmedel.

År 2003 färdigställdes ett betänkande av en arbetsgrupp för skogsskador som tillsatts av jord- och skogsbruksministeriet. Arbetsgruppens syfte var bland annat att utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att öka beredskapen för skogsskador som orsakas av stormar samt behoven av ändringar i lagstiftningen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. Arbetsgruppen föreslog att tröskelvärdena för avlägsnande av skadade barrträd i författningarna om bekämpning av insekt- och svampskador i skog ska justeras enligt resultat från undersökningar. Vidare föreslog arbetsgruppen att det till lagen fogas bestämmelser enligt vilka markägare får lämna kvar ett större antal skadade träd i områden som syftar till att främja skogsnaturens mångfald än vad tröskelvärdena i författningarna skulle medge. Arbetsgruppen ansåg dock att den allmänna principen vid behandling av ekonomiskogar fortfarande bör vara att barrträd som skadats av storm, snö eller andra skadegörare avlägsnas från skogen om de sannolikt sprider insekter eller svampsjukdomar som är skadliga för skogens hälsa och livskraft samt för virkets tekniska kvalitet. Åtgärderna för att öka skogsnaturens mångfald bör enligt arbetsgruppen planeras och genomföras så att de inte äventyrar vare sig skogarnas hälsa eller en hållbar virkesproduktion.

År 2003 lade en arbetsgrupp tillsatt av jord- och skogsbruksministeriet upp en nationell växtskyddsstrategi för åren 2004–2013. Arbetsgruppen framhöll att man vid översynen av lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog och de författningar som utfärdats med stöd av den måste se till att de åtgärder som syftar till att främja skogarnas mångfald inte utgör ett hot för skogarnas hälsa. Arbetsgruppen konstaterade också att åtgärder som syftar till att främja den biologiska mångfalden i skogarna alltid ska vidtas med hänsyn till deras effekter på skogarnas hälsa. Eftersom det inte finns tillräcklig information om dessa effekter, ansåg arbetsgruppen att det behövs mer forskningsdata om de svamp- och insektsskador som

orsakats av åtgärder som redan utförts för att främja skogarnas mångfald.

I det nationella skogsprogrammet 2015, som godkändes som statsrådets principbeslut den 16 december 2010, konstateras det att skogarnas kolsänkeeffekt och deras anpassning till klimatförändringen ska främjas bland annat genom att man sörjer för tillväxten i skogarna och förebyggandet av stormskador och andra skogsskador samt ser till att forskningen får finansiering. Enligt det nationella skogsprogrammet 2015 ska skogsvårdsrekommendationerna ses över så att de bidrar till att öka skogarnas livskraft även under föränderliga klimutförhållanden.

Som ett led i fullföljandet av målen för ekologisk hållbarhet i det nationella skogsprogrammet 2010 tillsatte statsrådet år 2000 en kommitté för skydd av södra Finlands skogar. Utifrån kommitténs förslag fattade statsrådet ett principbeslut om en handlingsplan för att trygga mångfalden i skogarna i södra Finland, västra delen av Uleåborgs län och sydvästra delen av Lapplands län. I statsrådets principbeslut om METSO-programmet av den 27 mars 2008 konstateras det att jord- och skogsbruksministeriet tillsammans med Skogsforskningsinstitutet ska reda ut i vilken utsträckning skadade barrträd kan lämnas kvar i skogen utan betydande skaderisker. Vidare konstateras det att jord- och skogsbruksministeriet ska förtydliga förhållandet mellan lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog och skogslagen i syfte att trygga den biologiska mångfalden i skogarna, dock med utgångspunkt i att de åtgärder som syftar till att öka mängden död ved ska planeras och genomföras så att skogarnas hälsa inte äventyras. En uppdatering av METSO-principbeslutet pågår.

Förhållande till annan lagstiftning

Lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog syftar huvudsakligen till att förhindra skogsskador orsakade av arter som redan förekommer i Finland. Klimatförändringen och den internationella handeln med trävaror och plantor ökar risken för att skogsinsekter och sjukdomsalstrare sprider sig utanför sina naturliga utbredningsområden. Finland är bundet av flera internationel-

la avtal om växters sundhet. I egenskap av medlem i Europeiska unionen har Finland varit skyldigt att harmonisera sin lagstiftning om skydd för växters sundhet med gemenskapens lagstiftning. Lagen om skydd för växters sundhet (702/2003) gäller åtgärder för att bekämpa och förhindra spridningen av skadegörare som inte förekommit tidigare i Finland. Lagen om skydd för växters sundhet tillämpas på bekämpning och förhindrande av spridningen av skadegörare eller andra organismer som är nya eller som har en oförutsedd verkan och som utgör ett omedelbart hot mot växters sundhet. Syftet med lagen är att upprätthålla växters goda sundhetstillstånd och därmed främja jord- och skogsbrukets, trädgårdsodlingens och livsmedelsproduktionens verksamhetsbetingelser samt livsmedelssäkerheten och produkternas kvalitet. Livsmedelssäkerhetsverket Evira svarar för tillsynen över att lagen följs.

I skogslagen finns flera bestämmelser som anknyter till tryggandet av skogarnas hälsa och livskraft. Lagens syfte är att främja en i ekonomiskt, ekologiskt och socialt hänseende hållbar skötsel och användning av skogarna så att skogarna uthålligt ger en god avkastning samtidigt som deras biologiska mångfald bevaras. Enligt lagen ska avverkningar utföras så att man undviker både att skada de träd som lämnas kvar och att orsaka sådana skador i terrängen som försvagar trädens växtförhållanden. Enligt skogslagen får plantbestånd anläggas med sådana frön eller plantor av tall, gran, vårtbjörk, glasbjörk och asp som till sitt ursprung och sina övriga egenskaper lämpar sig för förhållandena på förnyelseområdet. Plantbestånd kan också anläggas med andra trädslag som hör till Finlands naturliga flora och med hybridasp och sibirisk lärk, om det finns särskilda skäl för det och om trädslagets frön eller plantor till sitt ursprung och sina övriga egenskaper lämpar sig för förhållandena på området. Genom förordning av statsrådet utfärdas vid behov närmare bestämmelser om skogsodling av trädslag som inte hör till Finlands naturliga flora. I lagen föreskrivs dessutom om skogsbruk som bedrivs i skyddsskogar i syfte att förhindra att skogsgränsen förskjuts. För tillfället pågår en revidering av skogslagen som syftar till att minska den detaljerade re-

gleringen av skogsbehandlingen samt till att de särskilda behoven inom exempelvis luckhuggning och skogsbruk som baserar sig på olika åldersklasser ska beaktas i lagens bestämmelser. Dessutom ska skogslagens tillämpningsområde preciseras i synnerhet i fråga om olika områden avsedda för naturskydd.

Med stöd av lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk beviljas enskilda markägare statsfinansiering för åtgärder som främjar hållbar skötsel och användning av skogarna i enlighet med skogslagen. Många av de åtgärder som finansieras, såsom vård av ungskog, vitaliseringsgödsling, istandsättningsdikning och bekämpning av rotticka, syftar till att förbättra och upprätthålla skogarnas hälsa och livskraft.

Bestämmelser om ersättning av skador som orsakats av vilt finns i viltskadlagen (105/2009). I lagen föreskrivs om de grunder och förfaranden som iakttas när medel beviljas för ersättning av skador som orsakats av vilt och för förebyggande av sådana skador. I lagen fastställs också vilka som har rätt till ersättning för viltskador. Enligt lagen delas skadorna in i skador som orsakats av hjortdjur, skador som orsakats av stora rovdjur och skador som orsakats av annat vilt. I dagsläget ersätts endast skador som orsakats av hjortdjur och stora rovdjur. Skador som orsakats av hjortdjur delas in i skador på odling, skador på husdjur och skogsskador. Till skador som orsakats av stora rovdjur hör skador på odling, djur, lösöre och ren samt skador i anslutning till djurhållning. Trafikskador som orsakats av hjortdjur ersätts inte, eftersom man kan teckna en försäkring mot dem. Skador av vilt bör i första hand förebyggas. En förutsättning för att få ersättning för viltskador är att den som lidit skada med alla rimliga och till buds stående medel har försökt förhindra att skadan förvärras. Jord- och skogsbruksministeriet får även bevilja understöd för förebyggande av viltskador inom ramen för de anslag som anvisats i statsbudgeten. Understöd kan beviljas för materialanskaffningar, forskning och utvecklingsarbete till den del de har som syfte att förebygga eller minska skador. Understödet fräntar inte ersättningstagarna skyldigheten att med alla rimliga och till buds stående medel försöka

förhindra att en skada uppkommer eller förvärras.

Beredskap för skogsskador

I statsrådets principbeslut om tryggnad av samhällets vitala funktioner från 2003 och 2006 definierades de vitala funktionerna och de olika förvaltningsområdenas ansvar för att trygga dem. År 2010 såg man över principbeslutet och upprättade en säkerhetsstrategi för samhället. Strategin utgör en gemensam grund för beredskap och krisledning för alla aktörer i samhället. Den kompletteras och fördjupas av andra strategier och styrdokument för beredskap och hantering av störningar som beretts inom olika förvaltningsområden. Principbeslutet innehåller principer för genomförande och uppföljning av strategin samt för anordnande av beredskapsövningar. Varje ministerium styr och följer inom sitt verksamhetsområde för alla involverade aktörers del hur de uppgifter som anknyter till tryggnaden av samhällets vitala funktioner genomförs och hur den handlingsförmåga som dessa förutsätter utvecklas.

I 3 kap. i beredskapslagen (1552/2011) föreskrivs om förberedelser. Enligt den ska statsrådet, statliga förvaltningsmyndigheter, statens självständiga offentligt-rättsliga inrättningar, övriga statsmyndigheter och statliga affärsverk samt kommunerna, samkommunerna och kommunernas övriga sammanslutningar genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så väl som möjligt också under undantagsförhållanden. Förberedelserna leds och övervakas av statsrådet samt av varje ministerium inom sitt ansvarsområde. Varje ministerium samordnar förberedelserna inom sitt eget ansvarsområde. Jord- och skogsbruksministeriet svarar för upprättandet av en beredskapsplan för skogsskador och för annan beredskapsrelaterad verksamhet tillsammans med olika organisationer inom ministeriets förvaltningsområde.

År 2005 började jord- och skogsbruksministeriet utifrån skogsskadearbetsgruppens förslag förbättra beredskapen för stormskador i samarbete med de dåvarande regionala

skogscentralerna och Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio. Först tog man fram beredskapsplaner för stormskador för de dåvarande regionala skogscentralerna och en riksomfattande plan. År 2012 uppdaterades jord- och skogsbruksministeriets beredskapsplan för skogsskador. Planen innehåller nu, förutom skador som orsakats av abiotiska faktorer, dvs. stormar, skogsbränder, snö, torra och köld samt långväga transport av luftföroreningar, även de värsta biotiska skadegörarna såsom däggdjur, insekter och svampar. År 2012 tog Finlands skogscentral fram en beredskapsplan för skogsskador. Den kompletterar jord- och skogsbruksministeriets plan och fokuserar på konkreta beredskapsåtgärder.

Enligt räddningslagen (379/2011) är Finlands skogscentrals regionenheter skyldiga att på begäran ge en räddningsmyndighet handräckning som hör till deras verksamhetsområde eller annars är förenlig med det. Vid Finlands skogscentral finns både en riksomfattande beredskapschef och regionala beredskapschefer samt beredskapsgrupper som leds av dem. Efter omfattande skogsskador ger skogscentralen handräckning och utreder skadornas läge och omfattning i samarbete med andra aktörer inom skogssektorn. Lantmäteriverket upprätthåller beredskap för flygfotografering efter stormskador. Ansvaret för drivningen ligger dock hos markägarna och de aktörer som fått fullmakt av dem, såsom skogsvårdsföreningar, skogsserviceföretag och skogsindustri- och drivningsföretag som köper och driver virke.

Risker som orsakas av klimatförändringen

Enligt prognoser kommer medeltemperaturen i Finland att stiga med 2–7 grader fram till år 2080 och nederbörden att öka med 5–40 procent. Temperaturen stiger sannolikt i synnerhet om vintrarna och nätterna. Fram till 2020 uppskattas klimatet i Finland att bli 1–3 grader varmare, även om utsläppen av växthusgaser skulle minskas genast. En väsentlig faktor här är den stigande vintertemperaturen, som gör att skadeinsekter klarar sig på nordligare breddgrader än tidigare. Exempelvis den röda tallstekeln skulle sprida sig till hela landet. Skadorna av större mærg-

borre, granbarkborre, tallbarkstinkfly och rotticka förväntas öka. På kort sikt hänger klimatförändringens effekter samman i synnerhet med den ökade risken för skogsskador till följd av fler extrema väderfenomen och stigande temperaturer. På höstarna kan utdragna perioder av värme försvåra trädens övervintring, och vädervariationer på våarna kan utsätta granplantorna för frostskaador. Även arter som tidigare inte har påträffats i Finland, såsom barrskogsnunna och lövskogsnunna, kan sprida sig hos oss.

De värsta skadegörarna

Insekter

Barkborrar orsakar de allvarligaste ekonomiska skadorna på granbeståndet, och den skadligaste arten är granbarkborren. Skadeområdena i Finland har i regel varit små, men som värst kan granbarkborren döda skog över stora områden. I Centraleuropa, Norge och Sverige har massförökningarna av granbarkborren efter stormskador orsakat betydande förluster för skogsbruket. De granbarkborreskadorna som började efter stormskador och torra i Norge på 1970-talet ledde till att 4 miljoner kubikmeter gran torkade ut. Exempel finns också från Ryssland, där granbarkborren dödade 21 procent av träden på ett över en miljon hektar stort skogsområde runt Archangelsk mellan 1999 och 2004. Till följd av torra hade träden också utsatts för skadeinsekter, och träddöden hade samband med en stor förekomst av granbarkborre.

Granbarkborren är vanlig i hela Finland. Granbarkborren förökar sig i växande träd, vid vindfällan och snöbrott samt i rått granvirke. Om granbarkborren förekommer i stora mängder, kan de även angripa helt friska träd. Den angriper vanligen först granar som växer på ljusa platser, till exempel kantträd vid hyggen. Skadorna kan avancera som en sammanhängande front runt den redan skadade skogskanten eller som mindre härdar inne bland granarna. Skadegörelsen kan fortsätta och sprida sig under flera år om man inte ingriper eller om väderleksförhållandena inte sätter stopp för den.

En andra generation av granbarkborre under samma sommar i Finland dokumenterades första gången 2010 och andra gången 2011. En andra generation ökar skaderisken avsevärt. Åren 2002, 2003, 2006 och 2010 har granarna lidit av torka. Dessa år har vanligen varit varmare, och det finns därför skäl att anta att granbarkborren har utvecklat två generationer redan före 2010. Under 2010 och 2011 har det enligt skogsfackmännen dött avsevärt fler granar än under tidigare år i området söder om Salpausselkä. Detta har berott på torka och de ökade granbarkborreskadorna som den fört med sig. Det är inte bara granbarkborren som gynnas av granarnas försvagade motståndskraft, varför en del av grandöden beror på skador som orsakats av andra insekter.

Den sextandade barkborren är vår vanligaste barkborreart och förekommer i hela landet. Den förökar sig i granar med tunn bark och kan dra nytta av toppar och kvistar som blir kvar i skogen efter avverkningen. Stora förekomster av den kan orsaka avsevärda skador i samband med gallring av unga granbestånd. Arten är vanligen sekundär, dvs. den angriper försvagade träd. I Finland har arten hittills inte orsakat skador på stora områden. Efter stormarna Janika och Pyry konstaterades dock ställvis stora förekomster av sextandad barkborre i träden i de skadade områdena.

De värsta skadeinsekterna som angriper tallar är den större märgborren och den mindre märgborren, nedan märgborrar. Inför förökningen äter märgborrarna skotten i trädkronorna och orsakar skottförluster, som i sin tur medför tillväxtförluster. Trädens kronor tappar barr och torkar efter långvariga angrepp. Märgborrar kan också bidra till att döda försvagade rotstående träd. Skadorna kan pågå år efter år på samma plats om det finns lämpliga förökningsplatser i närheten. Då kan angreppen orsaka avsevärda tillväxtförluster på över 50 procent. Exempel på allvarliga märgborreskadorna kan hittas i skogar i närheten av sågar, träförädlingsanläggningar och terminalager.

Skadade stammar är förökningsplatser för barkborrar och även andra skalbaggar, såsom långhorningar och vivlar. Barkbocken, som hör till långhorningarna och är bland de mest farliga för det växande trädbeståndet, kan

även angripa friska träd. De har dock inte orsakat några omfattande skador utan främst dödat enskilda träd eller grupper av träd. Den vanliga snytbaggen och den stora tallviveln hör till arten vivlar och orsakar betydande skador på plantor. De kan båda föröka sig i stora mängder i stormfällade träd.

Insekter som förökar sig i travat tallvirke är bland annat den större märgborren, den skarptandade barkborren, vissa stora tallvivlar och långhorningar. Granbarkborren, den sextandade barkborren, bastborren, vissa stora tallvivlar och långhorningar förökar sig i travat granvirke. Den randiga vedborren orsakar tekniska skador på alla av våra barrträd. Även lövträd kan drabbas av skadeinsekter, men hittills har de inte dödat eller hotat växande träd i någon större utsträckning.

Andra insekter som orsakar betydande ekonomiska skador på skogarna i Finland är tallstekeln, i synnerhet den vanliga tallstekeln och den röda tallstekeln samt tallmätaren, vars larver äter barr på tallarna. Insekter som orsakar barrskador dödar det dominerande trädbeståndet bara om skadorna är kraftiga och pågår under flera år i följd. Med cirka 5–6 års mellanrum uppstår lokala massförekomster under vilka larverna äter upp så gott som alla barr på tallarna. Stora massförekomster har inträffat med 20–30 års mellanrum. Om träd tappar barr under tre år i rad medför det en tillväxtförlust på cirka 40 procent på tio år. Försvagade träd blir också utsatta för andra skadegörare. Under 2005–2009 orsakade den röda tallstekeln barrskador i ett område större än 500 000 hektar. År 2008 bekämpades den i Nystadsregionen med statlig finansiering. De senaste omfattande skadorna av röd tallstekel inträffade i slutet av 1980-talet i Jaamankangas i Kontiolahti. Då användes diflubenzuron för att bekämpa den på ett cirka 1 000 stort område, och man lyckades sätta stopp för skadorna. Som skadeinsekt är den vanliga tallstekeln mer sällsynt än den besläktade röda tallstekeln. Under 1997–1999 förekom olika grader av skador av vanlig tallstekel på 500 000 hektar. Den vanliga tallstekeln orsakade allvarligare skador än den röda tallstekeln i och med att den äter barr av olika ålder och trädens återhämtningsförmåga försämras.

Den vanliga tallspinnarstekeln är en insekt vars larver äter tallbarr och trivs i varma sandmarker. Den orsakar allvarliga skador eftersom den äter barren mitt på sommaren. I Centraleuropa har allvarliga skador förekommit ofta och de har vanligen pågått i ett tjugotal år. I Finland upptäcktes de första omfattande skadorna av vanlig tallspinnarstekel i Yyteri år 2006. I Yyteri har den vanliga tallspinnarstekeln under 2011 och 2012 bekämpats med statlig finansiering med stöd av lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. Skadorna har inte spridit sig tack vare bekämpningen och förekomsten av parasiter, men de har inte upphört helt.

Svampsjukdomar

Enligt riksskogstaxeringen är svampsjukdomar den viktigaste gruppen av skadegörare som försämrar våra skogars hälsa. Exakta kalkyler om hur stora förluster som orsakats av svampsjukdomar finns inte att tillgå. Det finns dock uppskattningar som säger att de årliga förlusterna uppgår till tiotals eller rentav mer än hundra miljoner euro.

I de finländska skogarna finns en stor flora av svampar som orsakar sjukdomar på träd, men bara en liten del av dem är av ekonomisk betydelse. Granrotticken är den i ekonomiskt avseende mest skadliga svampsjukdomen. Den orsakar rotröta som sprider sig från rotsystemet högt upp i stammen i synnerhet i granskogarna i södra och västra Finland. Detta medför årliga förluster på 40–45 miljoner euro för markägarna och industrin. Det totala virkesutbytet minskar i och med att cirka 20 procent av granarna vid slutavverkningar är rötskadade, och rötan kan sprida sig till 3–4 meters höjd i stammen. Då går 40 procent av stockandelen förlorad. Även en annan art av rotticka som orsakar rotröta på tall, tallrotticken, orsakar förluster för skogsbruket på cirka fem miljoner euro om året.

Rotticken ökar också risken för stormskador i och med att träd som drabbats av den faller eller går av lättare än friska träd vid hårda vindar. Rottickans spridning i våra skogar är till stor del en följd av de sommaravverkningar som infördes på 1960-talet, eftersom svampen huvudsakligen sprider sig

till friska bestånd via färskas stubbar samt rot- och rothalskador som uppstår vid drivning. Svampskadorna fortsätter och ökar på växtställena även i nästa trädgeneration om särskilda åtgärder inte vidtas i samband med förnyringen. En ökning av mängden död ved i syfte att bevara mångfalden i skogarna kan i vissa fall gynna spridningen av rotticken, särskilt i de fall där rötskadorna på granarna nästan uteslutande har orsakats av den.

Stormskador

Under 2000-talet har omfattande stormskador inträffat fyra gånger i Finland. År 2001 föll 7,3 miljoner kubikmeter virke under stormarna Pyry och Janika. Året därpå föllde åskstormen Unto en miljon kubikmeter. I stormarna 2010 föll 8,1 miljoner kubikmeter virke och i den storm som härjade i slutet av 2011 föll 3,5 miljoner kubikmeter. Den senaste stormen inträffade den 30 november 2012 och föllde ungefär 300 000 kubikmeter av skogsbeståndet på olika håll i södra Finland. Om man inte lyckas åtgärda stormskador i tid kan försvagade eller stormfällda träd angripas av skadeinsekter. Först ute är i allmänhet barkborrarna, som tillhör familjen skalbaggar. Om stormarna infaller under flera år efter varandra såsom senast i Finland, finns det en stor risk för följdskador. Granar som slitits upp med rötterna ökar skaderisken, eftersom de är en lämplig grogrund för granbarkborren under två år i rad, och beroende på vilket utgångsläget är kan populationerna snabbt öka till farligt höga nivåer.

Främmande arter

Främmande arter är arter som spridit sig i naturen utan att ursprungligen höra hemma i ekosystemet eller ha kunnat sprida sig dit på egen hand. En främmande art har med människans avsiktliga eller oavsiktliga medverkan överskridit sina naturliga spridningshinder, såsom kontinenter, hav eller berg. Potentiella främmande arter är arter som möjligen kan komma in i landet genom människans direkta eller indirekta medverkan. Det handlar inte nödvändigtvis om skadliga arter. Med nya arter avses sådana som nyligen (under de två senaste århundradena) har spridit sig i

vårt land. En del av de nya arterna är sådana vars utbredningsområde expanderar på naturlig väg. Utbredningen kan eventuellt främjas av temperaturmässigt gynnsamma perioder och lämpliga vindar. Gränsdragningen mellan främmande och nya arter är svår, i synnerhet när det gäller växter, eftersom förekomsten har varierat i olika områden i den takt klimatet har förändrats. Dessutom kan de överleva som frön i hundratals år. Exempel på nya arter är bland annat vildsvin och skarv.

Exempelvis främmande patogener och insekter som flyttat mellan olika kontinenter har orsakat katastrofer i skogar runt om i världen. Arterna har spridit sig via bland annat plantor, prydnadsväxter, obehandlat trä och förpackningsmaterial av trä. Ett särskilt hot mot de finländska skogsträden utgör de erkänt farliga arter som förekommer i andra länder, såsom tallvedsnematoden, sjukdomen *Phytophthora* som angriper alar och ekar, holländska almsjukan, askskottsjukan samt rostsvampar och barkborrar från Nordamerika. Av dessa har askskottsjukan i praktiken redan spridit sig till askens hela utbredningsområde i Finland. Det finns inget sätt att bekämpa denna dödliga sjukdom.

Bland de arter som enligt lagen om skydd för växters sundhet klassificeras som farliga skadegörare kan de värsta hoten mot skogsbruket för närvarande anses vara tallvedsnematoden samt de asiatiska långhorningarna *Anoplophora glabripennis* och *Anoplophora chinensis*. Tallvedsnematoden är en mikroskopiskt liten rundmask som lever i barrträd. Den har orsakat stora skador på barrskogarna i Nordamerika och Asien. I Europa har arten påträffats i Portugal och Spanien. I Finland har den inte påträffats i naturen, men däremot i virke och förpackningsmaterial som härstammar från drabbade regioner. De asiatiska långhorningarna *Anoplophora glabripennis* och *Anoplophora chinensis* hotar att sprida sig från Asien till Europa. Båda arterna är ytterst farliga skadegörare på lövträd.

Förhindrande av skogsskador

Skogarnas hälsa kan upprätthållas på många sätt i det praktiska skogsbruket. De flesta av de insektsarter och svampsjukdomar

som orsakar skogsskador bekämpas effektivt genom föregripande åtgärder, inte genom att bekämpa redan inträffade skador. Detta förutsätter god kännedom såväl om växtförhållandena för det odlade trädslaget som om sjukdomsalstrarnas levnads- och spridningssätt. Det finns tämligen goda kunskaper om biologin hos allmänt förekommande skadeinsekter och svampsjukdomar. För att man ska kunna få aktuell information och upprätthålla beredskap för eventuella nya problem med skogarnas hälsa krävs dock kontinuerlig uppföljning av skadeläget och högklassig skogspatologisk och skogsentomologisk forskning. Man känner ännu inte tillräckligt väl till hur de åtgärder som syftar till att öka mångfalden påverkar mängden skogsskador.

I sig hör störningar till i skogen, och skogsskador kan aldrig förhindras helt. Insektsskador förhindras bäst genom att man håller skadeinsektspopulationerna så små som möjligt. Detta lyckas bäst genom en aktiv skogsvård, tillräckligt tidiga avverkningar av gamla och skadeutsatta skogar samt genom att begränsa lagringen av rått barrträdsvirke på sommaren och inte låta färska skadade barrträd stå kvar i skogarna. Populationerna av de värsta skadeinsekterna hålls nere om de inte har tillgång till färskt obarkat barrträdsvirke för att föröka sig. Om det inte är möjligt att transportera bort barrträdsvirket eller om det är fråga om ett fast lagringsställe, finns det en rad andra åtgärder som kan vidtas i stället för borttransport. Virket kan barkas, täckas, vattnas kontinuerligt i två månader från början av juni eller behandlas med växtskyddsmedel. Virket kan också placeras på tillräckligt avstånd från skogsbestånd med samma trädslag. Det finns också preparat för kemisk bekämpning av skadeinsekter på travat virke. Kemisk bekämpning är dock förhållandevis dyr. Preparaten är dessutom farliga för vattenorganismer och kan inte användas i närheten av sjöar, åar och kustvatten. De alternativa åtgärderna till borttransport lämpar sig för gagnvirke, men sällan när det gäller virke som ska användas som energived, eftersom de medför kostnader och kvalitetsförsämringar.

Ursprunget för skogsodlingsmaterial som används vid förnygring har stor betydelse för

beståndets skadetålighet, och användningen av skogsodlingsmaterial av lämpligt ursprung är både ett krav enligt skogslagen och en grund för certifiering. Användning av skogsodlingsmaterial som inte lämpar sig för klimatförhållandena på växtplatsen leder förr eller senare till problem med skogshälsan eller rentav till omfattande skogsskador.

Ett omfattande och välunderhållet skogsvägsnät underlättar bekämpningen av skogsskador. Ända sedan 1930-talet har ett omfattande skogsvägsnät byggts ut i de finländska ekonomiskogarna. Välunderhållna skogsvägar ger bättre beredskap för att agera snabbt och effektivt vid skogsbränder, stormar eller andra omfattande och oförutsedda skogsskador.

De viktigaste metoderna för bekämpning av rottickan är behandling av stubbar med ett biologiskt pergamentsvamppreparat eller urealösning. Behandlingen ska göras omsorgsfullt i samband med avverkning så att minst 85 procent av stubbens yta täcks av bekämpningsmedlet. När man behandlar granstubbar är det särskilt viktigt att göra det i utbredningsområdets utkanter. Rottickan kan också bekämpas mekaniskt genom att ta bort stubbarna från föryngringsytan. Då bör alla stubbar i området avlägsnas. Behandling med bekämpningsmedel bör även göras vid stubbskörd, om slutavverkningen görs på sommaren och en del av barrträdsstubbarna lämnas kvar. Rottickan sprider sig effektivast med hjälp av sporer. Skördade barrträdsstubbar bör lagras i skogarna i högst två år, eftersom rottickan börjar bilda fruktkroppar efter det. Behandling av stubbar och mekanisk bekämpning av rottickan stöds för tillfället genom finansiering enligt lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk.

Skogsskador och biologisk mångfald

För att trygga den biologiska mångfalden, eller biodiversiteten, i den finländska naturen har man tagit fram ett nationellt handlingsprogram (Finlands strategi och handlingsprogram för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald 2006–2016) som bygger på FN:s konvention om biologisk mångfald. Ett av målen i programmet är att stoppa den negativa utvecklingen i form av ett ökat hot

mot arterna och naturtyperna i skogarna med hjälp av en kombination av ett geografiskt heltäckande naturskydds nätverk och naturvård av ekonomiskogarna. I Finland har skyddet av skogarnas biologiska mångfald effektiviserats genom att man ökat arealen för skyddade skogar, förbättrat kvaliteten på de restaurerade och skyddade skogarna samt utvecklat naturvården av ekonomiskogarna.

När det gäller att trygga den biologiska mångfalden är det viktigt hur ekonomiskogarna sköts, eftersom ungefär nittio procent av våra skogar är ekonomiskogar. En stor del av våra hotade skogsarter är beroende av död ved, som följaktligen är mycket viktiga för de skogbevuxna naturtyperna. För att öka mångfalden är det därför viktigt att man bevarar och ökar mängden död ved. Mängden död ved betraktas som en av de viktigaste indikatorerna på skogens mångfald. Livs- och växtförhållningarna för hotade och krävande skogsarter kan också förbättras genom att öka mängden död ved i ekonomiskogarna med naturvårdsåtgärder. Under de senaste åren har mängden död ved i skogs- och tvinmarker ökat, och volymen uppgår nu enligt den tionde riksskogstaxeringen (RST10) till 3,2 kubikmeter per hektar i södra Finland och 7,6 kubikmeter per hektar i norra Finland. Mängden död ved varierar beroende av skogsbeståndens utvecklingsskede. Alla döda stående träd eller döda träd på marken med en diameter på minst 10 cm och en längd på minst 1,3 meter har tagits med i beräkningen. Ökningen av grövre död ved beror antagligen på ändrade rekommendationer när det gäller skogsvård. Även stormskadorna år 2001 och 2002 kan ha haft inverkan på den ökade mängden av död ved som konstaterats i RST10, liksom ökningen av försenade gallringar. Den senaste tidens stormskador kommer sannolikt att öka volymen av död ved ytterligare i och med att alla vindfällda träd inte röjs bort ur skogarna. Den enligt RST10 uppmätta mängden död ved utgör inte hela mängden eftersom död klenved och stubbar inte alls ingår där. Mängden död klenved (< 10 cm) samt mängden stubbar har t.o.m. ökat som en följd av skogshushållningen jämfört med orörd skog. Enligt en utredning som gjorts i Sverige kan cirka hälften av de 3 600 arter som lever på död ved

använda död ved av många olika diametrar. På klenveden, i detta fall 1–5 centimeter grov död klenved, fanns 2 072 arter, dvs. nästan 60 procent av de arter som undersöktes. Med detta resultat som grund verkar den döda klenveden ha en större betydelse för de arter som lever på död ved än vad man tidigare har trott.

Enligt de nuvarande skogsvårdsrekommendationerna lämnar man vid förnygring kvar naturvårdsträd eller grupper av naturvårdsträd för att växa och murkna, i genomsnitt fem till tio stammar per hektar. Även stående döda träd, torrfuror, högstubbar, enstaka vindfällan och liggande träd lämnas vanligtvis kvar vid avverkningar. Död ved utgör i sig inget hot mot skogarnas hälsa. Det stora hotet utgörs av färskt, skadat virke med försämrad livskraft där skogsskadeinsekter kan föröka sig. Om till exempel granbarkborren, den värsta skadegöraren på granar, har lämnat ett träd och det inte har tagits bort från skogen i tid, spelar det ingen roll med tanke på förebyggandet av skador om de träd som dödas tas bort eller inte.

Rovdjur och parasiter har en avsevärd betydelse för den naturliga regleringen av antalet granbarkborrar. Dess naturliga fiender lämnar ofta träden senare än nya vuxna granbarkborrar, och vissa arter övervintrar i träden och lämnar dem först nästa vår. Om träd som dödas av granbarkborren på sommaren tas bort först på hösten eller under nästa vinter, drabbar bekämpningsåtgärderna i första hand insektens naturliga fiender och inte den själv. Träd som håller på att tappa bark i stora sjok har redan passerat det stadium som är avgörande vid bekämpningen av granbarkborren. Därför är det viktigt att träden tas bort i rätt tid.

Det finns dock även alternativ till borttagning av träd och de kan bli aktuella i områden där man vill främja mångfalden och åstadkomma mer död ved. Innan större mörkborren svärmar och angriper skadade tallar, och innan granbarkborren gör det samma med granar, kan virket täckas in med ett överdrag, klint barrträdsvirke eller lövträd. Då kommer insekterna inte åt att angripa barrträden och de behöver inte tas bort.

Med tanke på skogsskador är det inget problem att genom aktiva åtgärder öka mängden

död ved, om det sker med eftertanke och i små omgångar. Resultaten av en studie om granbarkborren från början av 2000-talet visar att grupper om 20 träd som lämnas kvar i skogarna inte nämnvärt ökar risken för följdskador. I studien utnyttjades de stormskadeområden som uppstod efter 2001 års höststormar. Undersökningen tyder på att inte ens större trädgrupper som lämnas kvar i skogen orsakar någon större trädödlighet, i synnerhet inte i ekonomiskogar där den naturliga dödligheten är liten. Det bör dock noteras att det kalla och regniga vädret vissa somrar under forskningsperioden inte var optimalt med tanke på granbarkborrens förökning, så som det var 2003. Enligt uppskattning hade trädödligheten varit större om perioden hade omfattat enbart varma och torra somrar efter varandra. Sannolikheten för följdskador efter granbarkborrens angrepp ökar också om det i samma område förekommer stormar med ett eller två års mellanrum.

Tillsyn över att bestämmelserna i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog följs

Finlands skogscentral övervakar att lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog följs. Finlands skogscentral har ända sedan lagen trädde i kraft gjort årliga, landsomfattande inspektioner av avlägg för barrträdsvirke baserade på ett systematiskt urval. Skogscentralens regionenheter har utfört inspektioner inom de rutor på grundkartan som ingått i urvalet. I rutområdena har man inspekterat tallvirkestravar vid vägarna och sedan 2011 även granvirkestravar. Exempelvis 2011 inspekterade Tavastlands-Nylands regionenhet totalt 21 urvalsrutor (2 x 2 km). I praktiken gick det ut på att köra längs alla vägar i de aktuella områdena. År 2011 användes 13 dagsverken för dessa inspektioner. Två dagsverken bokfördes för förberedelser av urvalet och tre dagsverken för sammanställning av resultaten. Den totala arbetsinsatsen var således 18 dagsverken. I hela Finland inspekterades 385 urvalsrutor genom att man körde längs alla vägar inom området och inspekterade de travar som påträffades. Antalet rutor varierade per regionenhet mellan 14 (sydöstra Finland) och 62 (Lappland).

Förutom genom det kartbaserade urvalet har Finlands skogscentral även övervakat att bestämmelserna om avlägg av barrträdsvirke iaktas när centralen har utfört andra besök i terrängen i samband med utövandet av sin myndighetsuppgift. År 2011 användes uppskattningsvis totalt 5 dagsverken för detta arbete inom verksamhetsområdet för Tavastlands-Nylands regionenhet. Inom Tavastlands-Nylands område har man således använt 23 arbetsdagar för lagtillsyn och cirka 1,5 årsverken i hela Finland.

Mängden tallvirke som påträffats vid inspektionerna har under 2004–2011 varierat mellan 1,8 och 4,4 kubikmeter fast mått/km². Den genomsnittliga mängden tallvirke vid inspektionerna var cirka 3 kubikmeter fast mått/km², vilket kan anses vara en obetydlig mängd. Det bör noteras att inspektionerna utförs innan tidsfristerna löper ut för att skogscentralen ska ha möjlighet att ge en anmärkning och för att skogsägarna ska hinna agera i tid. År 2011 varierade mängden granvirke mellan 0 och 5 kubikmeter fast mått per kvadratkilometer. I de travar med energived som inspekterades 2011 har mängden varierat mellan 0 kubikmeter fast mått i Lappland och 26 kubikmeter fast mått i södra Finland. Energived inkluderar både tall- och granvirke med en stamdiameter på mer än 5 centimeter. I regel har man alltså hunnit transportera bort virket från skogen inom de utsatta tidsfristerna. Vissa regionala avvikelser förekommer dock, särskilt under somrar efter omfattande stormar. Exempelvis i sydöstra Finland, som drabbades av stormar år 2010, hade en klart större mängd tallvirke än genomsnittet lämnats kvar under sommaren 2011, dvs. cirka 14 kubikmeter fast mått/km².

Antalet skadade träd i skogarna har inte övervakats systematiskt. Jord- och skogsbruksministeriet har gett Finlands skogscentral anvisningar om att tillsynen över att författningarna om bekämpning av insekt- och svampskador i skog följs bör ske i samband med terrängbesök i anslutning till den övriga verksamheten.

Om det vid inspektioner eller andra terrängbesök har framkommit något att anmärka på och försummelsen varit lindrig, har skogscentralens regionenhet gett en muntlig eller skriftlig anmärkning och ett förslag till

åtgärder. Anmärkningen har innehållit ett föreläggande om att meddela skogscentralens regionenhet vilka åtgärder som vidtagits för att rätta till situationen och när det har skett. Om det funnits skäl att misstänka att enbart en anmärkning inte är tillräcklig eller om försummelsen av föreskrifterna har varit tydlig och omfattande, har det varit möjligt att använda tvångsmedel enligt lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. I praktiken har detta sällan blivit aktuellt.

Jord- och skogsbruksministeriet och Finlands skogscentral har varje år skickat ut meddelanden om att kraven i lagen ska iaktas. Skälighetsbestämmelsen (2 § 2 mom.) i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog har tillämpats i enskilda fall. Arbetskonflikten inom pappersindustrin år 2005 orsakade till exempel problem i drivningskedjan. Då meddelade jord- och skogsbruksministeriet att lagringen av virke bör ordnas så att de omgivande skogarnas hälsa inte försämras. Skyldigheten enligt lagen att transportera bort virke gäller dock inte om transporten medför oskäligt stora kostnader. Om ägaren av virket hade oöverkomliga svårigheter med att följa lagen, uppmanades denne kontakta den regionala skogscentralen. År 2010 tillämpades skälighetsbestämmelsen i enskilda fall där fallna träd låg på öar utan bro eller på sanktorvmarker eller om transportsträckorna var långa och virkesvolymerna små.

År 2012 låg fokus i tillsynen på att förhindra granbarkborreskador. Jord- och skogsbruksministeriet ålade Finlands skogscentral att anordna regionala informationsmöten på orter med risk för granbarkborreskador, att kartlägga och inspektera eventuella nya skadeobjekt samt att följa upp anmälningar om användning av skog som gällde avverkningar som gjorts för att bekämpa insektsskador.

2.2 Lagstiftning och praxis i olika länder

Sverige

Enligt 29 § i den svenska skogsvårdslagen (1979:429) har Skogsstyrelsen rätt att meddela föreskrifter om bekämpning av insekter. Författningarna om skogsskador har senast uppdaterats den 1 januari 2012.

I Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skogsskador har landet indelats i områdena Norr och Söder. Föreskrifterna gäller även mark som inte är skogsmark. De gäller dock inte skog inom områden som omfattas av naturvårdsavtal som syftar till att gynna förekomsten av död ved. Föreskrifterna gäller inte heller stubbar, högstubbar och stubbvältor.

Med rått barrvirke avses i föreskrifterna färskt stamvirke som är lämpligt som yngelmaterial för skadliga insekter. Med stamvirke avses hela eller delar av trädstammar, oavsett tilltänkt användningsområde. Med skadliga insekter avses större mörghorre, granbarkborre och sextandad barkborre. Bestämmelserna gäller gran av släktet *Picea* med stamdiameter över 10 cm på bark, samt tall av arten *Pinus silvestris* med skorpbark.

Inom område Söder får rått barrvirke som avverkats före den 1 juni inte lagras efter den 1 juli. För gran gäller dessutom att rått stamvirke som avverkats under juni månad inte får lagras efter den 1 augusti. Rått stamvirke som avverkats under juli månad inte får lagras efter den 1 september. Inom område Norr får rått barrvirke som avverkats före den 15 juni inte lagras efter den 15 juli. För gran gäller dessutom att rått stamvirke som avverkats under tiden 15 juni till 15 juli inte får lagras efter den 15 augusti.

Reglerna i föreskrifterna gäller inte rått barrvirke som före insekternas svärmning behandlas så att det inte kan tjäna som yngelmaterial för skadliga insekter. De gäller inte heller då åtgärder vidtas efter insekternas svärmning så att inte någon ny generation av skadliga insekter kan lämna barrvirket. Föreskrifterna gäller inte rått tall- respektive granvirke som i område Norr efter den 15 juli eller i område Söder efter den 1 juli lagras i en terminal som omfattar minst 5 000 kubikmeter motsvarande tall- respektive granvirke eller virke som lagras vid skogsindustri. Föreskrifterna gäller heller inte virke som lagras vid skogsindustri

Enligt lagstiftningen ska den volym skadat rått barrvirke som överstiger 5 kubikmeter fast mått transporteras bort före de tidpunkter som anges ovan. I stället för att transporteras bort kan skadat virke inom de tidsfrister som

anges ovan behandlas så att det inte kan tjäna som yngelmaterial för skadliga insekter.

Vidare ska barrvirke som avverkats eller skadats mellan den 15 juni och den 15 september inom område Söder och mellan den 1 juli och den 15 september inom område Norr transporteras bort från skogen senast inom 5 veckor eller behandlas så att det inte kan tjäna som yngelmaterial för skadliga insekter.

Norge

I 9 § i den norska skogslagen (27.5.2005 nr 31) finns bestämmelser om åtgärder för att förebygga skogsskador. När det finns en risk för att större skogsområden kan skadas av insekter eller svampar ska kommunen vidta nödvändiga förebyggande åtgärder. Om skogen har skadats som en följd av olämplig skogsvård, röta, brand, vind, jordskred, svampar, gnagare, hjortdjur eller insektsangrepp eller andra faktorer som väsentligt minskar skogsproduktionen, kan kommunen ålägga skogsägaren att vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa skadorna.

Kanada

Contortabastborren är den värsta skogsförstörelsen i Kanada. Den har redan dödat cirka 18,1 miljoner hektar tallskog, huvudsakligen contortatallar. De nuvarande omfattande skadorna började i slutet av 1990-talet, men contortabastborren har dödat skogar i Kanada i viss utsträckning under hela 1900-talet. Man har försökt förhindra att contortabastborren sprider sig och att de skadedrabbade områdena växer med hjälp av nödavverkning.

I provinsen Alberta i västra Kanada har man utfärdat ett direktiv om hantering av virke som angripits av contortabastborren. I direktivet delas de angripna områdena in i aktiva, icke aktiva och ledande kantzoner samt omärkta områden. I ett aktivt område är det förbjudet att transportera virke mellan den 1 juli och 31 augusti. I en ledande kantzon är det förbjudet att transportera virke mellan den 16 juni och 30 september. För icke aktiva områden finns inga transportbegränsningar. Om delar av träd som angripits av contortabastborren faller av under transporten, ska detta omedelbart rapporteras och

det kontaminerade området ska saneras helt. I alla andra områden än icke aktiva områden ska virke som angripits av contortabastborren lagras separat från annat virke under olika faser av drivningen, även på avlägg och produktionsanläggningar.

Enligt skogslagstiftningen i provinsen British Columbia i Kanada ska döda eller skadade träd föras bort från skogen. Distriktschefen kan ålägga även andra personer än skogslicensinnehavaren att avverka döda, vindfällda, skadade eller insektsangripna träd.

2.3 Bedömning av nuläget

Risken för skogsskador

Risken för insektsskador i våra skogar har ökat. Att hålla skadegörarpopulationerna nere är förebyggande verksamhet genom vilken den i miljölagstiftningen vedertagna försiktighetsprincipen omsätts i praktiken.

I lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog finns bestämmelser om tidsfrister för borttransport av rått barrträdsvirke och skadade barrträd. Om skadade träd och rått virke inte transporteras bort från skogar och avlägg i tid och om virkestravarna inte behandlas på annat sätt, sprider sig insekter som orsakar skogsskador från träden och virket. Vid borttransport och andra alternativa åtgärder, såsom täckning, är det viktigt att åtgärderna görs i rätt tid. Tidpunkten för borttransporten beror på när och hur snabbt skadeinsekterna på träden utvecklas. Olika insektarter börjar föröka sig i träden vid olika tider och även deras avkomma utvecklas i olika takt. Barkborrarnas förökning börjar i regel med svärmning, dvs. de flyger i stora svärmar och söker lämpliga träd att föröka sig i. Den större mörghorren svärmar när temperaturen på våren överstiger 10 grader Celsius medan granbarkborren svärmar betydligt senare, först i temperaturer över 20 grader Celsius. I och med klimatförändringen har temperaturerna i april-maj stigit och våren kommer tidigare, vilket har lett till att särskilt granbarkborren svärmar tidigare. Tidpunkten för när den nya generationen kläcks beror särskilt på svärmningstiden och

på temperaturen under larvernas utvecklingstid.

Den ungefärliga tidpunkten för när skadeinsekter börjar kläckas kan fastställas med hjälp av temperatursumman. Den större mörghorren börjar kläckas vid en temperatursumma på cirka 400 dygnsgrader och granbarkborren vid cirka 700 dygnsgrader. Träd där barkborrar håller på att föröka sig bör avlägsnas från skogen innan den nya generationen kläcks, dvs. innan de nämnda temperatursummorna har uppnåtts. De temperatursummor som behövs för att kläckningen ska börja har under 2000-talet uppnåtts ungefär en vecka tidigare än under 1990-talet. Därför bör man tidigarelägga de tidsfrister för borttransport av rått virke och skadade träd som finns i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. På grund av den framskridande klimatförändringen kan insekternas svärmningstider snabbt ändras. Om tidsfristerna inte tidigareläggs är det sannolikt att populationerna av skadeinsekter, i synnerhet granbarkborrar och mörghorror, växer och leder till ytterligare skogsskador. Om populationerna av skadeinsekter får växa sig stora är det mycket svårt att förhindra skador. Om populationerna redan är stora är risken för skador som följer på stormskador ovanligt stor.

I lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog beaktas för närvarande inte parallella eller nya generationer av granbarkborren och de skaderisker och skador på granar som de medför. Obarkat granvirke som ligger i skogarna eller vid skogsvägar på sommaren är ytterst lämpligt som yngelmateriäl för bland annat granbarkborren. En inventering med hjälp av feromonfällor som gjordes 2012 visade att granbarkborren förekom i lika stor utsträckning i södra Finland under hela sommaren ända fram till början av augusti. För att begränsa granbarkborrens förökning och förhindra skador som orsakas av nya generationer bör granvirke som avverkats på sommaren i södra Finland transporteras bort från skogen och från avlägg inom en månad från avverkningen.

Begreppet gagnvirke

Med begreppet gagnvirke, såsom det används i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog, avses i allmänhet massaved och rundvirke. Olika aktörer har även egna mått- och kvalitetskrav för gagnvirke. För att förtydliga lagstiftningen vore det ändamålsenligt att införa en entydig diametergräns i skogsskadelagen för sådant barrträdsvirke som ska omfattas av bestämmelserna i lagen.

Begreppet skadat träd

Som skadade träd betraktas enligt det gällande beslutet av jord- och skogsbruksministeriet om bekämpning av insekt- och svampskador i skog sådana träd från vilka det uppenbart sprider sig insekter som förorsakar skogsskador. Begreppet bör klargöras så att med det avses sådana skadade tall- och granträd från vilka skogsskadeinsekter kan spridas.

Mängden skadade träd som ska avlägsnas

Om det i en skog finns talrikt med barrträd som skadats av storm, snö, skogsbrand eller annan skadegörare ska markägaren enligt 5 § i den gällande lagen sörja för att de avlägsnas från skogen. Alternativt kan markägaren vidta andra behövliga åtgärder för att hindra spridning av skogsskadeinsekter. Enligt 3 § i jord- och skogsbruksministeriets beslut om bekämpning av insekt- och svampskador i skog är markägaren skyldig att avlägsna träden om det i en skog som har passerat plantskogsstadiet finns barrträd som har skadats av storm, snö, skogsbrand eller någon annan skadegörare och som per hektar utgör mer än 10 procent av beståndets stamantal eller en eller flera grupper av minst 20 skadade barrträd. Dessa kriterier tar inte hänsyn till trädens storlek. De viktigaste skadeinsekternas produktion av avkomma per träd ökar ju grövre träden är. Med tanke på skaderisken bör man därför begränsa antalet grövre barrträd mer än antalet tunna sådana. Med tanke på tillämpningen av lagen har det också varit oklart i vilka situationer de olika gränsvärdena ska tillämpas. Två olika gränsvärden har

försatt markägarna i ojämlig ställning med tanke på hur många skadade träd som kan lämnas kvar i skogen. I ett och samma skogsbestånd kan skadade träd förekomma både enskilt och i grupper. Granbarkborren kan använda granar som yngelmateriel oavsett om de står i grupper eller enskilt. Det har även varit oklart när träden anses stå i grupp eller enskilt, dvs. när ska gränsvärdet för antalet skadade träd tillämpas och när ska gränsvärdet i procent för beståndets stamandel tillämpas.

Den ökande effekt på skogsskador som skadade träd medför skiljer sig väsentligt för tall och gran. För tallen är det i allmänhet enbart fråga om en tillväxtförlust, men för grannens del kan följskador leda till en även vidsträckt traddöd. Tröskelvärdet för skyldighet att avlägsna skadade tallar kan således vara högre än motsvarande värde när det gäller gran. Även forskningsresultaten stöder detta. På grund av dessa orsaker är det nödvändigt att lagen innehåller bestämmelser om gränsvärden för tall och gran när det gäller mängden skadade träd per hektar. Den andel skadade träd som överskrider gränsvärdet ska avlägsnas.

Genom att avlägsna de skadade träd som överskrider gränsvärdet blir man inte helt av med skadeinsekterna, utan de kan föröka sig i de träd som blir kvar, i stubbar och i grövre hyggesrester. Genom att skadade träd avlägsnas minskas dock risken för att de skogsskador som skadeinsekter förorsakar uppstår och ökar.

I lagen behövs dock en specialbestämmelse för de naturobjekt som ingår i tillämpningsområdet för skogslagen. Markägaren bör själv kunna bestämma om han eller hon avlägsnar de skadade barrträd som överskrider den högsta tillåtna mängden från särskilt viktiga livsmiljöer som avses i 10 § i skogslagen och från område som ingår i nätverket Natura 2000 och som omfattas av tillämpningen av skogslagen, där en ökning av död ved med tanke på mångfalden kan vara ändamålsenlig. I Finland har nästan 170 000 hektar registrerats som särskilt viktiga livsmiljöer i enlighet med 10 § i skogslagen. Cirka hälften av dessa objekt som omfattas av lagen är trädbevuxna, ofta med en majoritet av gran, bäckkanter, kärr eller lövskogar. Objektens ge-

nomsnittliga storlek är 0,6 hektar och medianstorleken är 0,35 hektar. De områden som med stöd av skogslagen och delvis med stöd av både den och marktäktslagen (555/1981), markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och vattenlagen (587/2011) är en del av nätverket Natura 2000 utgör sammanlagt cirka 18 000 hektar. Områdena är i huvudsak alla trädbevuxna mineraljordar. De skogar som hör till nätverket Natura 2000 och som omfattas av tillämpningsområdet för skogslagen är som mest typiskt skogbevuxna delar av strandskyddsområden, åsar eller skärgård som inte representerar någon särskild naturtyp i enlighet med habitatdirektivet. Deras skyddsvärden grundar sig i allmänhet på deras placering som en del av en värdefull helhet, inte på själva trädbeståndet eller artvärdet. Eftersom dessa objekt ofta är små till ytan kan inte den risk de utgör med tanke på skogsskador anses vara särskilt stor. Markägaren ska dock själv bära ansvaret för skador som uppenbart har spridit sig från sådana områden, om markägaren beslutar att låta skadade träd bli kvar på området. Finlands skogscentral ska följa objekten och de skaderisker som de orsakar.

Beaktande av risker som orsakas av energived

Begreppet gagnvirke enligt lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog tar inte tillräcklig hänsyn till de risker som det ökade uttaget av energived orsakar. Travar med energived innehåller numera allt grövre virke, dvs. sådant som skadeinsekter kan använda som yngelmaterial. Finlands skogscentral har i sin tillsynsverksamhet följt en linje om att lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog ska tillämpas på lagring av kvistade träd och helträd, om över hälften av travarna med energived består av barrträdsvirke som uppfyller måtten för gagnvirke. Enligt de råd i god skogsvårdför produktion och uttag av energived som utfärdats av Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio är borttransport av energived den primära åtgärden för att undvika skador. Det är dock ofta nödvändigt att låta energived i torra skogen och vid väglager från våren till början av hösten. Därför bör det finnas till-

räckligt med användbara alternativa åtgärder till borttransport.

Utvecklingen av marknaden för energived förväntas medföra att nya virkespartier kommer ut på virkesmarknaden. Merparten av den ökande mängden energived förväntas komma från unga gallringsbestånd och förstagallringar, men mängden energived från slutavverkningar kommer sannolikt också att öka. Ett av de viktigaste syftena med den nya lagen är att man ska kunna ta hänsyn till faktorer i samband med den växande marknaden för energived. När det gäller uttag av energived är det väsentligt att se till att det sker utan att äventyra skogarnas hälsa.

Tillämpning av lagen på främmande arter

Det är viktigt att de bestämmelser som gäller bekämpning av omfattande skogsskador ska kunna tillämpas på alla skadeinsekter som bildat permanenta populationer i Finland, oavsett om det handlar om endemiska arter, främmande arter eller nya arter. Ett undantag utgör farliga växtsjukdomar och svårbekämpade skadegörare som orsakar betydande skador inom jord- och skogsbruket eller trädgårdsproduktionen. På dessa farliga skadegörare tillämpas lagen om skydd för växters sundhet och de definieras separat i lagstiftningen om växters sundhet.

Skogsskador och biologisk mångfald

Död ved, som är viktig för den biologiska mångfalden, förekommer i mindre utsträckning i ekonomiskogar än i orörda skogar. Enligt riksskogstaxeringen (RST10) har mängden död ved (döda stående eller liggande trädstammar) i södra Finlands skogar dock ökat. Antalet döda stående träd har ökat även i norra Finland, men färre liggande träd påträffades än vid den tidigare taxeringen. Den ökade mängden död ved beror på att man sedan slutet av 1990-talet har låtit naturvårds-träd stå kvar på föryngringsytor. I södra Finland förklaras ökningen också av försenade gallringar och stormskador i ungsogar. Mängden död ved har alltså ökat trots bestämmelserna i den gällande lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog som säger att skadade träd ska avlägsnas från

skogen om det finns ett stort antal av dem. Enligt den gällande lagstiftningen kan man lämna kvar skadade träd i skogen varje år. I stället för att transportera bort de skadade träden kan man vidta åtgärder som hindrar spridning av skogsskadeinsekter. I lagen finns inte heller begränsningar som gäller skadade lövträd. Forskningsrön visar att förekomsten av arter som kräver död ved möjliggörs av en tillräcklig mängd lämplig död ved som arterna har kontinuerlig tillgång till.

Den föreslagna lagen om bekämpning av skogsskador är en speciallag som syftar till att trygga skogarnas goda hälsa. Vid avsiktlig produktion av död ved i ekonomiskogar eller i närheten av dem bör man beakta att de åtgärder som syftar till att öka mängden död ved ska planeras och genomföras så att skogarnas hälsa inte äventyras. Detta innebär att den årliga produktionen av död ved i ett och samma område bör vara måttlig och att produktionen bör fördelas på flera år.

Utveckling av lagtillsynen

Den tillsynsmetod som baserar sig på att köra längs vägarna inom ett urval av rutor på grundkartan och inspektera tall- och granvirkestravar längs dem upplevs numera som ineffektiv. Metoden skapades ursprungligen på 1990-talet för forskningsändamål och kan inte längre anses vara kostnadseffektiv. Med tanke på lagtillsynen vore det viktigt att Finlands skogscentral vid behov har möjlighet att granska de yrkesmässiga verksamhetsutövarnas bokföring i anslutning till lagring av virke.

Ändringar som beror på grundlagen

Grundlagen som trädde i kraft år 2000 innehåller bland annat krav i anslutning till noggrann avgränsning av bestämmelserna om bemyndigande och valet av författningsnivå. Förslaget till skogsskadelag syftar till att göra lagstiftningen om bekämpning av skogsskador förenlig med grundlagens krav. Bemyndigandena i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog har utformats innan grundlagen trädde i kraft och svarar i alla avseenden inte mot grundlagens krav på precision och noggrann avgränsning. I pro-

positionen föreslås att det i lagen görs sådana kompletteringar och preciseringar som gäller bestämmelserna om bemyndigande och beror på grundlagen. Med beaktande av bestämmelserna i 80 § i grundlagen ska författningsnivån justeras i fråga om vissa bestämmelser så att de överförs från förordning och ministeriebeslut till lag.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med lagen om bekämpning av skogsskador, nedan *skogsskadelag*, är att trygga skogarnas goda hälsa. Syftet med bestämmelserna om borttransport av virke, andra stamdelar och skadade träd från skogsbestånd och avlägg är att hålla de värsta skadeinsekterna på en nivå som dels förebygger massförekomster som leder till att friska träd dör och dels förhindrar allvarliga tillväxtförluster hos växande träd. Syftet med att begränsa lagringen av stubbar på en avverkningsplats eller ett avlägg till högst två år eller två år och sex månader, beroende på när stubbrytningen har gjorts, är att minska risken för angrepp av rotticka. Lagen syftar dessutom till att möjliggöra bekämpning av omfattande skogsskador med hjälp av statlig finansiering även i fortsättningen.

3.2 Alternativ för genomförandet

Det hade varit möjligt att uppfylla syftet med propositionen genom att ändra den gällande lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. Detta skulle dock ha krävt ett stort antal ändringar i lagen. Behovet av ändringar beror bland annat på grundlagens krav om att på lagnivå reglera sådant som för närvarande regleras i författningar på lägre nivå. På grund av de många ändringarna är det ändamålsenligt att stifta en ny lag. Det har också ansetts ändamålsenligt att förenkla lagens namn.

Bestämmelserna om bekämpning av skogsskador skulle också ha kunnat tas in i skogslagen. Bekämpning av skogsskador är dock uppenbart en egen helhet som även i fortsättningen bör regleras i en separat lag.

Bestämmelserna om borttransport av virke och skadat träd hade kunnat formuleras så att borttransporten måste ske redan på våren innan insekterna svärmar. Detta skulle dock ha medfört betydande logistiska problem för skogsindustrin.

Arbetsgruppen som beredde skogsskadelagen övervägde att göra bekämpningen av rotticka obligatorisk. Man beslutade ändå att bekämpningen ska vara frivillig även i fortsättningen. Bekämpningen av rotticka kräver så pass stora investeringar att markägaren i allmänhet inte själv får någon nytta av resultatet under sin tid som ägare. Dessutom förebygger bekämpningen av rotticka skador som eventuellt drabbar en tredje part. För bekämpning av rotticka kan man för närvarande få stöd enligt lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk, och avsikten är att fortsätta förfarandet.

I arbetsgruppen som beredde skogsskadelagen diskuterades också ett alternativ enligt vilket bestämmelserna i den föreslagna lagen inte alls skulle gälla tall. Detta övervägdes eftersom skadeinsekter på tall huvudsakligen orsakar tillväxtförluster. På grund av skogarnas ekonomiska betydelse är det dock viktigt att också försöka förhindra tillväxtförluster.

Det hade också varit möjligt att ordna tillsynen av lagen så att den endast skulle ha utövats av Finlands skogscentral såsom tidigare, utan skyldighet till egenkontroll för aktörerna. Tillsynen bör dock utvecklas så att den blir mer verkningsfull och kostnadseffektiv.

3.3 De viktigaste förslagen

Syftet med lagförslaget är att bekämpa skador orsakade av skadeinsekter och förhindra deras spridning. Den föreslagna lagen ska gälla inom skogslagens tillämpningsområde. Lagen syftar dock inte till att bekämpa skador orsakade av vilt, eftersom det finns ett separat system för detta.

I den föreslagna lagen ingår fortfarande en skyldighet att transportera bort rått tall- och granvirke, andra stamdelar och skadade träd från avverkningsplatser och avlägg. I syfte att ställa tidsfrister för borttransport av virke delas landet utgående från förekomsten av skogsskadeinsekter och temperatursumman in i tre regioner i stället för de tidigare två.

Närmare bestämmelser om regionindelningen utfärdas genom förordning av statsrådet. Tidsfristerna för borttransport av granvirke ska tidigareläggas med några veckor. Skyldigheten till borttransport gäller dock inte enstaka partier tallvirke på en avverkningsplats eller ett avlägg som har en volym på högst 20 kubikmeter fast mått. Den risk som en andra generation av granbarkborre medför förebyggs genom att införa en ny bestämmelse enligt vilken granvirke som avverkats på sommaren i södra Finland ska transporteras bort inom en månad.

Det föreslås att uttryckliga bestämmelser om alternativa åtgärder till borttransport av virke och skadade träd tas in i lagen.

Den andel skadade träd som överstiger gränsvärdet för borttransport från skogen och från avlägg anges som kubikmeter fast mått per hektar i stället för stycketal och procentuell andel som tidigare. För tall och gran föreslås olika gränsvärden när det gäller mängden skadade träd. Skyldighet till borttransport uppkommer om det på en hektar finns mera än 10 kubikmeter fast mått skadad gran eller 20 kubikmeter fast mått skadad tall. När det gäller de naturobjekt som omfattas av skogslagen och område som hör till nätverket Natura 2000 och som omfattas av tillämpningen av skogslagen där det kan bli aktuellt att producera död ved, får markägaren besluta om han eller hon tar bort den del av de skadade barrträden som överskrider gränsvärdet eller inte.

Det föreslås att bestämmelser om borttransport av stubbar tas in i lagen. Stubbar som lagras på en avverkningsplats eller ett avlägg ska transporteras bort senast två år eller två år och sex månader efter stubbrytningen, beroende på när den har gjorts.

Enligt den föreslagna lagen får jord- och skogsbruksministeriet även i fortsättningen ålägga markägarna eller Finlands skogscentral att avlägsna träd från skogen eller att vidta andra nödvändiga åtgärder för att förhindra spridningen eller uppkomsten av omfattande skogsskada. Ersättning för de kostnader och skador som åtgärderna medför ska i sådana katastrofliknande situationer betalas av statens medel. Lagen innehåller dessutom mer detaljerade bestämmelser om förutsättningarna för virkesägarnas, markägarnas och sta-

tens ersättningsansvar och om vilka skador som ersätts.

Skogsforskningsinstitutet ska även i fortsättningen ha till uppgift att med bistånd av Finlands skogscentral följa förekomsten och utbredningen av växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador. Institutet ska även förutse förekomsten och utbredningen av skogsskador, undersöka sambandet mellan skadornas orsak och verkan och deras ekonomiska betydelse. Om det i samband med uppföljningen eller annan verksamhet framkommer tecken på farliga skadegörare ska Skogsforskningsinstitutet utan dröjsmål underrätta Livsmedelssäkerhetsverket om detta.

Lagen ska innehålla en uttrycklig bestämmelse om Finlands skogscentrals rätt att utföra inspektioner i skogar, på avverkningsplatser, på avlägg, i terminal- eller fabrikslager och på andra permanenta platser för förädling eller lagring av virke. Vidare ska Finlands skogscentral ha rätt att granska lagerbokföringen av virke.

Ett nytt inslag i den föreslagna skogsskadlagen är bestämmelserna om yrkesmässiga verksamhetsutövers skyldighet till egenkontroll. En yrkesmässig verksamhetsutövare ska kontrollera borttransporten av virke enligt 3 §, vidtagandet av alternativa åtgärder enligt 4 §, avlägsnande av stamdelar och stubbar av tall och gran enligt 6 § och lagringen av virke i terminallager och fabrikslager enligt 8 §. Den yrkesmässiga verksamhetsutövaren ska utse en person som är ansvarig för egenkontrollen och som ser till att den genomförs.

Ansvar för ersättning av kostnader för skogsskador som spritts från skyddsområden eller områden som reserverats för naturskydd överförs enligt förslaget från jord- och skogsbruksministeriet till miljöministeriet.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Någon detaljerad utredning om den ekonomiska betydelsen av skogsskador har inte gjorts. Eftersom skogsskador i de flesta fall uppkommer genom samverkan mellan olika skadegörare eller som en följd av på varandra följande angrepp, vet man inte med säkerhet

hur stor roll enskilda skadegörarter spelar. När man bedömer skogsskadornas betydelse bör man också notera att mängden skador varierar för varje år och region, framför allt på grund av klimatmässiga faktorer. Lagförslaget gäller bara skador som direkt eller indirekt orsakats av biotiska faktorer såsom insekter eller svampar. Skador som orsakas av dem påverkar i större utsträckning endast barrträd. I detta avseende orsakas betydande skogsskador av rottickan samt insekterna granbarkborre och större mörkborre. Enligt uppskattningar ger rottröta på gran orsakad av rottickan upphov till årliga förluster på 40–45 miljoner euro för markägarna och skogsindustrin. Rottröta på tall medför i sin tur årliga förluster på cirka 5 miljoner euro. Den skaderisk som granbarkborren ger upphov till har under de senaste åren ökat i synnerhet i de stormskadeområden som uppstod 2010 och 2011. I södra Finland har risken i allmänhet ökat till följd av kvarlämnade vindfällade träd och av att granbarkborren har utvecklats två generationer. Det har uppskattats att den ökade populationen av granbarkborre efter stormskadorna i Sverige i följd dödade träd till en volym av nästan fyra miljoner kubikmeter fast mått. Om ett motsvarande angrepp sprider sig i Finland medför det skador för tiotals miljoner euro. När granbarkborreangrepp sprider sig över ett stort område är de svåra att stoppa.

Om tallvirke lagras i skogen på sommaren, kan det ge upphov till betydande tillväxtförluster för tallar som växer i omgivningen. Om rått tallvirke lagras på samma plats under tre somrar i rad, kan skador av större mörkborre minska volymtillväxten med upp till 70 procent. I sådana fall kan tillväxtförlusterna fortsätta i 5–6 år. Om lagringen pågår kontinuerligt gör skogsskadorna det sannolikt också. Att förebygga skador gynnar markägaren ekonomiskt i form av mindre tillväxt- och kvalitetsförluster och virkesägaren i form av färre insekts- och svampskador som försämrar virkeskvaliteten.

4.2 Konsekvenser för statsfinanserna och statsbudgeten

Kostnaderna för åtgärder som vidtas i syfte att bekämpa omfattande skogsskador ersätts

även i fortsättningen av statens medel. Det är ytterst svårt att förutse hur många och omfattande fall det kommer att handla om eller vilka ersättningsgilla skador de orsakar och vilka kostnaderna blir för staten. Sedan 1991 har det förekommit tre fall där man bekämpat omfattande skogsskador med statsmedel på förordnande av jord- och skogsbruksministeriet. År 2008 bekämpades den röda tallstekeln i Nystad och 2011 och 2012 bekämpades den vanliga tallspinnarstekeln i området kring Yyteri. Bekämpningen av den röda tallstekeln på ett 700 hektar stort område kostade cirka 115 000 euro. År 2011 gick cirka 75 000 euro av statens medel åt till bekämpning av den vanliga tallspinnarstekeln. År 2012 var beloppet cirka 130 000 euro. I dessa fall användes ett biologiskt bekämpningsmedel med lyckat resultat. Att bekosta bekämpningen med statsmedel blir aktuellt endast vid katastrofliknande skogsskador som utgör ett hot om omfattande skogsdöd. Förekomsten av sådana fall beror i hög grad på slumpen. Eftersom kostnadsbeloppen kan variera avsevärt beroende på vilken skadegörare det handlar om, går det inte att exakt uppskatta vilka medel som behövs för ändamålet. Därför är det ändamålsenligt att det i statsbudgeten finns ett bestämt grundläggande anslag för bekämpning av omfattande skogsskador och att anslaget vid behov kan ökas.

Om förslaget genomförs ökar statens ersättningsansvar i viss mån, eftersom ansvaret inte längre bara omfattar skogsskador som spritts från naturskyddsområden, utan även från områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller från andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller en myndighet som förvaltar statsägd mark. Under den tid som lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog har varit i kraft har staten inte en enda gång ersatt skador som orsakats av skogsskador som spritts från ett naturskyddsområde. Jord- och skogsbruksministeriet har fått kännedom om några enstaka fall där en skogsskada med stor sannolikhet har spritts till en ekonomiskog från ett naturskyddsområde eller ett område som reserverats för naturskydd. Av olika orsaker har markägarna inte sökt ersättning eller sta-

ten har inte ansetts vara ansvarig för skador. I takt med att antalet naturskyddsområden ökar kommer villkoren för statens ersättningsansvar sannolikt att uppfyllas oftare.

I fortsättningen ska miljöministeriet ansvara för beviljande och utbetalning av ersättningarna i stället för och jord- och skogsbruksministeriet. Avsikten är att beslutsdelen i moment 35.10.63 (Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden) under miljöministeriets huvudtitel i statsbudgeten ska kompletteras så att anslaget under momentet får användas till betalning av statligt skadestånd enligt skogsskadelagen. Propositionen i sig förutsätter inte en ökning av anslagen för utbetalning av skadestånd av statens medel.

4.3 Konsekvenser för den underställda förvaltningen

Genomförande av förslaget innebär egentligen inga nya uppgifter för Finlands skogscentral som utövar tillsyn över lagen. I hela Finland har cirka 1,5 årsverken använts för inspektioner i samband med tillsynen över att den gällande lagen följs. Tillsynen har skett i hela Finland utifrån urval och utan riskbaserat övervägande. Denna tillsynsmetod har varit relativt ineffektiv i förhållande till kostnaderna. Tillsyn som huvudsakligen sker i form av egenkontroll hos de yrkesmässiga verksamhetsutövarna effektiviserar verksamheten och innebär kostnadsbesparingar för Finlands skogscentral. Efter att den nya lagen trätt i kraft ökar uppgifterna för Finlands skogscentral i någon mån med tanke på skogscentralens skyldighet att ge de yrkesmässiga verksamhetsutövarna råd när det gäller genomförandet av egenkontrollen. Tillsyn över egenkontrollen kan ske genom punktkontroller och inriktas baserat på risker. Om man avstår från de systematiska inspektionerna av travar, kan man vid behov anvisa resurser för tillsyn över att skadade träd avlägsnas.

Skogsforskningsinstitutet ska fortsättningsvis ha till uppgift att med bistånd av Finlands skogscentral följa utbredningen av växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador. Skogsforskningsinstitutets uppgift breddas så att det också ska undersöka sambandet mellan skadornas orsak och verkan och deras

ekonomiska betydelse. Dessa kan redan nu anses höra till institutets grundläggande uppgifter. Forsknings- och uppföljningsverksamhet som gäller skogsskador ska regleras närmare i resultatavtalet mellan jord- och skogsbruksministeriet och Skogsforskningsinstitutet. I lagförslaget föreslås inga nya uppgifter för Landsbygdsverket.

4.4 Konsekvenser för skogsindustrins och drivningsföretagarnas verksamhetsbetingelser

De tidsfrister för borttransport av virkestravar som ska tas in i lagstiftningen medför kostnader för virkesanskaffningskedjan eftersom de bidrar till att öka säsongsvariationen i fråga om drivningen och transporten av virke. Det inhemska virkets konkurrenskraft försvagas redan i nuläget av dessa kraftiga variationer i arbetsmängden under olika säsonger. Grundorsaken till säsongsvariationen är att största delen av avverkningarna bara kan genomföras vintertid, då den frusna marken bär avverkningsmaskinerna och skogs-traktorerna. En annan betydande orsak till variationen är de trafikbegränsningar som tillämpas på mindre vägar och som begränsar virkestransporterna med bil och förflyttningen av drivningsutrustningen. Vägarnas svaga bärförmåga utesluter drivning och transport på betydande skogsarealer i synnerhet under tjällossningen i april–juni. Behovet av drivningsutrustning är störst under vintermånaderna januari–mars. Extra kostnader som belastar virkesanskaffningen uppstår då efterfrågan på personal- och materielresurser är stor på vintern och samma resurser inte utnyttjas till fullo på sommaren. Vinterdrivningen ger betydligt mer virke än vad produktionsanläggningarna genast behöver som råvara. Därför måste virket lagras för att användas under sommarsäsongen. De praktiska lagringsåtgärderna, kapitalet som finns bundet i lagren och försämringen av virkeskvaliteten under lagringen medför också extra kostnader för den industri som använder virke.

Enligt en studie som gjordes av Metsäteho Oy medför säsongsvariationen inom drivningen och transporten extra kostnader i storleksklassen 100 miljoner euro per år för in-

dustrin, jämfört med ett alternativ där virkesförsörjningen skulle kunna pågå året om. På grund av naturförhållandena i Finland är det senare dock inte möjligt i praktiken.

För att undvika för mycket virke i skogs-lagren under sommarmånaderna, bör man under vintersäsongen kunna ta ut och transportera en tillräcklig mängd virke till terminal- och fabrikslagren. Tidigareläggningen av tidsfristerna för borttransport innebär att en större mängd virke måste transporteras bort från skogar och avlägg innan begränsningarna i samband med tjällossningen träder i kraft. Då avverkningen, transporten och lagringen av virke måste ske enligt kraven i den nya lagstiftningen, kan dessa åtgärder inte genomföras efter de behov som betingas av efterfrågan och en optimal logistisk ledning. Det kan också medföra längre perioder av driftstopp under sommaren vid träförädlingsanläggningarna. I stället för att transportera bort virke kan skogsskador förhindras genom alternativa åtgärder, som också medför kostnader. Eftersom våren, och därmed även tjällossningen, numera kommer tidigare, kan tidigareläggningen av tidsfristerna för borttransport av granvirke inte anses försvåra genomförandet av virkestransporterna i väsentlig grad.

Skyldigheten att avlägsna virke och skadade träd finns redan i den gällande lagstiftningen. De aktörer som sysslar med drivning och förädling av virke på professionell basis omfattas redan nu av olika system för uppföljning av borttransporterna. Förslaget innehåller en ny bestämmelse om att yrkesmässiga verksamhetsutövare genom egenkontroll ska övervaka att lagen efterlevs och för detta ska en ansvarsperson utses. Med beaktande av de skyldigheter som ingår i den gällande lagstiftningen kan införandet av egenkontroll inte anses medföra betydande extra kostnader för de yrkesmässiga verksamhetsutövarna. Den tillsyn över borttransport av virke som utövas av Finlands skogscentral har inte orsakat kostnader för de företag som sysslar med drivning och transport. Av miljövärdsmässiga skäl är det ändamålsenligt att tillsynen är avgiftsfri även i fortsättningen.

En ägare till lagrat virke är i fortsättningen skyldig att ersätta skogsskador som spridit sig från ett terminal- eller fabrikslager till

någon annans skog. En bestämmelse med motsvarande innehåll ingår i gällande lagstiftning. I gällande lagstiftning är ersättningarna begränsade till att gälla enbart betydande skador, varför detta kan medföra tilläggs-kostnader för en ägare till lagrat virke i jämförelse med nuläget. Gällande lagstiftning kan dock anses vara oändamålsenlig, eftersom en enskild markägare i de aktuella situationerna måste utstå skador som orsakas på grund av fortgående och omfattande näringsutövning.

4.5 Konsekvenser för markägarna och medborgarna

Syftet med skogsskadelagen är att upprätthålla skogarnas goda hälsa och bekämpa skogsskador. I Finland finns över 700 000 skogsägare som ensam eller tillsammans med andra äger en skogsbruksenhet. Bekämpningen av skogsskador och deras utbredning bidrar till att skogsinvesteringarna behåller sitt värde. Markägarna förorsakas inte några extra kostnader i jämförelse med nuläget i och med den föreslagna lagen.

Skogarna har ett betydande rekreativvärde i och med att fler än två av tre finländare rör sig i naturen varje vecka. Skogarnas fortsatt goda hälsa kan anses förbättra möjligheterna att använda dem för rekreation.

4.6 Konsekvenser för miljön

Syftet med skogsskadelagen är att trygga skogarnas goda hälsa. Syftet med bestämmelserna om borttransport av virke, andra stamdelar och skadade träd är att hålla antalet skadeinsekter och risken för skogsskador på en relativt låg nivå, och därmed hålla skogarna friska och livskraftiga. Lagen kan dock inte förhindra alla skogsskador.

Skogsskadelagen tillämpas huvudsakligen på det område där även skogslagen tillämpas. Skogar som utnyttjas ekonomiskt bör vårdas och användas så att man tryggar de allmänna förutsättningarna för att bevara livsmiljöer som är viktiga med tanke på den biologiska mångfalden i skogen. Eftersom en ökning av den biologiska mångfalden bör ske med hänsyn till riskerna för skogsskador, kan man inte lämna kvar exceptionellt stora mängder

barrträd för att murkna i ekonomiskogarna på en gång, även om död ved bidrar till en ökad mångfald. Enligt förslaget ska skogsskadelagen även tillämpas på de särskilt viktiga livsmiljöer som avses i skogslagen. Det föreslås dock att en specialbestämmelse om avlägsnande av skadade träd tas in i lagen. En markägare kan lämna en större mängd skadade träd än vad är tillåtet enligt skogsskadelagen i en sådan särskilt viktig livsmiljö som avses i skogslagen och på ett område som hör till nätverket Natura 2000 och som omfattas av tillämpningen av skogslagen genom att meddela detta till Finlands skogscentral.

Avsikten är att gränsvärdet för när skyldighet till borttransport uppstår ska anges som kubikmeter fast mått per hektar i stället för stycketal eller procentuell andel, vilket innebär en skärpning av denna skyldighet när det gäller små skogsbestånd med en areal under en hektar och där man tidigare har fått lämna kvar en trädgrupp med 20 träd. Av denna orsak föreslås ett undantag i lagen, enligt vilket gränsvärdena 10 kubikmeter fast mått för gran och 20 kubikmeter fast mått för tall tillämpas på skogsbestånd med en areal under en hektar.

I stället för att avlägsna träden kan skador även förhindras genom alternativa åtgärder. Skadade träd kan till exempel täckas med ett lager lövträd eller med ett lager tunna tallar så att skadeinsekterna inte kan föröka sig i träden. Då kan de vid behov lämnas kvar för att murkna. Det täckande lagret kan senare avlägsnas.

Enligt den elfte riksskogstaxeringen är den genomsnittliga årliga tillväxten i virkesförrådet i Finland 4,6 kubikmeter fast mått per hektar. Inom landskapen Kajanaland, Norra Österbotten och Lappland är tillväxten i genomsnitt 2,7 och i södra Finland i genomsnitt 6,4 kubikmeter fast mått per hektar. Den genomsnittliga tillväxten omfattar både barrträdsbeståndet och lövträdsbeståndet. Enligt den föreslagna skogsskadelagen kan markägaren varje år lämna kvar 10 kubikmeter fast mått skadade granar per hektar och 20 kubikmeter fast mått av tall. Här ingår endast barrträd med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter. Mot bakgrund av detta kan det konstateras att den föreslagna lagen inte hindrar produktionen av död ved i skogarna.

I praktiken blir den föreslagna skyldigheten att avlägsna skadade träd i allmänhet bara aktuell i situationer där en storm eller snö som samlats på träden bryter eller faller träd i stor utsträckning.

4.7 Övriga konsekvenser

Propositionen bedöms inte ha några nämnvärda konsekvenser av annat slag.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 7 mars 2011 en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag till ny lagstiftning om bekämpning av skogsskador. Målet för arbetsgruppens arbete var att 1) revidera och uppdatera lagstiftningen om skogsskador, 2) främja skogarnas anpassning till det föränderliga klimatet genom att trygga (genom reviderad lagstiftning) ekonomiskogarnas goda hälsa, 3) beakta hur uttaget av energived påverkar skogarnas hälsa, 4) förtydliga förhållandet mellan lagstiftningen om skogsskador och tryggheten av mångfalden, 5) se över grunderna för ersättning av skador i lagstiftningen om skogsskador och 6) att bereda utkast till nödvändiga författningar på lägre nivå. Arbetsgruppen slutförde sitt arbete och överlämnade sin promemoria den 29 februari 2012 (JSM 2012:4). Regeringens proposition bygger på arbetsgruppens förslag och den fortsatta beredningen har utförts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utlåtande om utkastet till proposition begärdes av justitieministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Landsbygdsverket, Livsmedelssäkerhetsverket, Skogsforskningsinstitutet, Finlands skogscentral, Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio, Forststyrelsen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK ry, Skogsindustrin rf, Finlands Sågar rf, Koneyrittäjien liitto ry, Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry, Svenska

lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Etämettäjäien Liitto ry, Finlands naturskyddsförbund rf, Växtskyddsindustrin rf och Pohjois-Suomen yhteismetsien yhdistys ry.

Jord- och skogsbruksministeriet fick 24 utlåtanden. Utöver de utlåtanden som begärts lämnades utlåtanden in av BirdLife Finland rf, Luonto-Liitto ry, Finlands miljöcentral (SYKE), WWF Finland och Kasvinsuojeluseura ry. Förslaget från den arbetsgrupp som beredde ministeriets förslag till regeringsproposition var inte enigt på alla punkter, vilket även syntes i utlåtandena. I utlåtandena fästes flest gånger uppmärksamhet vid 6 § i lagen om skyldighet att avlägsna skadade träd (10 st.) samt vid 20 § om skadeståndsskyldighet vid skogsskador inom områden som omfattas av skogslagen (7 st.).

Allmänt taget förordades lagens avsikt och syfte att bekämpa omfattande skogsskador. Tidigareläggningen av tidsfristerna för borttransport av granvirke och skadade granar i södra och mellersta Finland ansågs vara en nödvändig och motiverad ändring. Justitieministeriet fäste uppmärksamhet vid att bestämmelserna i 3 § i skogsskadelagen blivit onödigt vida sett ur synvinkeln för 80 § i grundlagen, när det förslogs att närmare bestämmelser om tidsfrister och regioner utfärdas genom förordning av statsrådet. Vid den fortsatta beredningen av ärendet ändrades paragrafen så att de bestämmelser som gäller tidsfrister för borttransport och grunderna för fastställandet av regioner togs in i lagen.

I utlåtandena ansågs det att det nya förslaget om skyldighet att transportera bort stubbar för bekämpningen av rotticka vara motiverat. Fyra remissinstanser framförde dock att det borde övervägas om bekämpning av rotticka borde föreskrivas som obligatorisk vid sommaravverkning på rottickans riskområden med tanke på att minska de anmärkningsvärda ekonomiska förluster som den förorsakar och för att hindra spridningen. Förfarandet har dock inte ansetts ändamålsenligt, eftersom det för bekämpning av rotticka är möjligt att få stöd enligt lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk, och avsikten är att fortsätta förfarandet.

Miljöministeriet, Finlands miljöcentral, Forststyrelsen, Skogsbrukets utvecklingscen-

tral Tapio, Skogsindustrin rf samt miljöorganisationerna ansåg att gränsvärdet 10 kubikmeter fast mått för borttransport av skadade träd i utkastet till proposition är för strikt. Det framkom även att gränsvärdet i form av kubik skärper skyldigheten att avlägsna träd i synnerhet när det gäller små, under en hektar stora skogsbestånd. MTK ry påminde dock om att t.ex. i Sverige är gränsen för borttransport av träd 5 kubik per hektar. Flera aktörer, såsom Skogsforskningsinstitutet, framförde att skilda gränsvärden bör gälla för tall och gran. I flera utlåtanden framfördes att bestämmelserna i skogsskadelagen inte borde tillämpas på de naturobjekt som omfattas av skogslagens tillämpningsområde, som t.ex. i 10 § i den lagen avsedda särskilt viktiga livsmiljöer och de områden som med stöd av skogslagen är en del av nätverket Natura 2000. I synnerhet miljöförvaltningen och naturorganisationerna lyfte dessutom fram att definitionen av ett skadat träd inte borde ändras.

När det gäller skadeståndsskyldigheten motsatte sig Skogsindustrin rf och naturorganisationerna en ändring av gränsvärdet från procent till kubik för de områden som omfattas av skogslagen. Dessa aktörer ansåg även att det föreslagna skadeståndets tröskelvärde är för lågt. Under den fortsatta beredningen höjdes tröskelvärdet. Skogsindustrin rf kritiserade det stränga ansvaret för en ägare till lagrat virke att ersätta skogsskador som spridit sig från ett terminal- eller fabrikslager till någon annans skog. Ett ansvar som är oberoende av vållande har dock ansetts vara ändamålsenligt eftersom en enskild markägare i de aktuella situationerna måste utstå skador som orsakas av fortgående och omfattande näringsutövning.

Justitieministeriet föreslog preciseringar och komprimeringar i de paragrafer som gäller skadestånd genom att t.ex. mer hänvisa direkt till skadeståndslagen (412/1974). Dessutom framförde justitieministeriet många tekniska ändringar i de föreslagna paragraferna.

Finansministeriet framförde sin reservation mot att det föreslagna statens ersättningsansvar enligt 21 § i skogsskadelagen utvidgas till att gälla även andra skador än de som spritts från egentliga skyddsområden.

Skogsforskningsinstitutet föreslog att det av skogsforskningssskäl för ett specifikt objekt kan tillåtas en större mängd skadade träd än det gränsvärde som föreskrivs i lagen. Vid den fortsatta beredningen togs saken i beaktande så att det i lagförslaget föreslås rätt för Finlands skogscentral att godkänna ett sådant undantag när det gäller statsägd mark.

En ändring av tillsynssystemet till egenkontroll understöddes av Finlands skogscentral. Skogsindustrin rf och Finlands Sågar rf motsatte sig detta. Vid den fortsatta beredningen ändrades förslaget till genomförande av egenkontroll så att yrkesmässiga verksamhetsutövare inte behöver göra upp en skriftlig plan för egenkontroll, som borde sändas till Finlands skogscentral.

Vid den fortsatta beredningen av regeringspropositionen har de ändringsförslag som framfördes i utlåtandena beaktats i tillämpliga delar. Den fortsatta beredningen gällde i synnerhet ett bättre beaktande av mångfalden och produktionen av död ved samt en justering av bestämmelserna om skadeersättning. De förslag till tekniska preciseringar som ingick i utlåtandena har även beaktats vid den fortsatta beredningen av propositionen.

6 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen om bekämpning av skogsskador ska huvudsakligen tillämpas på områden som omfattas av skogslagen. Under vårsessionen har regeringens proposition med förslag till ändring av skogslagen och 48 a kap. 3 § i strafflagen överlämnats till riksdagen (RP 75/2013 rd). Bestämmelserna om skadeståndsskyldighet i den föreslagna lagen om bekämpning av skogsskador har samband med områden som faller utanför skogslagens tillämpningsområde. Den föreslagna skogslagen innehåller också en hänvisning till skogsskadelagen. Propositionerna har således ett sådant samband att det är motiverat att behandla dem samtidigt.

7 Samband med internationella fördrag

Europeiska gemenskapens regler för statligt stöd ingår i artiklarna 107–109 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Europeiska kommissionen ska fortlöpande granska alla stödprogram som förekommer i medlemsstaterna. Kommissionens allmänna tillsyn över statliga stöd baserar sig på anmälan om stödprogram, dvs. notifikation, till kommissionen, på godkännande av stödprogrammen i kommissionen och på medlemsstaternas rapportering om tillämpningen av

stödprogrammen. Enligt artikel 108 i EG-fördraget ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om planer på att ändra stödåtgärder i så god tid att kommissionen kan yttra sig om dem.

Arrangemang i den föreslagna lagen som gäller ersättning av kostnader i samband med bekämpning av omfattande skogsskador kan innehålla statligt stöd. De bestämmelser i den föreslagna lagen vilkas tillämpning kan innehålla inslag av statligt stöd kommer att sättas i kraft genom förordning av statsrådet efter att kommissionen har godkänt stödsystemet i sin helhet.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lagen om bekämpning av skogsskador**

1 §. Tillämpningsområde. I den föreslagna 1 § föreskrivs om syftet och tillämpningsområdet för skogsskadelagen. Syftet med lagen är enligt 1 mom. att upprätthålla skogarnas goda hälsa och bekämpa skogsskador. Den föreslagna lagen om bekämpning av skogsskador har beretts i syfte att skydda trädbeståndens hälsa i ekonomiskogar och främja ett hållbart skogsbruk. Förebyggande av skogsskador och förhindrande av att de sprids är viktiga metoder för att upprätthålla skogarnas goda hälsa.

I 2 mom. konstateras att lagen tillämpas på skogsskador som förekommer i skog, terminal- och fabrikslager samt oberoende av områdets placering på avverkningsplatser för virke och avlägg. Allmänna bestämmelser om skötsel och användning av skog finns i skogslagen. Skogsskadelagen tillämpas på områden som omfattas av tillämpningsområdet för skogslagen. Syftet med skogsskadelagen är att upprätthålla skogarnas goda hälsa och bekämpa skogsskador. I förhållande till skogslagen är skogsskadelagen en speciallag. Därför ska skogsskadelagen också tillämpas på sådana livsmiljöer som enligt skogslagen är särskilt viktiga för mångfalden. Avverkning är möjlig även på områden som inte omfattas av skogslagen, såsom t.ex. för ellinjer eller vägsträckor eller i undantagsfall på naturskyddsområden. Skogsskadelagen gäller även virke som avverkats på sådana områden.

Skogsskadorna är med tanke på bekämpningen av mycket olika slag. Skador som orsakas av icke-levande faktorer kan uppstå både till följd av människans verksamhet, såsom skogsbränder, eller till följd av naturkrafternas inverkan, såsom skador orsakade av vind, kyla och snö. Bestämmelser om förhindrande av att skogsbränder sprider sig har redan tagit in i lagstiftningen om brand- och räddningsväsendet. Av ovannämnda skäl omfattar lagförslaget inte bekämpning av skogs-

skador som direkt beror på icke-levande faktorer. Lagen gäller inte heller bekämpning av skador som hjortdjur orsakat eller ersättningsar i samband med dem, eftersom det föreskrivs om dem i viltskadelagen. Detta framgår också indirekt av definitionerna i 2 § i lagen enligt vilka en skogsskada avser sådana sjukdomar och tillväxthämningar eller kvalitetsförsämringar som insekter, andra ryggradslösa organismer, svampar, bakterier och virus har vållat på växande träd i skog och som orsakar ekonomisk skada.

Med den föreslagna skogsskadelagen strävar man efter att förhindra skogsskador endast på växande träd. Vissa svampar och insekter orsakar dock skador också på avverkat virke. Eftersom det anses höra till virkesägaren att skydda avverkat virke mot svamp- och insektsskador, har skogsskadelagen inte utsträckts till att gälla sådana fall. Trädbeståndet i en skog kan drabbas av insekts- eller svampskador där skadegöraren ursprungligen spridit sig från avverkat virke. I skogsskadelagen föreslås därför bestämmelser om att avverkade träd, virke och stubbar ska avlägsnas från avverkningsplatser och avlägg.

I 3 mom. föreslås en hänvisning till lagen om skydd för växters sundhet, i syfte att klargöra att lagen i fråga tillämpas på farliga skadegörare som inte tidigare förekommit i Finland.

2 §. Definitioner. I paragrafen föreslås bestämmelser om de definitioner som används i lagen. Enligt 1 mom. avses med skog ett område på vilket skogslagen tillämpas. Enligt 2 mom. avses med skogsskada sådana sjukdomar och tillväxthämningar eller kvalitetsförsämringar som insekter, andra ryggradslösa organismer, svampar, bakterier och virus har vållat på växande träd i skog och som orsakar ekonomisk skada. Av de levande faktorer som orsakar skogsskador är insekter och svampar de mest betydande.

En skogsskada visar sig ofta genom att träd dör, tillväxten avtar eller trädkvaliteten försämras och i form av ekonomisk skada när skogsägarens ekonomiska ställning försämras till följd av ovannämnda omständigheter. På växande träd i skogen finns det alltid en

viss mängd insekter och svampsjukdomar som medför att trädets tillväxt minskar. En skog som är helt frisk i detta avseende finns knappast. För att det ska vara fråga om en skogsskada som avses i skogsskadelagen ska skadorna överskrida den försvagning som normalt förekommer bland levande träd i skogsmiljön.

I 3 punkten föreslås en definition på virke. Med virke avses i denna lag råvirke med bark och med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter som beretts för virkessortiment oberoende av användningsändamålet av virket. Som virkessortiment betraktas enligt denna lag massaved, timmer och energived eller annat motsvarande virke avsett för industrin eller för att användas till husbehov.

Med tallvirke med skorpbark avses enligt 4 punkten tallvirke med minst en fjärdedel av längden täckt av hård bark som inte flagnar.

I 5 punkten föreslås en definition på skadat träd. Med skadat träd avses en sådan skadad tall eller gran från vilket skogsskadeinsekter kan spridas. Ett skadat träd kan ha fallit omkull, gått av, förlorat sin topp, böjts kraftigt eller skadats på något annat motsvarande sätt. Skogsskadeinsekter kan använda sådana träd som förökningsplats. Skadan kan ha orsakats av vind, snö, skogsbrand, torka, insektsart, svampsjukdom, djur, mänsklig verksamhet eller någon annan motsvarande skadegörare. För skadade träd finns det inte något gängse pris. Skadan ska vara permanent. Som skadat träd betraktas därför inte ett sådant träd som har förlorat barr på grund av att tallstekeln eller någon annan skadegörare ätit barren och som sannolikt återhämtar sig från barrförlusten. Ett träd som har angripits av granbarkborren anses även vara skadat trots att inte övriga kriterier för ett skadat träd uppfylls. Som skadat träd betraktas inte ett helt dött eller murket träd.

Med trädbestånd i plantskogsskedet avses enligt 6 punkten ett trädbestånd där de utvecklingsdugliga trädens medellängd är högst 1,3 meter när trädets höjd mäts från gränsen mot trädets rot del eller från marken till toppens högsta punkt. Plantbestånd som planterats eller såtts under innevarande år betraktas som sådana plantbestånd som avses i lagen. Definitionen av trädbestånd i plantskogsskedet avviker från det plantbestånd

som skogslagen förutsätter och som ingår i det lagförslag som gäller en ändring av skogslagen och som överlämnats till riksdagen för behandling. Denna skillnad beror på att definitionen i skogslagen har utformats med tanke på bedömningen av skogsägarens förnyelseskyldighet, medan definitionen i skogsskadelagen hör samman med innehållet i ersättningskyldigheten.

Med trädets stubbdiameter avses enligt 7 punkten diametern uppmätt på bark vinkelrätt mot trädets längdaxel. Stubbdiametern mäts vid virkets rotända, dvs. i allmänhet i den grövre ändan och på ett stående träd vid rothalsen.

Med biologiska växtskyddsmedel avses enligt 8 punkten sådana preparat framställda av naturligt förekommande organismer som används för behandling av växter eller växtbestånd för bekämpning av växtsjukdomar, skadedjur eller ogräs eller för tillväxtreglering.

Med skogsbestånd avses enligt 9 punkten del av skog med i huvudsak enhetlig växtplats och enhetligt trädbestånd. Skogsbeståndets trädbestånd kan vara oenhetligt t.ex. i sådana fall att det produktions sätt som valts för skogsbeståndet är olikaldrig skog eller förnygring genom luckhuggning.

I punkterna 10–13 definieras de virkeslager som avses i skogsskadelagen. Med avlägg avses enligt 10 punkten en plats där virke tillfälligt lagras för fjärrtransport i samband med drivning. Ett avlägg uppstår ofta efter skogstransporten av det virke som ska lagras, på en plats vanligtvis invid ruten för fjärrtransport och i närheten av avverkningsplatsen. På ett avlägg lagras virket inte permanent. Avlägget kan också ligga inom ett skyddsområde enligt naturvårdslagen eller inom ett område som staten förvärvat för naturskyddsändamål. Med terminallager avses enligt 11 punkten invid ruten för fjärrtransport. Typiska terminallager är t.ex. buffertlager för biltransporter, järnvägens lastningsplatser och lager för flottning, hamnlager och mätstationernas lager. Med fabrikslager avses enligt 12 punkten en plats i anslutning till en produktionsanläggning där virke lagras i slutskedet av en fjärrtransport.

Med yrkesmässig verksamhetsutövare avses enligt 13 punkten en virkesägare eller in-

nehavare av avverkningsrätt som utövar drivning och som yrkesmässigt köper upp virke eller avverkningsrätt för förädling eller förmedling. Näringsgrenen för en verksamhetsutövare kan vara skogsbruk, drivning eller annan näringsgren. Med yrkesmässig verksamhetsutövare avses inte sådana delägarlag för samfälliga skogar och sådana delägarlag för samfälligheter som avses i lagen om samfälligheter (758/1989) av vars andelar minst hälften ägs av fysiska personer.

3 §. Borttransport av virke från avverkningsplats och avlägg. Den föreslagna paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om skyldighet att transportera bort barrträdsvirke från en avverkningsplats eller ett avlägg.

Enligt gällande lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog är virkesägaren skyldig att sörja för att tallvirke som fyller dimensionerna för gagnvirke, om träden fällt mellan ingången av september och utgången av maj, transporteras bort från avverkningsplatser eller avlägg i avskaffade Uleåborgs och Lapplands län senast den 15 juli och i övriga län senast den 1 juli. Dessutom ska virkesägaren sörja för att granvirke som fyller dimensionerna för gagnvirke, om träden fällt mellan ingången av september och utgången av juni, transporteras bort från avverkningsplatser eller avlägg i avskaffade Uleåborgs och Lapplands län senast den 15 augusti och i övriga län senast den 1 augusti.

Enligt det föreslagna 1 mom. indelas landet på basis av förekomsten av skogsskadeinsekter och temperatursumman i tre regioner, för vilka det föreskrivs om tidsfrister för borttransport av virke. Enligt 2 mom. 1 punkten ska virkesägaren se till att granvirke som avverkats mellan den 1 september föregående år och 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 15 juli inom region A, senast den 24 juli inom region B och senast den 15 augusti inom region C. Enligt 2 mom. 2 punkten ska virkesägaren se till att tallvirke med skorp-bark som avverkats mellan den 1 september föregående år och den 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 1 juli inom region A och B och senast den 15 juli inom region C.

Enligt den föreslagna 2 mom. 3 punkten ska virkesägaren också se till att granvirke som avverkats mellan den 1 juni och den 31 augusti innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser eller avlägg inom 30 dagar från avverkningsplatsen inom region A.

Barkborrarna är små skalbaggar som i allmänhet förökar sig i träd med nedsatt livskraft. Således utgör färskt virke med bark, hyggesrester samt träd som skadats av storm, snö eller något annat särskilt lämpliga förökningssmiljöer för barkborrar. Granbarkborren som lever på granar kan angripa även livskraftiga stående träd och orsaka massdöd på trädbestånden om skadegörarpopulationen växer sig tillräckligt stor. Märgborrarna som lever på tallar, av vilka den större märgborren är vanligast, orsakar i allmänhet inte massdöd av livskraftiga stående träd. Märgborrarna orsakar tillväxtförlust på levande trädbestånd när de skadar årsskotten genom sitt näringsintag inne i årsskotten. Med tanke på bekämpningen av skogsskador är det viktigt att bestånden av barkborrar hålls på en så låg nivå som möjligt, varvid de åtminstone inte kommer åt att skada livskraftiga, växande träd. Därför är det synnerligen viktigt att sådant virke och skadade träd som angripits av barkborrar transporteras bort från skogen innan de nya vuxna individerna lämnar trädet.

Om avverkningsinletts före den 1 september och fortsätter efter denna tidpunkt, och träden inte har sorterats enligt avverknings-tidpunkt, ska allt virke som avverkats under den tid avverkningsinletts ska transporteras bort inom tidsfristerna. Om avverkningsinletts före den 31 maj och fortsätter efter denna tidpunkt, och träden inte har sorterats enligt avverknings-tidpunkt, ska allt virke som avverkats under den tid avverkningsinletts ska transporteras bort inom tidsfristerna.

Av insektsskadorna är de skogsskador som barkborrar orsakar de ekonomiskt mest betydande. De borrar sig in i trädet på våren under en synnerligen kort tid. Större märgborren angriper tallar när temperaturen har stigit över 10 grader Celsius, vilket vanligtvis sker i den planerade region A i mars-april, region B i april och region C i april-maj. Granbarkborren börjar svärma och angriper granar när temperaturen stigit över 20 grader Celsius,

vilket vanligtvis sker i den planerade region A i maj och i övriga landet i maj-juni. Utvecklingen från ägg till vuxen tar beroende på arten och temperaturerna en till två månader. Större mörghorren börja vanligtvis lämna trädet inom den planerade region A i slutet av juni och inom region B i början av juli och inom region C i mitten av juli. När granbarkborren är färdig med sitt gnagmönster och lagt ägg, kan en del individer göra ett nytt angrepp och lägga en andra s.k. syskonkull. Detta händer vanligtvis kring månads-skiftet juni/juli. Granbarkborren utvecklas till en vuxen individ i Södra Finland från början av juli, men den stannar ofta kvar i sitt förökningsträd ända till sensommaren. En del individer övervintrar i de träd där de kläckts. Heta och torra somrar torkar granens bark och tvingar de unga vuxna att lämna det träd där de kläckts. Då kan de börja angripa granar i slutet av juli. För att begränsa granbarkborrens förökning och förhindra skador som orsakas av syskonkullar och nya generationer bör även granvirke som avverkats på sommaren i södra Finland transporteras bort från skogen och från avlägg inom en månad från avverkningen.

Med avverkningsplats avses ett område där ett träd har avverkats. Bestämmelserna i paragrafen gäller således alla avverkningsplatser och inte enbart områden där det avverkats för skogsbruksändamål. Till exempel träd som avverkats för en byggnadsplats eller för en elledning eller vägsträcka ska transporteras bort inom de tidsfrister som avses i den föreslagna paragrafen eller i stället för borttransport ska de alternativa åtgärder som avses i 4 § vidtas. I undantagsfall kan avverkning också utföras inom naturskyddsområden och den föreslagna 3 § ska tillämpas på virke som avverkats på en sådan avverkningsplats.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om den volym virket högst får ha för att skyldigheten i fråga om borttransporten av virket inte behöver iakttas. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska huvudregeln i 2 mom. inte tillämpas på sådana enskilda travar av tallvirke eller energived av tall på en avverkningsplats eller ett avlägg som underskrider 20 kubikmeter fast mått. På detta sätt kan den dyra insamlingen av små tallvirkespartier i fjärrtransportskedet genomföras på ett mer kost-

nadseffektivt sätt utan att det uppstår avsevärda extra kostnader på grund av tidsfristerna. Samtidigt kan användningen av transportmaterielen inriktas på borttransport av större partier i enlighet med tidsfristerna. En trave anses vara enskild om den är placerad på minst 200 meters avstånd från andra motsvarande travar.

I 4 mom. föreslås en undantagsbestämmelse som närmast gäller energived som tagits till vara. Enligt bestämmelsen gäller skyldigheten att transportera bort virke inte virkes-travar där högst hälften av volymen består av tall- eller granvirke med en stubbdiameter på mera än 10 centimeter. Granbarkborren utnyttjar främst granvirke med en större diameter, dvs. en stubbdiameter på över 10 cm. Större mörghorren kan däremot föröka sig i tallar med grov bark vilkas diameter kan vara så liten som 3 cm. Om högst hälften av traven är virke med en större diameter, är risken för skogsskador inte stor. Virke som är avsett för energiutvinning behöver ofta också torka på avverkningsplatsen eller i närheten av den hela sommaren.

I 5 mom. föreslås ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om borttransport av virke inom regionerna A, B och C. Till den planerade A-regionen ska höra områdena i landskapen Södra Karelen, Egentliga Tavastland, Kymmenedalen, Päijänne-Tavastland, Nyland och Egentliga Finland och till B-regionen områdena i landskapen Södra Österbotten, Södra Savolax, Mellersta Österbotten, Mellersta Finland, Birkaland, Österbotten, Norra Karelen, Norra Savolax och Satakunta. Den planerade C-regionen ska omfatta de resterande områdena i det finländska fastlandet. Att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om regionindelningar som gäller borttransport av virke är nödvändigt för att man ska kunna reagera på skogsskador och förbereda sig för spridning av skadorna så fort som möjligt genom att ändra regionindelningarna vid behov.

4 §. Alternativ till borttransport av virke. I 1 mom. föreslås bestämmelser om åtgärder som virkesägare ska vidta för att förhindra skogsskador, om virkesägaren inte avlägsnar virket på det sätt som avses i 3 § 2 mom. i skogsskadelagen.

För att förhindra att skogsskador sprids kan det inte anses vara tillräckligt att barrträdsvirke med bark transporteras bort från avverkningsplatsen, om virket lagras på ett avlägg i skogen eller i närheten av skogen under en tid som gynnar spridningen av insektsskador. Från detta avlägg kan insektsskadorna sprida sig till den omgivande skogen och en skogsskada uppstå. Insamlingen av virke från avverkningsplatser till avlägg innebär dock att antalet insekter och spridningshärdar minskar och risken för insektsskador minskar i motsvarande grad. Eftersom barkborrar, när de angriper lager, i första hand endast angriper virkestravens översta lager, innebär avlägg, i synnerhet om lagren är stora, i sig redan att barkborrarnas spridningsmöjligheter minskar. I praktiken är avläggen dock ofta ytterst små, och i synnerhet om de är flera till antalet finns det en uppenbar risk för att skogsskadeinsekter sprider sig till den omgivande skogen.

I praktiken är det inte möjligt att transportera bort virket i enlighet med det som sägs ovan från varje avverkningsplats eller avlägg. Virke som blir kvar i skogen eller på avlägg i närheten av skogen kan dock hanteras på olika sätt så att barkborrarna inte kan föröka sig i eller sprida sig från det. Som exempel på sådan hantering kan nämnas bevattning av virket med t.ex. vattenspridare, barkning, täckning och behandling med växtskyddsmedel. När ett avlägg anläggs kan skogsvårds-synpunkter beaktas t.ex. så att travar med tallvirke placeras tillräckligt långt från skogar med samma trädslag. Vid bekämpning av granens värsta skadegörare, granbarkborren, är denna metod ändå inte lämplig, eftersom granbarkborren kan flyga till och med långa sträckor. I 1 mom. föreslås en förteckning över åtgärder som kan ersätta borttransport av virke. Den sista punkten i förteckningen är öppen och enligt den är också andra åtgärder än de som nämns i lagen möjliga, om det genom dem är möjligt att i väsentlig mån förhindra spridning av skadeinsekter. En virkesägare som i stället för borttransport vidtar andra åtgärder än de som anges i 4 § 1 mom. 1–8 punkten i den föreslagna lagen, ska omsorgsfullt försäkra sig om att den valda åtgärden förhindrar att skogsskador uppstår.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om alternativa åtgärder får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

5 §. *Borttransport av stamdelar och stubbar från tall och gran från skogsbestånd och avlägg.* I paragrafen föreslås bestämmelser om skyldighet att efter avverkning transportera bort stamdelar och stubbar från skogsbestånd och avlägg. I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken den andel av stamdelar av gran med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter som överskrider 10 kubikmeter fast mått per hektar och som blivit kvar efter avverkningar som utförts under de tider som avses i 3 § 2 mom. 1 eller 3 punkten ska transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg inom de tider som anges i 3 § 2 mom. 1 och 3 punkten.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken den andel av stamdelar av tall med skorp bark med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter som överskrider 20 kubikmeter fast mått per hektar och som blivit kvar efter avverkningar som utförts under de tider som avses i 3 § 2 mom. 2 punkten ska transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg inom de tider som anges i 3 § 2 mom. 2 punkten.

Skyldigheten att transportera bort stamdelar från ett skogsbestånd bedöms från fall till fall. Begreppet skogsbestånd definieras i den föreslagna 2 § 9 punkten och med det avses del av skog med i huvudsak enhetlig växtplats och enhetligt trädbestånd. Om t.ex. ett 0,5 hektar stort skogsbestånd avverkas uppstår skyldigheten i fråga om borttransport, om det i skogsbeståndet blir kvar mer än 5 kubikmeter fast mått stamdelar av gran som avses i bestämmelsen. Den som äger stamdelarna är den som är skyldig att transportera bort stamdelarna. Ett avverkat träd är inte en beståndsdel av en fastighet, varvid fastighetens ägare inte nödvändigtvis äger stamdelarna. I sista hand kan frågan om vem som äger de stamdelar som blivit kvar i skogen efter en avverkning avgöras t.ex. i enlighet med villkoren i ett avtal om överlåtelse av avverkningsrätt. Vid tillämpning av 1 och 2 mom. avses med stamdelar av tall och gran

inte stubbar, i fråga om vilka det finns bestämmelser om borttransport i 4 mom.

I stället för borttransport av stamdelar kan ägaren i fråga om stamdelar vidta de alternativa åtgärder som avses i 4 §. En bestämmelse om detta föreslås ingå i 3 mom.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om att tall- och granstubbar som har lagrats på en avverkningsplats eller ett avlägg ska transporteras bort från skogen eller avlägget, om mer än 10 kubikmeter fast mått stubbar har lagrats där. Stubbar som lagrats ska transporteras bort inom två år efter stubbrytningen, om den har gjorts i juli eller tidigare. Skyldigheten att avlägsna gäller inte sådana stubbar som med avsikt inte har brutits vid avverkningen. Stubbar som har brutits i augusti eller senare ska transporteras bort inom två år och sex månader från stubbrytningen. Om stubbrytningen har inletts i juli och fortsätter in i augusti, och stubbarna inte har sorterats enligt tidpunkt för brytningen, ska de transporteras bort inom två år efter stubbrytningen. Bestämmelsen ska tillämpas både på stubbar som brutits på avverkningsplatser och på sådana som brutits annanstans och som lagrats på en avverkningsplats eller ett avlägg. Skyldigheten att transportera bort stubbar är mer omfattande än den skyldighet som avses i 1 och 2 mom., eftersom den gäller alla brutna stubbar som finns på avverkningsplatsen eller avlägget, om mängden överskrider 10 kubikmeter fast mått. Bestämmelsen är behövlig, eftersom det för att spridningen av rottickans sporer ska begränsas är viktigt att stubbar som brutits inte lagras på avlägg i över två år eller två år och sex månader, beroende på vid vilken tidpunkt de brutits. Rottickan sprider sig effektivt från en hög med stubbar, även om den översta delen av högen transporteras bort. I de fall stubbrytningen har gjorts så att tidsgränsen på två år löper ut på hösten, kan stubbarna lagras vid väggkanten till följande vår utan någon stor risk för att svampsporer ska spridas. För att förhindra rottickans sporer från att spridas från brutna stubbar finns det inte några andra effektiva metoder än att begränsa lagringstiden i skog och på avlägg.

6 §. *Avlägsnande av skadade träd från skogsbestånd och avlägg.* I paragrafen föreslås bestämmelser om skyldighet att avlägsna

skadade träd från skogsbestånd och avlägg. I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken den andel av skadade granar med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter som överskrider 10 kubikmeter fast mått per hektar ska transporteras bort från skogsbestånd och avlägg senast inom de tider som anges i 3 § 2 mom 1 och 3 punkten. I 2 mom. föreslås en motsvarande bestämmelse som gäller skadade tallar. Enligt den bestämmelsen ska den andel av skadad tall med skorpbark med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter som överskrider 20 kubikmeter fast mått per hektar transporteras bort från skogsbestånd och avlägg senast inom de tider som anges i 3 § 2 mom 2 punkten. Barrträd som skadats av snö, vind eller någon annan skadegörare har stor betydelse med tanke på spridningen av granbarkborren och andra skadeinsekter. Eftersom de skadade träden kan utgöra risk för skogsskador även i avlägg är avlägsnande av skadade träd ur skogsbestånd är inte en tillräcklig åtgärd för bekämpning av skogsskador.

I lagförslaget avses med skadade träd enligt 2 § 5 punkten sådana skadade träd från vilka skogsskadeinsekter kan spridas. Skyldigheten att avlägsna skadade träd gäller inte lövträd eller tallar och granar som redan är döda eller murkna.

Skyldigheten att transportera bort skadade träd från ett skogsbestånd ska bedömas på ett enhetligt sätt i enlighet med 5 § från fall till fall. För att skyldigheten att avlägsna skadade träd dock inte väsentligt ska skärpas när det gäller små, under en hektar stora skogsbestånd föreslås ett undantag i 3 mom. enligt vilket gränsvärdena i kubikmeter fast mått enligt paragrafens 1 och 2 mom. tillämpas oberoende av skogsbeståndets areal när det gäller dessa skogsbestånd.

Skyldigheten att avlägsna skadade träd från skogsbestånd och avlägg ska iakttas av den som äger träden. Ett växande träd hör som beståndsdel av fastighet till fastigheten och är således markägarens egendom. Virke säljs vanligtvis så att markägaren mot ersättning överlåter en i avtal specificerad rätt till köparen att avverka växande träd i skogen. Överlåtelse av avverkningsrätt för en skog innebär ännu inte i sig att äganderätten till de träd som specificeras i avtalet överförs. Överlåtelse-

se av avverkningsrätten för en skog begränsar dock markägarens rätt att besluta om åtgärder i det skogsbestånd som avtalet gäller. I 4 mom. föreslås därför en förtydligande bestämmelse, enligt vilken markägaren på förhand ska underrätta innehavaren av avverkningsrätten om borttransporten av de skadade träden.

Om den som ägar träden inte transporterar bort skadade träd enligt 1 och 2 mom. från ett skogsbestånd och avlägg, ska ägaren handla i enlighet med 4 §. En bestämmelse om detta föreslås ingå i 5 mom.

I 6 mom. föreslås ett undantag som möjliggör att markägaren enligt eget beslut på områden som utgör särskilt viktiga livsmiljöer på det sätt som avses i 10 § i skogslagen och områden som hör till nätverket Natura 2000 och som omfattas av tillämpningen av skogslagen, och där en ökning av död ved kan vara ändamålsenlig, kan lämna en större mängd döda träd på området än vad som är tillåtet enligt bestämmelserna i 1, 2 och 3 mom. Markägaren ska anmäla att de skadade träden inte avlägsnas till Finlands skogscentral. I anmälan ska markägaren konstatera att han eller hon är medveten om de eventuella risker för skogsskador som det medför att lämna kvar träden samt att markägaren har ersättningsansvar för de skogsskador som denna åtgärd eventuellt medför. Finlands skogscentral ska följa upp de livsmiljöer och områden där skadade träd har lämnats kvar, mängden död ved där samt skogsskador som eventuellt sprider sig från områdena.

7 §. Oöverstigligt hinder, särskilt exceptionella förhållanden och oskäligen ekonomisk situation. Paragrafen innehåller bestämmelser om situationer och förhållanden när markägaren och virkesägaren inte är skyldiga att vidta behövliga åtgärder för att förhindra uppkomst eller spridning av skogsskador.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska oöverstigligt hinder utgöra en allmän grund för att befria markägaren och virkesägaren från att iaktta de skyldigheter som avses i 3–6 § i skogsskadelagen. Med oöverstigliga hinder avses oförutsedda, exceptionella händelser som hindrar fullgörandet av skyldigheten. Också en myndighetsåtgärd som hindrar

fullgörandet av skyldigheten, såsom kvarstad, utgör ett oöverstigligt hinder.

Som oöverstigligt hinder betraktas också en långvarig strejk som påverkar drivningen och transporten av virke, dödsfall där virkesägaren, innehavarens av avverkningsrätten eller innehavare av en annan särskild rättighet plötsligt dör eller drabbas av långvarig arbetsoförmåga eller någon annan jämförbar omständighet. Ett oöverstigligt hinder begränsar sig inte enbart till omständigheter som utgör absoluta hinder, utan det ska förstås så att det avser ovanliga förhållanden som innehavaren av avverkningsrätten eller innehavaren av en särskild rättighet inte kan påverka och som inte kan ha undvikits genom tillbörlig omsorgsfullhet eller utan orimliga ekonomiska oppoffringar.

Markägaren och virkesägaren har enligt förslaget inte heller någon skyldighet att transportera bort virke, stamdelar, stubbar eller skadade träd, om särskilt exceptionella förhållanden hindrar drivningen och transporten. Ovanliga naturförhållanden kan i någon mån anses vara utgöra sådana särskilda exceptionella förhållanden som avses i bestämmelsen. Väglaget kan utgöra ett särskilt exceptionellt förhållande endast om det är oförutsett och synnerligen ovanligt för årstiden eller det geografiska läget. Att det i Södra Finland t.ex. inte på flera år bildas tjäle som underlättar transporten av virke är förut sägbart. En situation som upprepats flera gånger under en tid av 10 år kan inte anses utgöra ett särskilt exceptionellt förhållande. När ett oöverstigligt hinder eller ett exceptionellt förhållande inte längre föreligger ska markägaren eller virkesägaren fullgöra skyldigheterna i 3–6 § i lagen.

Enligt 2 mom. har markägaren inte någon skyldighet som avses i 4 och 6 § om det kan anses vara ekonomiskt oskäligt att vidta alternativa åtgärder eller transportera bort skadade träd. En situation kan anses vara ekonomiskt oskäligt för markägaren, om kostnaderna för drivningen eller transporten av sådana skadade träd som avses i 6 § är mångdubbelt högre än normalt. Till exempel kan virke som finns ute på en holme som det inte finns någon bro till, torvmarker med dålig bärlighet eller exceptionellt lång närtransport i enskilda fall utgöra sådana situationer där

det kan anses oskäligt att kräva att markägaren ska fullgöra skyldigheterna.

En strejk som påverkar transporten av virke utgör normalt inget hinder för att vidta de alternativa åtgärder i fråga om virkestravar som avses i 4 §. Träd som till följd av storm ligger utspridda över ett vidsträckt område och som på grund av ett oöverstigligt hinder eller exceptionella förhållanden inte kan avlägsnas från skogsbeståndet kan i regel inte heller åtgärdas på några alternativa sätt. Att hänvisa till oöverstigligt hinder, exceptionella förhållanden eller till åtgärder som är ekonomiskt oskäliga innebär inte att skadeståndsskyldigheten för markägaren, innehavaren av avverkningsrätten eller innehavaren av någon annat särskild rättighet eller virkesägaren upphör.

8 §. Lagring av virke i terminallager och fabrikslager. I paragrafen föreslås bestämmelser om virkesägarens skyldighet att vidta åtgärder för att hindra en väsentlig spridning av skogsskadeinsekter från det lagrade virket.

Vid bekämpningen av risken för skogsskador är det relevant att minska mängden virke i skogen eller på avlägg under sommaren. Med hjälp av tidsfristerna styrs transporterna så att virket flyttas från ett avlägg antingen direkt till fabrikslagren eller till terminallager invid rutten för fjärrtransport. Lagringen av barrträdsvirke på en permanent lagringsplats ska om möjligt ordnas så att skogsskadeinsekter inte i väsentlig mån kan sprida sig till en annan skog. Det primära syftet med bestämmelsen är trygga grannmarkägares intressen och tillgodose egendomsskyddet enligt 15 § 1 mom. i grundlagen. Eftersom permanenta lager ska ligga i omedelbar närhet till fabriken i fråga eller till fasta anordningar för byte av transportsätt, finns det vanligtvis inte några alternativa lösningsmöjligheter för att ordna permanenta lager.

I närheten till fabrikslager med barrträdsvirke med bark kan barkborrharna komma att orsaka skada i områden flera kilometer från lagren. Typiska skador är i huvudsak tillväxtförluster på tallbestånd orsakade av mörghjortar. Utöver fabrikslagren finns det sådana permanenta lager också bl.a. på järnvägens lastningsplatser och i någon mån också på landsvägstransportens lagringsplatser.

Enligt förslaget är den som äger virket i terminallager eller fabrikslager skyldig att vidta de åtgärder som avses i 4 § 1 mom. och andra skäliga åtgärder för att hindra uppkomsten av skogsskador. Andra skäliga åtgärder är t.ex. hantering av genomloppstider för material och eventuell bevattning på ett sätt så att risken för skador hålls på en låg nivå. När det bedöms vad som är skäligt bör också sådana eventuella störningar i fråga om produktionsanläggningarnas virkesbehov eller exceptionella förhållanden orsakade av vädret som kan hindra normal verksamhet beaktas. Yrkesmässiga aktörer kan dock i regel anses ha mycket goda förutsättningar att vidta åtgärder för att förhindra skador.

9 §. Bekämpning av omfattande skogsskador. I 1 mom. föreslås bestämmelser om behövliga åtgärder för bekämpa omfattande skogsskador som kan liknas vid katastrofer och förhindra att de sprids. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns i 6 § i gällande lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog.

Syftet med paragrafen är att jord- och skogsbruksministeriet genom förvaltningsbeslut fortfarande ska ha möjlighet att bestämma om nödvändiga åtgärder för att förhindra en omfattande skogsskada eller förhindra att den sprids. Jord- och skogsbruksministeriet kan i syfte att förhindra spridning av skogsskada ålägga markägarna att avlägsna träd eller att vidta andra nödvändiga åtgärder. Ministeriet kan samtidigt besluta om den tid inom vilken träden ska avlägsnas, mängden träd som ska avlägsnas samt om behandling av de träd som ska avlägsnas. Ministeriet kan genom sitt beslut även ålägga Finlands skogscentral att inleda bekämpning som kräver snabba åtgärder. Vid katastrofer är det redan fråga om så anmärkningsvärda skador att det får synnerligen omfattande ekonomiska konsekvenser och bekämpningen av dem måste anses vara något som krävs för det allmänna bästa. Som situationer som kan liknas vid katastrofer kan betraktas skador som främst leder till tillväxtförluster och endast i liten utsträckning till tr addedöd. Att biologiska och mekaniska bekämpningsmetoder ges företräde grundar sig på kommissionens riktlinjer för statligt stöd till jord- och skogsbruk.

Jord- och skogsbruksministeriets beslut enligt 1 mom. föreslås vara ett överklagbart förvaltningsbeslut. Ändring i beslutet får i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996) sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken Finlands skogscentral, när en omfattande skogsskada uppstår, ska lägga fram ett förslag för jord- och skogsbruksministeriet om behövliga åtgärder och när de ska vidtas. Av förslaget ska också framgå det uppskattade skade- och riskområdet samt kontaktuppgifterna för markägarna på det område där bekämpningsåtgärderna ska vidtas. Dessutom ska förslaget innehålla andra redogörelser som ministeriet behöver för att fatta beslut, såsom en uppskattning av de kostnader som åtgärderna medför och till vilken del kostnaderna ska ersättas av staten. Om de föreslagna bekämpningsåtgärderna omfattar andra än mekaniska och biologiska åtgärder ska de motiveras särskilt.

För att vidtagandet av bekämpningsåtgärderna inte ska fördröjas föreslås det i 3 mom. en bestämmelse enligt vilken Finlands skogscentral ska ansvara för att markägarna på skade- och riskområdet blir hörda. Enligt momentet ska Finlands skogscentral underätta markägarna om ett förslag som avses i 2 mom. på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003). Markägaren ska inom 14 dygn efter att ha fått del av förslaget göra sina anmärkningar med anledning av den hos Finlands skogscentral, som ska sända anmärkningarna och centralens utlåtande om dem till jord- och skogsbruksministeriet. Delgivningen av beslutet får jord- och skogsbruksministeriet enligt 4 mom. anförtro Finlands skogscentral.

10 §. Ersättning för kostnader och skador till följd av bekämpning av omfattande skogsskador. I 1 mom. föreslås i likhet med den nuvarande lagen bestämmelser om ett förfarande genom vilket ersättning för kostnader till följd av åtgärderna och tillväxtförluster i trädbestånd betalas av statens medel till markägare. För att fastställa tidpunkten för förnyelse av trädbeståndet när tillväxtförlusterna fastställs används de tidpunkter för förnyelse som ingår i rekommendationerna som gäller skogsvård. Statens ersättningsansvar

omfattar dock endast kostnaderna för de åtgärder som vidtas utöver de som hör till normal skogsvård eller sedvanligt drivning av virke. Till exempel i en situation där en skog som uppnått slutavverkningsåldern hotas av en sådan skogsskada som jord- och skogsbruksministeriet bestämmer att ska bekämpas genom att trädbeståndet avverkas uppstår det inte nödvändigtvis sådana kostnader som omfattas av statens ersättningsansvar. I momentet föreslås också en förtydligande bestämmelse om ersättning för trädbestånd i plantskogsstadiet. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska förnyelsekostnaderna ersättas i fråga om sådana trädbestånd i plantskogsstadiet som har förstörts till följd av bekämpningsåtgärderna. Bestämmelsen är motiverad, eftersom trädbeståndet kan förstöras i plantskogsstadiet av flera olika orsaker, såsom t.ex. snö, is, torka eller hjortdjur eller sorkar.

I syfte att hindra spridning eller uppkomst av en omfattande skogsskada kan jord- och skogsbruksministeriet bestämma om vidtagande av sådana åtgärder som inte alls innebär avverkning av träd. Som exempel på sådana åtgärder kan nämnas användning av fällor med feromoner som lockar till sig insekter. I sådana fall betalas ersättning för kostnaderna för anskaffning och användning av fällorna av statens medel.

De åtgärder som det bestämts att en omfattande skogsskada ska bekämpas med medför vanligen också annan skada för markägaren än extra kostnader. I enskilda fall kan sådana skador ekonomiskt sett vara avsevärda. Med stöd av 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. I situationer där en statlig myndighet på väsentligt sätt ingriper i användningen av enskild egendom och t.o.m. ålägger ägaren att vidta vissa åtgärder är det motiverat att staten svarar för kostnaderna för de åtgärder staten bestämt om eller ersätter de skador som åtgärderna orsakat. Bekämpning av betydande skogsskador som kan ha omfattande konsekvenser, kan anses tillgodosätta ett allmänt behov. Ersättning betalas inte eller bara till nedsatt belopp om den som har rätt till ersättning avsiktligt eller av oaksamhet inte har iakttagit skogsskadlagen eller de bestämmelser, föreskrifter eller myndighetsbeslut som utfärdats med stöd av

den, eller försummat att vidta de åtgärder som ålagts honom eller henne och åtgärderna därför har vidtagits på hans eller hennes bekostnad enligt 24 §. Jord- och skogsbruksministeriets beslut om ersättning enligt 1 mom. föreslås vara ett överklagbart förvaltningsbeslut. Ändring i beslutet får i enlighet med förvaltningsprocesslagen sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

Avsikten är inte att utforma förfaranden enligt vilka ersättning för skador i trädbestånd till följd av omfattande skogsskador i allmänhet ska ersättas av statens medel. Skogsbruk är alltid förknippat med en risk för skada som markägaren måste bära. Markägaren har möjlighet att teckna en försäkring för typiska skogsskador. Försäkringar kan skaffas bl.a. med avseende på skador som orsakas av storm, eldsvåda, blixtnedslag, sorkar, snö, översvämning, insekter och svampsjukdomar.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om ansökan om ersättning. Det föreslagna momentet motsvarar till sitt huvudsakliga innehåll gällande lagstiftning. Tidsfristen inom vilken markägaren ska söka ersättning förlängs från 30 dagar till 90 dagar.

Ersättning för de kostnader som iakttagandet av ett beslut som avses i 9 § 1 mom. i den föreslagna lagen medför och för tillväxtförluster i trädbestånd som passerat plantskogsstadiet betalas av statens medel. I 3 mom. föreslås en bestämmelse som motsvarar den gällande lagen, enligt vilken de ersättningar som avses i paragrafen inte gäller då staten är markägare.

11 §. Särskild bestämmelse om spridning av biologiska växtskyddsmedel genom flygbesprutning. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 7 a § i gällande lag om bekämpning av insekt- och svampsjukdomar i skog.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om markägarens möjlighet att på egen bekostnad utföra frivillig spridning av biologiska växtskyddsmedel genom flygbesprutning i situationer där jord- och skogsbruksministeriet inte har ålagt några åtgärder med stöd av 9 § i den föreslagna lagen. Förfarandet ska förbli oförändrat på så sätt att åtgärder enligt 9 § åläggs i situationer som kan liknas vid katastrofer där ett allmänt intresse kräver sådana åtgärder. Jord- och skogsbruksministeriet får

genom beslut ge markägaren rätt att utföra sådana bekämpningsåtgärder som ministeriet godkänt. När jord- och skogsbruksministeriet fattar ett sådant beslut ska det ha tillgång till de uppgifter som behövs för att avgöra saken. Sådana uppgifter är bl.a. en bedömning av de tillväxtförluster som uppkomsten och spridningen av skogsskadan medför, uppgifter om de markägare som genomför åtgärderna, uppgifter om de bekämpningsåtgärder på markägarens eller markägarnas lägenhet eller lägenheter som utförs genom flygbesprutning samt uppgifter om när bekämpningsåtgärderna ska genomföras. Dessutom ska markägaren eller markägarna genom underteckning av en handling som gäller saken förbinda sig att svara för alla kostnader som spridningen av växtskyddsmedel genom flygbesprutning ger upphov till, om de inte omfattas av statens kostnadsansvar. Jord- och skogsbruksministeriet ska i varje enskilt fall pröva om situationen och de planerade bekämpningsåtgärderna är sådana att det är ändamålsenligt att tillstånd beviljas. Syftet med paragrafen är att utöka markägarens egna möjligheter att frivilligt agera i situationer som statens ersättningsansvar inte täcker.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om förutsättningarna för ett beslut av jord- och skogsbruksministeriet. Som betydande tillväxtförluster eller ekonomiska förluster som beror på att bekämpningsåtgärder inte har vidtagits kan betraktas t.ex. 3–4 års förlust av tillväxt inom tio år. Markägaren ska förbinda sig att på egen bekostnad svara för de kostnader som orsakas av genomförandet av bekämpningen efter ett bifallsbeslut av jord- och skogsbruksministeriet samt för skogscentralens kostnader och för kostnaderna för de praktiska arrangemangen i samband med flygbesprutningen. Åtgärderna ska vara förenliga med bestämmelserna i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) samt andra författningar som gäller frågan.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om att jord- och skogsbruksministeriet fattar det beslut som avses i 1 mom. på förslag av Finlands skogscentral. Finlands skogscentral ska göra sitt förslag på basis av markägares ansökan. I 4 mom. föreslås bestämmelser om innehållet i Finlands skogscentrals förslag.

I 5 mom. föreslås ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om innehållet i Finlands skogscentrals förslag och markägares ansökan får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

12 §. Uppföljning av skogsskador. I 1 mom. föreslås bestämmelser om att Skogsforskningsinstitutet med bistånd av Finlands skogscentral ska följa och förutse förekomsten och utbredningen av växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador. Uppgiften har som sig bör getts i uppgift till Skogsforskningsinstitutet i förordningen om övervakning i fråga om växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador (1045/1991). Den nämnda förordningen har utfärdats med stöd av lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog, som föreslås bli upphävd, och därför föreslås det att bestämmelserna i förordningen tas in i lag. Skogsforskningsinstitutets uppgift breddas så att institutet ska förutse förekomsten och utbredningen av växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador samt undersöka även sambandet mellan skadornas orsak och verkan och deras ekonomiska betydelse. De föreslagna uppgifterna kan redan nu anses höra till Skogsforskningsinstitutets grundläggande uppgifter. I resultatavtalet mellan jord- och skogsbruksministeriet och Skogsforskningsinstitutet kommer man vid behov närmare överens om undersöknings- och uppföljningsverksamheten i fråga om skogsskador.

Det föreslagna 2 mom. motsvarar gällande 2 § 2 mom. i förordningen om övervakning i fråga om växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador. Om det i samband med uppföljningen framkommer något som förutsätter åtgärder enligt 9 §, ska Skogsforskningsinstitutet enligt momentet underrätta Finlands skogscentral om detta.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om anmälan som Livsmedelssäkerhetsverket ska göra. Om man i samband med uppföljningen eller annan verksamhet upptäcker farliga skadegörare som avses i lagen om skydd för växters sundhet eller i författningar som utfärdats med stöd av den, ska Skogsforskningsinstitutet enligt bestämmelsen utan dröjsmål underrätta Livsmedelssäkerhetsverket om detta. Artikel IV punkt 2 b i växtskyddskonventiono-

nen, som Finland ratificerat, förpliktar medlemsstaternas växtskyddsorganisationer att göra kartläggningar av skador på vild flora. Den nationella växtskyddsmyndigheten i Finland är Livsmedelssäkerhetsverket, som bör vara medveten om sådana tecken på skador.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse som motsvarar bestämmelsen i gällande lagstiftning och som gäller Skogsforskningsinstitutets skyldighet att årligen lämna in en utredning över resultaten av uppföljningen till jord- och skogsbruksministeriet.

13 §. Tillsyn. Paragrafen innehåller bestämmelser som motsvarar de som ingår i gällande lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. Enligt det föreslagna 1 mom. hör den allmänna styrningen av och tillsynen över verkställigheten av lagen till jord- och skogsbruksministeriet.

Enligt 2 mom. svarar Finlands skogscentral för verkställigheten av lagen och för tillsynen över att de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den följs samt för organiseringen av tillsynen. Uppgifterna enligt den föreslagna lagen hör inom Finlands skogscentral till enheten för offentliga tjänster.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om utförande av de uppgifter som med stöd av lagen hör till Finlands skogscentral kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

14 §. Allmänna principer för organisering av tillsyn. I paragrafen föreslås bestämmelser om de allmänna principerna för organisering av tillsyn, såsom opartiskhet, regelbundenhet och ändamålsenlighet samt vad tillsynen ska inriktas på. Bestämmelsen ska gälla både Finlands skogscentrals tillsyn över de skyldigheter och åtgärder som avses i 3–6 och 8 § och tillsyn över en yrkesmässig verksamhetsutövers egenkontroll enligt 19 §. Syftet med bestämmelserna är att försäkra sig om att tillsynen är rättvis och rätt dimensionerad. Finlands skogscentral ska vid behov ge verksamhetsutövarna behövliga anvisningar och uppmaningar om efterlevnaden av kraven i den föreslagna skogsskadelagen.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om övervakning av borttransport av virke från avverkningsplatser och avlägg. I 2 mom. före-

slås bestämmelser om övervakning av borttransport av skadade träd, stamdelar och stubbar. Mängden resurser som används för tillsynen och tillsynens kvalitet ska ställas i relation till risken för uppkomst av skogsskador, såsom t.ex. mängden skadade träd i skogen. Således ska tillsynen effektiviseras t.ex. på sådana områden där det föregående vinter förekommit rikligt med skador orsakade av snö eller på områden med stormfällida träd. Till följd av avverkningar på vintern finns det normalt mycket virke på avlägg på våren före tjällossningen. Vanligtvis transporteras virket med hänsyn till tillgänglig materiel, tjälens varaktighet och virkesbehovet vid anläggningar som använder och förädlar virke i jämn takt till terminal- och fabrikslager på våren, så att barrträdsvirke som avverkats föregående vinter inte finns i skogen eller på avlägget när tidsfristen för borttransport har gått ut. Det skulle vara ändamålsenligt att genomföra övervakningen särskilt när tidpunkten för när virket senast ska transporteras bort närmar sig. I Finlands skogscentrals tillsynsplan enligt 17 § i den föreslagna lagen ska ställning tas till vad tillsynen ska inriktas på.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om att närmare bestämmelser om organiseringen av tillsynen kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

15 §. Rätt att utföra inspektioner. I paragrafen föreslås bestämmelser om Finlands skogscentrals befogenheter vid utförande av inspektioner som tillsynen över lagen förutsätter. Enligt 1 mom. har Finlands skogscentral rätt att för tillsynen utföra inspektioner i skogar, på avverkningsplatser, på avlägg, i terminal- eller fabrikslager och på andra permanenta platser för förädling och lagring av virke. Enligt 39 § i förvaltningslagen ska den myndighet som genomför inspektionen underrätta den berörda parten om tidpunkten då en inspektion inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Finlands skogscentral har normalt övervakat att skyldigheten att transportera bort virket enligt lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog uppfylls så att de tjänstemän som utför inspektionerna kört igenom de skogsbilvägar som placerat sig på de rutor på kartan som valts ut genom

ett stickprov och gjort observationer om färska barrvirkestravar. Ofta har den egentliga avverkningsplatsen i närheten av virkestravarna inspekterats. Ett förhandsmeddelande om en sådan omfattande inspektion skulle innebära oskäligt mycket besvär för Finlands skogscentral. Av denna anledning och för att avsikten med inspektionen särskilt av terminallager och fabrikslager ska säkerställas föreslås det att inspektionerna kan utföras utan förhandsmeddelande.

Finlands skogscentral ska dessutom ha rätt att granska lagerbokföringen av virke. Bemyndigandet behövs eftersom det på basis av det är möjligt att få reda på när virket avverkats. Avverkningstidpunkten är i sin tur kopplad till skyldigheten att transportera bort virket. Granskning av lagerbokföringen kan också anses mycket mer kostnadseffektivt än att utföra inspektioner längs skogsvägar. I momentet förbjuds för tydlighetens skull inspektioner i utrymmen som används för boende av permanent natur.

Enligt 2 mom. ska den som är föremål för inspektion eller tillsyn på begäran av Finlands skogscentral lämna uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att inspektionen och tillsynen ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt.

16 §. Rätt att få upplysningar. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om Finlands skogscentrals rätt att få de upplysningar som är nödvändiga för inspektion och tillsyn som avses i lagen. Rätten begränsar sig till uppgifter och handlingar som är nödvändiga för tillsynen och som på begäran ska lämnas till Finlands skogscentral. Rätten att få upplysningar omfattar också sekretessbelagda uppgifter. Finlands skogscentral föreslås ha rätt att få uppgifter som är nödvändiga för inspektion och tillsyn.

17 §. Finlands skogscentrals tillsynsplan. I paragrafen föreslås bestämmelser om Finlands skogscentrals tillsynsplan. Avsikten med bestämmelserna är att främja en långsiktig och planmässig tillsyn samt öppenhet i förhållande till näringsidkare och markägare.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska Finlands skogscentral utarbeta en tillsynsplan för tillsyn som avses i skogsskadelagen. Tillsynsplanen ska innehålla närmare uppgifter om de tillsynsobjekt som omfattas av myndig-

hetstillsynen, inspektionerna, riskbedömning och inspektionsfrekvenserna. I enlighet med de allmänna principerna för organiseringen av tillsynen ska tillsynen vara objektiv och regelbunden. I fråga om ett enskilt inspektionsobjekt ska i regel risken i objektet bedömas främst med hänsyn till arten och omfattningen av den verksamhet som bedrivs i objektet. Avsikten är dock att tillsynsplanen ska fungera i förebyggande syfte och minska antalet riskobjekt och behovet av myndighetstillsyn. Avsikten med tillsynsplanen är att förebygga skogsskador. Tillsynsplanen ska utarbetas så att tillsyn enligt planen är effektiv och kostnadseffektiv. Jord- och skogsbruksministeriets styrande och övervakande roll framhävs av att ministeriet ska godkänna tillsynsplanen.

Tillsynsplanen kan gälla en viss tid eller tillsvidare. Om det vid uppföljningen av skogsskador eller annars upptäcks att skogsskadorna ökar eller det finns en uppenbar risk för att de ökar ska Finlands skogscentral vidta åtgärder i syfte att se över tillsynsplanen eller utarbeta en ny tillsynsplan. Finlands skogscentrals tillsynsplan är inte avsedd att vara en förpliktande handling för genomförande av övervakning, och därför kan brådskande tillsynsåtgärder vidtas innan översynen av tillsynsplanen eller en ny tillsynsplan har godkänts.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om det som tillsynsplanen åtminstone ska innehålla. Tillsynsplanen ska innehålla åtminstone en riskbedömning, angivande av innehållet i inspektionerna, inspektionsfrekvens för tillsynsobjekten och en utvärdering av tillsynsplanens genomförande. I fråga om tillsynsobjekten ska det nämnas hur många av de som är skyldiga att ha egenkontroll som man har för avsikt att granska, vilka områden tillsynen över avlägsnande av skadade träd ska inriktas på samt hur utvärderingen av tillsynsplanen ska genomföras.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska tillsynsplanen ses över årligen. När tillsynsplanen ses över ska det allmänna läget i fråga om skogsskador beaktas liksom de risker som framkommit i planer för egenkontroll och i yrkesmässiga verksamhetsutövers anmälningar eller på något annat sätt.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande att genom förordning utfärda bestämmelser om tillsynsplanen. Enligt momentet kan närmare bestämmelser om innehållet i tillsynsplanen, inspektioner enligt tillsynsplanen, inspektionsfrekvensen för tillsynsobjekten, provtagning, rapportering och utvärderingen av tillsynsplanens genomförande utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 §. Skyldighet att ha egenkontroll. Enligt den föreslagna paragrafen ska en yrkesmässig verksamhetsutövare ordna egenkontroll av sin verksamhet. Syftet med egenkontrollen är å ena sidan att förbättra planmässigheten och övervakningen i verksamhet som omfattas av skogsskadelagen och å andra sidan att minska myndighetsövervakningen. När egenkontrollen i enlighet med 1 mom. ska gälla yrkesmässiga verksamhetsutövare läggs tyngdpunkten i egenkontrollen på borttransport av virke från avverkningsplatser och avlägg och på lagring av virke i terminal- och fabrikslager. Yrkesmässiga verksamhetsutövare har i regel redan system med vilka de noggrant kan följa var det finns virkeslager vid en viss tidpunkt. Egenkontrollen omfattar planering och genomförande av egenkontrollen samt uppföljning av utfallet.

Enligt 2 mom. ska den yrkesmässiga verksamhetsutövaren utse en person som är ansvarig för egenkontrollen. Ansvarspersonen svarar för organisering av egenkontrollhelheten som ser till att egenkontrollen genomförs. Verksamhetsutövaren ska se till att de som deltar i hanteringen av virke känner till bestämmelserna i skogsskadelagen om avlägsnande av virke, skadade träd, stamdelar och stubbar av tall och gran samt de skyldigheter som gäller lagring av virke och se till att skyldigheterna fullföljs. Finlands skogscentral övervakar yrkesmässiga verksamhetsutövers egenkontroll utifrån en riskbedömning och slumpmässiga stickprov i enlighet med sin tillsynsplan. Finlands skogscentral ska ge råd om genomförandet av egenkontrollen.

19 §. Anmälningsskyldighet för yrkesmässiga verksamhetsutövare. I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken en yrkesmässig verksamhetsutövare utan obefogat dröjsmål ska underrätta Finlands skogscentral om sådana situationer och förhållanden enligt 7 § som kan ge upphov till hinder för att fullgöra

de skyldigheter som föreskrivs i 3–6 §. Utgående från anmälan är Finlands skogscentral skyldig att utreda och överväga om en omständighet eller situation enligt 7 § föreligger. Bestämmelsen är behövlig för att Finlands skogscentral ska kunna förbereda sig på den ökade risken för skogsskador och vid behov rikta övervakningen så att den motsvarar de förändrade riskerna.

Enligt 2 mom. kan närmare bestämmelser om innehållet i den yrkesmässiga verksamhetsutövarens anmälan om egenkontroll vid behov utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

20 §. Skadeståndsansvar. Enligt 13 § i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog är virkes- eller markägare ersättningsskyldiga om de försummar skyldigheten att transportera bort virke från avverkningsplatser eller avlägg, skadade träd från skogen eller försummar att i enlighet med ett åläggande om att i syfte att förebygga spridning eller uppkomst av omfattande insekt- eller svampskador avlägsna ett tillräckligt antal träd från skogen eller vidta andra åtgärder. Ersättningsskyldigheten förutsätter dessutom att trädbeståndets tillväxt i ett skogsbestånd i någon annans skog har minskat med åtminstone 30 procent eller att 20 procent av de träd som utgör skogsbeståndet har dött.

Enligt det föreslagna 1 mom. är en virkesägare eller markägare skyldig att i sin helhet ersätta en skada som beror på att skyldigheterna i 3–6 § eller skyldigheten enligt ett beslut som meddelats med stöd av 9 § har försummats, om detta leder till att 20 kubikmeter fast mått per hektar av trädbeståndet i en annan markägares skogsbestånd dör eller till att trädbeståndets tillväxt minskar med mer än 10 kubikmeter fast mått per hektar under högst fem år. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till sina grundprinciper gällande lag. Ersättningsansvaret grundar sig på oaktsamhet och förutsätter att åtgärderna i lagen försummas.

Ersättningsansvaret i den gällande lagen är kopplat till att en procentuell mängd av trädbeståndet dött eller till en procentuell minskning av trädbeståndets tillväxt. Detta har vid bedömning av skador ansetts problematiskt, och därför ska ersättningsansvaret i propositionen kopplas till en fast volym per hektar

när det gäller döda träd eller minskad tillväxt. Genom att ersättningsansvaret kopplas till ett fast mått kubikmeter döda träd eller minskad tillväxt av trädbeståndet är inte markägarens förpliktelse beroende av antalet träd i den skog han eller hon äger. Ersättning av skada förutsätter att virkesägare eller markägaren har gjort sig skyldig till försummelse. För att ersättningsansvar ska uppstå föreslås det att 20 kubikmeter fast mått av trädbeståndet ska dö under fem år. På motsvarande sätt förutsätts att tillväxten ska minska med 10 kubikmeter fast mått under fem år. Detta är motiverat, eftersom markägaren också själv är skyldig att aktivt agera genom att avlägsna skadade träd så att skadan i den egna skogen förhindras från att sprida sig ytterligare. Till exempel skador orsakade av mörghorror kan enligt undersökningar leda till tillväxtförluster i skogsbestånd under t.o.m. fem år, även om det virke som spridit skadan eller de skadade träden redan har avlägsnats.

När markägaren, enligt det föreslagna 2 mom., i enlighet med 6 § 6 mom. på ett område som utgör särskilt viktig livsmiljö på det sätt som avses i 10 § i skogslagen eller på ett område som hör till nätverket Natura 2000 och som omfattas av tillämpningen av skogslagen lämnar en större mängd skadade träd på området än vad som är tillåtet enligt 6 § 1, 2 och 3 mom. är markägaren skyldig att ersätta en skada som orsakas av att skogsskador spridit sig till någon annans skog. Eftersom det är fråga om ett medvetet val att låta bli att avlägsna träd i avsikten att producera död ved är ersättningsansvaret oberoende av uppsåt.

Enligt det föreslagna 3 mom. är en ägare till lagrat virke skyldig att ersätta en skada som orsakas av att skogsskador spridit sig från ett terminal- eller fabrikslager till någon annans skog. En bestämmelse med motsvarande innehåll ingår i gällande lagstiftning. Vid skogsskador som spridit sig från terminal- och fabrikslager får markägaren ersättning oberoende av oaktsamhet. Enligt gällande lag är ersättningsansvaret för bekämpning av insekts- och svampskador i skog begränsat till att gälla endast betydande skador. Gällande lagstiftning kan anses vara oändamålsenlig, eftersom en enskild markägare i de aktuella situationerna måste utstå skador

som orsakas på grund av fortgående och omfattande näringsutövning.

Enligt de föreslagna 2 och 3 mom. har den skadelidande rätt till full ersättning. I sådana fall som avses i 1 mom. har den skadelidande rätt till full ersättning när de i momentet föreskrivna kubikmängderna för dött skogsbestånd eller minskning av skogsbeståndets tillväxt överskrids.

Enligt det föreslagna 4 mom. gäller i fråga om ersättande av skada i övrigt skadeståndslagen. Förslaget motsvarar gällande lagstiftning.

21 §. Statens skadeståndsansvar. I paragrafen föreslås grundläggande bestämmelser om statens skadeståndsskyldighet vid skogsskador. Enligt 13 § i gällande lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog ska skador vilka förorsakats av sådana insekt- eller svampskador som spritts från ett skyddsområde enligt naturvårdslagen eller från ett område som med stöd av naturvårdslagen beagts med åtgärdsförbud ersättas av statens medel. Det föreslagna 1 mom. motsvarar till sitt sakinhåll gällande lag. Enligt 1 mom. ska staten ersätta skador som orsakas av skogsskador som sannolikt spridits från ett naturskyddsområde enligt 10 §, ett område med ett fridlyst naturminnesmärke enligt 23 §, ett område med tidsbegränsad fridlysning enligt 25 §, ett område enligt 29 § som är föremål för ett beslut enligt 30 §, ett område där hotade arter förekommer enligt 47 § eller ett område som beagts med åtgärdsförbud enligt 55 § i naturvårdslagen (1096/1996) samt från områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller från andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller en myndighet som förvaltar statsägd mark.

Den föreslagna skogsskadelagen ska främst tillämpas på områden som hör till tillämpningsområdet för skogslagen. En regeringsproposition med förslag till lag om ändring av skogslagen har överlämnats till riksdagen. Enligt propositionen ska skogslagen inte tillämpas på skyddsområden som inrättats med stöd av naturvårdslagen eller områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller på andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen

eller en myndighet som förvaltar statsägd mark. På skyddsobjekt enligt naturvårdslagen är det vanligtvis förbjudet att avverka träd. Att genomföra naturskydd har i regel ansetts förutsätta att skyddsområdena bevaras orörda, och därför kan behövliga åtgärder för att bekämpa skogsskador i allmänhet inte vidtas på områdena i fråga. Eftersom skogsskador dock kan sprida sig från områden som skyddats genom statens åtgärder till närskogar som inte är fridlysta och medföra skada för markägaren, ska en sådan skada i regel ersättas av statens medel. I praktiken är det ofta svårt att få fullständigt bevis på hur en skogsskada uppkommit. För en enskild skadelidande kan det ofta vara så gott som omöjligt att visa att det finns ett orsakssamband mellan genomförande av naturskydd och en skogsskada, eftersom en sådan fråga beror på komplicerade naturvetenskapliga faktorer som är svåra att reda ut. Även om det finns ett orsakssamband mellan en störning i ett skyddat område och en skogsskada, är det ofta omöjligt att obestridligen bevisa hur stor andel av skadan som de skadegörare som spridit sig från naturskyddsområdet orsakat. I detta avseende avviker skogsskadorna från många andra skadefall. Av ovan nämnda orsaker är det skäl att minska den skadelidandes bevisbörda. I bestämmelsen föreslås att skador som uppkommer till följd av skogsskador ersätts av statens medel, om det kan påvisas att skadan sannolikt har uppkommit av en skogsskada som spridit sig från ett område som avses i 21 § 1 mom. i den föreslagna lagen.

Att ett naturskyddsområde är beläget nära en skogsskada betyder dock inte automatiskt att staten är skadeståndsskyldig i ett sådant fall. En förutsättning för att ersättning ska beviljas är att det i ekonomiskogen finns skador orsakade av samma skadegörare som i naturskyddsområdet eller att skadorna i ekonomiskogen är en följd av de skador som den skadegöraren som förekommer i naturskyddsområdet orsakar. För att ersättning ska beviljas krävs det också att de skador som uppkommit på olika områden tidsmässigt har uppkommit i rätt ordning. I regel ska skadorna förekomma i omedelbar närhet till skyddsområdet, men när avståndet mellan skadorna i naturskyddsområdet och ekono-

miskogen bedöms bör hänsyn också tas till skadegörarens potential att förflytta sig från ett område till ett annat samt skadornas exceptionella karaktär i förhållande till de lokala förhållandena. Till exempel granbarkborren kan förflytta sig t.o.m. långa sträckor från ett område till ett annat.

Med ordalydelsen, enligt vilken orsakssambandet ska vara sannolikt, är avsikten att minska bevisbördan så att det inte krävs ett fullständigt bevis på ett orsakssamband för att ersättningsansvar ska uppstå. Ett sannolikt orsakssamband innebär här en stor sannolikhet, som matematiskt uttryckt innebär en klart över 50 procent säkerhet.

Vid bedömningen av sannolikheten för ett orsakssamband ska bland annat skadans art och andra möjliga orsaker till skadan beaktas. Detta kan t.ex. innefatta bedömning av hur typiska skogsskadorna är i närheten av området i fråga. Genom motbevisning är det möjligt att utesluta att den skadegörare som ansetts sannolik ligger bakom skadan. När ett orsakssamband utreds är det möjligt att man hamnar i en situation där skadans uppkomst kan förklaras på flera olika sätt. Då är det nödvändigt att jämföra förklaringarna med varandra och välja den som är mest sannolik.

I 2 mom. föreslås en sedvanlig bestämmelse som gäller den skadelidandes medverkan när det gäller ersättning av skada. Enligt det föreslagna momentet kan ersättning vägras eller den kan sänkas, om den skadelidande har medverkat till att den skada som avses i ansökan om ersättning har förvärrats eller utan godtagbar orsak har förbjudits vidtagandet av åtgärder som skulle ha kunnat förhindra att skadan förvärras.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om ansökan om ersättning för skogsskada. Ansökan om ersättning ska i likhet med nuvarande praxis ges in till den regionenhet vid Finlands skogscentral som är behörig inom skadeområdet. Regionenheten ska sända ansökningshandlingarna till miljöministeriet och komplettera dem med ett utlåtande om ersättningens storlek och förutsättningarna för att den ska beviljas. Det föreslagna förfarandet är ändamålsenligt, eftersom regionenheten vid Finlands skogscentral är bäst lämpad att bedöma förutsättningarna för att bevilja ersättning samt skadans omfattning och vär-

de. Enligt gällande lag avgörs ett ärende som gäller skadestånd som betalas av statens medel enligt lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog av jord- och skogsbruksministeriet. Eftersom statens skadeståndsskyldighet enligt den föreslagna 21 § grundar sig skogsskador som spritts från ett område som avses i naturvårdslagen eller ett område som staten förvärvat för naturskyddsändamål, överförs ärenden som gäller ersättningsansvar till miljöministeriet för avgörande.

Enligt det föreslagna 4 mom. gäller i fråga om ersättande av skada i övrigt skadeståndslagen.

22 §. Storleken av ersättningar som betalas av statsmedel. I paragrafen föreslås bestämmelser om beloppet av skadestånd som betalas av statens medel. Inom Finlands skadeståndsrätt iaktas principen att ersättningen inte får vara så stor att den medför en ekonomisk fördel för den skadelidande jämfört med tiden före skadefallet. Enligt det föreslagna 1 mom. täcker den ersättning som betalas av statens medel det skogsekonomiska värdet för trädbestånd som skadats på grund av skogsskada som spridit sig från ett område som avses i 21 § 1 mom.

Markägaren ersätts för tillväxtförlust i trädbestånd som passerat plantskogsstadiet till den del skadan överstiger kostnaderna för regelbunden skogsskötsel eller normal drivning. I fråga om skadade trädbestånd i plantskogsstadiet ersätts förnyelsekostnaderna. Den restriktiva bestämmelsen i fråga om ersättning av trädbestånd i plantskogsstadiet är motiverad, eftersom trädbeståndet kan förstöras i plantskogsstadiet av flera orsaker, såsom t.ex. snö, is, torka eller hjortdjur eller sorkar. Med stöd av bestämmelsen ersätts inte en eventuell förlust av landskaps- eller rekreationsvärden.

Det föreslagna 2 mom. innehåller en bestämmelse om ersättning av kostnaderna för värderingen av skadan. Enligt momentet ersätts också de värderingskostnader som kan anses behövliga och rimliga med tanke på skadeutredningen, om den skada som avses i ansökan ersätts. Med värderingskostnader avses t.ex. Finlands skogscentrals avgifter för terrängundersökning och värdering av skadan.

Från den ersättning som betalas ska enligt 3 mom. de ersättningar som på basis av försäkring erhålls på grund av skadefallet dras av. Markägaren har möjlighet att teckna en försäkring för typiska skogsskador. Försäkringar kan skaffas bl.a. med avseende på skador som orsakas av storm, eldsvåda, blixtnedslag, sorkar, snö, översvämning, insekter och svampsjukdomar.

23 §. Särskild bestämmelse om avverkning. I 5 och 5 a § i den regeringsproposition med förslag till lag om ändring av skogslagen som överlämnats till riksdagen för behandling föreskrivs om beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning och tillhörande förnyelseskyldighet. I den föreslagna 5 b § i skogslagen föreskrivs om avverkning på speciella områden. Eftersom skogsskadelagen är en speciallag om att upprätthålla skogarnas goda hälsa och bekämpa skogsskador tillämpas bestämmelserna i den i konfliktsituationer i stället för skogslagen. I paragrafen föreslås en förtydligande bestämmelse enligt vilken avverkning enligt ett beslut som meddelats med stöd av 9 § får utföras med avvikelse från 5, 5 a eller 5 b § i skogslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av dem. Skyldigheten enligt skogslagen att åstadkomma återväxt ska dock fullgöras. Förslaget motsvarar gällande lagstiftning.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan Finlands skogscentral av vägande skäl som anknyter till skogsforskning godkänna ett forskningsförfarande på statsägd mark som utförs med avvikelse från bestämmelserna i 3, 5 eller 6 §. Enligt 5 § i lagen om Forststyrelsen (1378/2004) ska Forststyrelsen i sin verksamhet beakta forskningens markanvändningsbehov. Den föreslagna bestämmelsen möjliggör bl.a. att Skogsforskningsinstitutet kan bedriva forskning som gäller skogsskador och utföra prov i anknytning till detta. Vid forskningsarrangemangen ska i mån av möjlighet risker för skogsskador på enskilda markägares skog undvikas.

24 §. Vite och hot om tvångsutförande. Enligt 3 § i den föreslagna skogsskadelagen ska virkesägaren transportera bort det virke som avses i paragrafen från avverkningsplatser och avlägg. Enligt 4 § i den föreslagna lagen kan virkesägaren i stället för att transportera bort virket vidta alternativa åtgärder för att

förhindra skogsskador. Enligt 5 § i den föreslagna lagen ska virkesägaren transportera bort sådana stamdelar från tall och gran som avses i bestämmelsen eller vidta andra i 4 § i den föreslagna lagen avsedda åtgärder i fråga om dem. Också barrträdsstubbar som lagrats på en avverkningsplats eller ett avlägg ska transporteras bort inom tidsfristen. När det gäller skadade träd är ägaren enligt 6 § i den föreslagna lagen skyldig att transportera bort från skogbeståndet den del av skadade granar som överstiger 10 kubikmeter fast mått och den del av skadade tallar som överstiger 20 kubikmeter fast mått före de tider för borttransport av virke som avses i 3 §. Enligt 9 § i den föreslagna lagen kan jord- och skogsbruksministeriet för att förhindra uppkomst eller spridning av skogsskada ålägga markägarna inom riskområdet att avlägsna ett tillräckligt antal träd från skogen och besluta om behandling av de träd som ska avlägsnas.

Om någon försummar sin skyldighet enligt 3–6 § eller enligt ett beslut som har meddelats med stöd av 9 §, kan Finlands skogscentral enligt det föreslagna 1 mom. genom sitt beslut förplikta personen i fråga att vidta behövliga åtgärder. Landsbygdsverket kan på förslag av Finlands skogscentral förena Finlands skogscentrals beslut med vite eller hot om att åtgärderna vidtas på den försumliges bekostnad. För återkrav av kostnaderna för tvångsutförande till staten svarar Landsbygdsverket på förslag av Finlands skogscentral.

Vid bedömning av de befogenheter enligt lagförslaget som Finlands skogscentral har att ingripa i individens grundläggande fri- och rättigheter kan man konstatera att skyldigheten att transportera bort virke, stamdelar, stubbar eller skadade träd eller skyldigheten att vidta andra åtgärder för att förhindra spridning eller uppkomst av skogsskada inte gäller åtgärder i fråga om vilka fullgörandet av skyldigheterna hindras av ett överstigit hinder eller drivningen eller transporten hindras av särskilt exceptionella förhållanden. Skyldigheten att transportera bort skadade träd från skogsbestånd eller vidta alternativa åtgärder enligt 4 § gäller inte heller om situationen är ekonomiskt oskälig för markägaren eller den som äger virket, stamdelarna eller stubbarna.

Eftersom de åtgärder som avses i 3, 5 och 6 § i den föreslagna lagen enligt bestämmelserna inte kan bli oskäligen ingriper man inte på ett väsentligt sätt genom ett bindande beslut i fråga om dem i individens enligt grundlagen tryggade egendomsskydd. Borttransport av virke kan över huvud taget inte anses vara en särskilt betydande skyldighet, eftersom avverkat virke i vilket fall som helst förr eller senare transporteras bort från skogen eller från dess närhet. Finlands skogscentrals självständiga prövningsrätt i fråga om ett bindande beslut gäller bedömning av alternativa åtgärder till borttransport av virke samt oöverstigliga hinder, exceptionella förhållanden som hindrar drivningen och transporten eller situationer där borttransport av träd eller vidtagande av alternativa åtgärder är ekonomiskt oskäligt. Enligt ovannämnda grunder kan man konstatera att Finlands skogscentrala bindande beslut enligt 24 § i den föreslagna lagen inte är förenat med betydande utövning av offentlig makt.

Enligt det föreslagna 1 mom. kan Landsbygdsverket på förslag av Finlands skogscentral förena Finlands skogscentrals beslut med vite eller hot om att åtgärderna vidtas på den försumligen bekostnad. Enligt förslaget ska Landsbygdsverket svara för återkrav av kostnaderna för tvångsutförande till staten. Utdömmande av vite och beslut om att hot om tvångsutförande ska verkställas är förvaltningsförfarande, som har drag av utövning av domsmakt i och med att påföljder bestäms. Särskilt partens rättsskyddsgarantier är en sak som framträder. Föreläggande och utdömmande av vite och föreläggande av hot om tvångsutförande och beslut om att detta hot ska verkställas ska anses vara verksamhet som innebär betydande utövning av offentlig makt. Därför föreslås det att Landsbygdsverket på förslag av Finlands skogscentral kan förena Finlands skogscentrals beslut med vite eller hot om tvångsutförande. På vite och hot om tvångsutförande tillämpas viteslagen. Detta innebär bl.a. att kostnaderna för tvångsutförande betalas på förhand av statens medel. Den föreslagna 24 § i skogsskadlagen motsvarar i sak 9 § i den gällande lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog, som har kommit till med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 45/2006 rd).

25 §. Brott mot bestämmelserna i lagen om bekämpning av skogsskador. Den föreslagna paragrafen innehåller en bestämmelse om straff som döms ut för brott mot bestämmelserna i lagförslaget. Straffpåföljder kan komma i fråga vid försummelse av en skyldighet som grundar sig på 3–6 eller 18 § samt vid försummelse av en skyldighet som grundar sig på ett beslut som meddelats med stöd av 9 §. Den föreslagna brottsrubriceringen är brott mot lagen om bekämpning av skogsskador och dess påföljd föreslås vara böter. Genom den föreslagna bestämmelsen torde man i tillräckligt hög grad kunna ingripa i sådana situationer då straffbestämmelser behövs som komplement till den administrativa tillsynen och de tvångsmedel som hänförs till den.

26 §. Indrivning av statens fordran. Det föreslagna 1 mom. innehåller en bestämmelse om den lag som ska tillämpas på indrivning av statens fordran. Enligt momentet är statens fordringar enligt denna lag direkt utsökbara. Statens fordringar får drivas in i utsökningsväg utan dom eller beslut i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Om statens fordringar eller en del av dem inte betalas inom utsatt tid tas enligt 2 mom. på det kapital som ska återbetalas ut dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § räntelagen (633/1982) räknat från förfallodagen för respektive rat.

Enligt 3 mom. ansvarar Landsbygdsverket för indrivning av alla statens fordringar som grundar sig på skogsskadlagen. I enlighet med bestämmelserna i 124 § i grundlagen får uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt ges endast myndigheter. Finlands skogscentral är inte en myndighet utan är en del av den indirekta statsförvaltningen. Med hänsyn till den karaktär tvångsindrivning av en offentligrättslig fordran har, ska indrivningsuppgifter ges i uppgift till en myndighet. Den föreslagna paragrafen motsvarar 9 a § i gällande lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog.

27 §. Ändringssökande. Enligt det föreslagna 1 mom. får ändring i beslut som Finlands skogscentral har meddelat med stöd av 24 § 1 mom. sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om änd-

ringssökande finns i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Behörig förvaltningsdomstol är den förvaltningsdomstol inom vars domkrets huvuddelen av det ifrågavarande området är beläget. Enligt 7 § i förvaltningsprocesslagen får besvär över ett beslut av jord- och skogsbruksministeriet anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Enligt 1 och 2 mom. kan Finlands skogscentral och jord- och skogsbruksministeriet bestämma att deras beslut ska iakttas trots att ändring har sökts. I fråga om ett beslut av Finlands skogscentral krävs det dessutom att de åtgärder som skogscentralen har föreskrivit inte tål uppskov.

I 3 mom. ingår en bestämmelse om Finlands skogscentrals rätt att överklaga. Enligt 6 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen har en myndighet vid sidan av en eventuell part besvärsmått om besvärsmått föreskrivs i lag eller om besvärsmått är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. Enligt det föreslagna momentet har Finlands skogscentral rätt att överklaga beslut som Landsbygdsverket eller förvaltningsdomstolen har fattat med stöd av skogsskadelagen, om Landsbygdsverkets beslut avviker från Finlands skogscentrals förslag eller om förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt Finlands skogscentrals eller Landsbygdsverkets beslut. Den föreslagna paragrafen motsvarar 11 § i gällande lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog.

28 §. Ikraftträdande. Bestämmelsen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Den föreslagna 10 § innehåller bestämmelser om ersättning för kostnader och skador till följd av bekämpning av omfattande skogsskador. Eftersom den ersättning som betalas med stöd av nämnda bestämmelse kan innehålla statligt stöd som avses i artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, är avsikten att notifiera kommissionen om det föreslagna statliga ersättningsansvaret. Därför föreslås det att 10 § i lagen träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Det föreslås att statsrådets förordning om ikraftträdandet av 10 § i lagen utfärdas efter det att

kommissionen har godkänt att ersättningarna betalas av statens medel.

Genom skogsskadelagen upphävs lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. Eftersom bestämmelserna om ersättning av kostnader och skador till följd av bekämpning av omfattande skogsskador i 10 § i den föreslagna lagen träder i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet, föreslås det att 7 § i den lag som ska upphävas och som gäller samma fråga tillämpas tills 10 § i den föreslagna lagen trätt i kraft.

Enligt 3 mom. tillämpas lagens 8 § på en lagerplats där lagringen har inletts före den 1 juli 1991, endast om lagringen till sin natur eller sitt omfång väsentligt förändras efter det att denna lag har trätt i kraft. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns i 16 § i gällande lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog.

På delar av stammar, avverkat virke av tall eller gran, skadade träd och brutna stubbar efter avverkningar som utförts före ikraftträdandet av lagen ska enligt det föreslagna 4 mom. lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog, som ska upphävas, samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den tillämpas.

Bestämmelserna i 13 § 1 och 2 mom. i den lag som upphävs innehåller grundläggande bestämmelser om ersättning av skogsskada som spritts från skogsbruksområden. Trots att de nämnda bestämmelserna inte i någon betydande grad avviker från den föreslagna lagens bestämmelser om ersättning av skada föreslås det för tydlighetens skull att det i paragrafens 5 mom. nämns att 13 § 1 och 2 mom. i den lag som upphävs ska tillämpas på ersättning av skador som uppkommit före lagens ikraftträdande. Den föreslagna bestämmelsen innebär också att skogsskador som spritt sig från naturskyddsområden och områden som är reserverade för naturskydd ersätts i enlighet med den föreslagna skogsskadelagen.

1.2 Lagen om Finlands skogscentral

8 §. Skogscentralens uppgifter. I 8 § i lagen om Finlands skogscentral (418/2011) föreskrivs om uppgifterna för skogscentralens

enhet för offentliga tjänster. Enligt 1 mom. har skogscentralens centralenhet bl.a. i uppgift att styra och övervaka skötseln av de uppgifter som föreskrivs för skogscentralen i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. Enligt 2 mom. har skogscentralens regionenhet bl.a. i uppgift att utföra de uppgifter som föreskrivs för skogscentralen i lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. Det föreslås att det görs en teknisk ändring i paragrafen så att omnämmandet av lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog ersätts med lagen om bekämpning av skogsskador.

En ändring (1011/2012) av kyrkolagen (1054/1993), till vars ikraftträdande ikraftträdandet av de ändringar som företagits i 15 kap. i kyrkoordningen (1055/1993) är kopplat, har trätt i kraft den 1 januari 2013. Det föreskrivs inte längre att om utlåtande om skogsbruksplanen ska begäras av regionenheten. Av denna orsak föreslås att hänvisningen till kyrkoordningen stryks i 1 och 2 mom.

1.3 Lagen om växtskyddsmedel

20 §. Spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning. I 20 § i lagen om växtskyddsmedel finns bestämmelser om spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning. Enligt 2 mom. 2 punkten får jord- och skogsbruksministeriet på förslag av en regionenhet vid Finlands skogscentral besluta om flygbesprutning med växtskyddsmedel för att bekämpa omfattande insekt- eller svampskador på växande träd i skog när ministeriet beslutar om åtgärder i enlighet med lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog i syfte att förhindra att skogsskador sprids eller uppkommer, om skogsskador inte skäligen kan förhindras effektivt på något annat sätt. Det föreslås att det görs en teknisk ändring i paragrafen så att omnämmandet av lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog ersätts med lagen om bekämpning av skogsskador.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Den föreslagna skogsskadelagen innehåller flera bemyndiganden för statsrådet och ministeriet att utfärda förordning. I 3 § i lagförslaget finns bestämmelser om borttransport av virke från avverkningsplats och avlägg. Enligt 5 mom. utfärdas bestämmelser om indelningen av landet i regioner för borttransport av virke genom förordning av statsrådet. I 17 § i lagförslaget finns bestämmelser om Finlands skogscentrals tillsynsplan. Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i tillsynsplanen, de inspektioner som ingår i tillsynsplanen, inspektionsfrekvensen för tillsynsobjekten, provtagning, rapportering och utvärderingen av tillsynsplanens genomförande utfärdas genom förordning av statsrådet. Ett utkast till förordning av statsrådet finns som bilaga till denna proposition.

I 4 § i lagförslaget finns bestämmelser om alternativa åtgärder till borttransport av virke. Enligt 2 mom. får närmare bestämmelser om alternativa åtgärder till borttransport av virke utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. I 11 § i lagförslaget finns bestämmelser om spridning av biologiska växtskyddsmedel genom flygbesprutning. Enligt 5 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i Finlands skogscentrals förslag och markägares ansökan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. I 13 § i lagförslaget finns bestämmelser om tillsynen över att skogsskadelagen följs och i 14 § bestämmelser om de allmänna principerna för organisering av tillsyn. Enligt 13 § 3 mom. och 14 § 3 mom. i den föreslagna lagen får närmare bestämmelser om de uppgifter som enligt skogsskadelagen hör till Finlands skogscentral och om organiseringen av tillsynen utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

I 19 § i lagförslaget föreskrivs om anmälningsskyldighet för yrkesmässig verksamhetsutövare. Enligt 19 § 2 mom. får närmare bestämmelser om det närmare innehållet i anmälan om egenkontroll utfärdas vid behov genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Jord- och skogsbruksministeriets förordningar ska närmast innehålla bestämmelser av teknisk karaktär.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I propositionen finns två frågor som berör de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen. Den föreslagna lagen om bekämpning av skogsskador hänför sig till det enligt 15 § i grundlagen tryggade egendomsskyddet och till näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen. Förutom de grundläggande fri- och rättigheterna har propositionen också koppling till bestämmelsen i 80 § i grundlagen som gäller bemyndigande att utfärda förordning och till 124 § i grundlagen som gäller villkoren för överföring av offentliga förvaltningsavgifter på andra än myndigheter.

Näringsfrihet

Enligt 18 § i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis konstaterat att näringsfriheten inte får begränsas utan giltig orsak. Sådana orsaker kan vara t.ex. skyddet av människors hälsa och säkerhet eller andra viktiga samhällsintressen. Begränsningarna ska framgå av lag eftersom det är fråga om begränsning av grundläggande fri- och rättigheter. Förfarandet med egenkontroll baserar sig i enlighet med 80 § i grundlagen på tillräckligt exakt avgränsade bestämmelser, av vilka framgår verksamhetsutövarens rättigheter och skyldigheter. De föreslagna bestämmelserna om egenkontroll är motiverade och de ska med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna i sin helhet anses godtagbara, när man beaktar målet att trygga skogarnas goda hälsa och de begränsade skyldigheter som egenkontrollen för med sig för en yrkesmässig verksamhetsutövare.

Egendomsskydd

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis dock konstaterat att grundlagen inte skyddar egendom mot alla användningsbegränsningar, och att ägarens rättigheter kan begränsas genom en lag som uppfyller de allmänna krav som ställs på lagar som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna (bl.a. GrUU 32/2010 rd, s. 4/I och GrUU 8/1996 rd). (GrUU 32/2010 rd och GrUU 8/1996 rd). Detta innebär enligt grundlagsutskottet att begränsningen ska vara nödvändig för att ett godtagbart mål ska uppnås och får inte gå längre än vad som är motiverat med beaktande av det samhälleliga intresset bakom begränsningen i relation till egendomsskyddet. När begränsningens omfattning och proportionalitet granskas är det i sista hand fråga om huruvida begränsningen kränker ägarens rätt att använda sin egendom på normalt, skäligt och förnuftigt sätt (GrUU 22/1996 rd). Ersättningen för begränsningar i användningen av egendomen har betydelse vid bedömningen av om begränsningarna är godtagbara. (GrUU 6/2010 rd och GrUU 38/1998 rd).

I de föreslagna bestämmelserna om bekämpning av skogsskador är det fråga om skyldigheter som hänför sig till användning av egendom, och således bör de bedömas utifrån 15 § 1 mom. i grundlagen. Enligt 3, 5 och 6 § i den föreslagna skogsskadelagen ska virke, stamdelar och stubbar av tall och gran samt skadade tallar och granar som gynnar spridningen av skadeinsekter transporteras bort från avverkningsplatser, skogsbestånd och avlägg. Om det i skogen förekommer exceptionellt omfattande skogsskador eller det finns en risk för utbredning eller uppkomst av en omfattande skogsskada kan markägarna inom riskområdet enligt 9 § i skogsskadelagen åläggas att avlägsna ett tillräckligt antal träd från skogen eller att vidta andra nödvändiga åtgärder i syfte att förhindra spridning eller uppkomst av en skogsskada.

Begränsningar i användningsrätten har sedan gammalt riktats mot enskilda skogsägare i avsikt att bevara samhällsekonomiskt viktiga skogsresurser och trygga deras tillväxt. Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt är be-

hovet att trygga skogsbruket livsviktigt för Finlands samhällsekonomi (GrUU 22/1996 rd). För att skogsresurser ska bevaras för framtida generationer är det viktigt att upprätthålla skogarnas goda hälsa. De föreslagna skyldigheterna är nödvändiga för att skogarnas goda hälsa ska upprätthållas och skogsskador förebyggas och bekämpas. Bestämmelserna måste också anses stå i rätt proportion till det rättsobjekt som skyddas genom de grundläggande fri- och rättigheterna och till vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom skyldigheterna. En markägare och en innehavare av avverkningsrätt enligt 10 § i den föreslagna skogsskadelagen föreslås också i regel ha rätt att få full ersättning för kostnader och skador till följd av bekämpning av omfattande skogsskador, till den del de överskrider kostnaderna för normal skogsvård eller sedvanlig drivning av virke.

Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Propositionen hänför sig också till 124 § i grundlagen som gäller villkoren för överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock endast ges myndigheter. Syftet med 124 § i grundlagen är att begränsa möjligheten att överföra offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Därför är det skäl att kräva viss exakthet i fråga om bestämmelserna när det gäller definierandet av uppgifter som överförs.

Finlands skogscentral är inte en myndighet, trots att den uppfyller de viktigaste kännetecknen för myndighetsverksamhet. Bestämmelser om de allmänna grunderna för dess verksamhet utfärdas genom lag. När Finlands skogscentral sköter de offentliga förvaltningsuppgifter som föreskrivits för den ska den iaktta förvaltningslagen, språk-

lagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Det som i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) föreskrivs om myndigheter tillämpas också på verksamheten inom skogscentralens enhet för offentliga tjänster när enheten sköter uppgifter som avses i 8 §. Tjänstemännen inom Finlands skogscentral står inte i tjänsteförhållande. Med stöd av en särskild bestämmelse tillämpas dock bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar på dem när de använder offentliga medel och utövar offentlig makt. I 12 § i lagen om Finlands skogscentral finns bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor för tjänstemän som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Grundlagsutskottet har bedömt att överföringen av offentliga förvaltningsuppgifter på Finlands skogscentral ur statsförfattningsrättslig synvinkel är problematisk. (GrUU 53/2010 rd).

I den föreslagna skogsskadelagen består de uppgifter som hör till Finlands skogscentral och som omfattar offentlig makt av att utöva tillsyn över att lagen följs och utföra inspektioner i samband med den, göra förslag om bekämpning av omfattande skogsskador till jord- och skogsbruksministeriet samt fatta de beslut och göra de förslag som avses i 24 § i lagen. Eftersom Finlands skogscentral enligt den föreslagna lagen inte har rätt att utföra inspektioner i utrymmen som används för boende av permanent natur, har förslaget som gäller den befogenhet att utföra inspektioner som anförtros privaträttsliga aktörer ansetts motsvara utlåtandepraxisen i fråga om det skydd för privatlivet som avses i 10 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 5/2010 rd). Enligt den föreslagna skogsskadelagen ska sådana uppgifter som kan innebära betydande utövning av offentlig makt fortfarande skötas av Landsbygdsverket.

Bemyndiganden att utfärda förordning och delegering av lagstiftningsbehörigheten

Enligt 80 § i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag utfärdas genom lag. Det viktigaste målet för propositionen är att se över bestämmelserna om bekämpning av skogsskador så att de

överensstämmer med kraven i 80 § i grundlagen. I den föreslagna skogsskadelagen ska alla de bestämmelser tas in som ingår i den gällande lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog och i de författningar som utfärdats med stöd av den, som gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter eller frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Exempelvis har förordningen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog, förordningen om övervakning i fråga om växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador och jord- och skogsbruksministeriets beslut om bekämpning av insekt- och svampskador i skog utfärdats med stöd av 14 och 15 § i den gällande lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog. De nämnda författningarna innehåller bestämmelser som enligt grundlagen ska utfärdas genom lag.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. I och med stiftandet av den nya grundlagen har större noggrannhet iakttagits i fråga om utfärdandet av bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Den som ska utfärda en förordning kan genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter. När det gäller bemyndigande i lag har grundlagsutskottet i sin utlåtandep Praxis särskilt ställt krav på exakt och noggrant avgränsad reglering (GrUU 19/2002 rd och GrUU 40/2002 rd).

När det bedöms huruvida bemyndigandet att utfärda förordning ska ges statsrådet eller ministeriet är utgångspunkten att statsrådets allmänna sammanträde ska utfärda förordningar om vittsyftande och principiellt viktiga ärenden samt sådana andra ärenden vars betydelse kräver det. Denna princip framgår av bestämmelserna om beslutsfattandet i statsrådet i 67 § i grundlagen. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis också lyft

fram att en utgångspunkt i fråga om 80 § 1 mom. i grundlagen är att ministerier närmast kan bemyndigas att utfärda förordning om frågor av teknisk natur och frågor som har ringa samhällelig eller politisk betydelse (GrUU 33/2004 rd). I vissa frågor som ministeriet bemyndigats att utfärda förordning om enligt de gällande bestämmelserna ska bemyndigandet att utfärda förordning i stället i fortsättningen ges statsrådet i skogsskadelagen. I enlighet med den föreslagna skogsskadelagen kan närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet om indelning av landet i regioner för borttransport av virke (3 § 5 mom.) samt om innehållet i Finlands skogscentrals tillsynsplan, de inspektioner som ingår i tillsynsplanen, inspektionsfrekvensen för tillsynsobjekten, provtagning, rapportering och utvärderingen av tillsynsplanens genomförande (17 § 4 mom.).

Propositionen innehåller också bemyndiganden för jord- och skogsbruksministeriet att utfärda förordning. Bemyndigande för jord- och skogsbruksministeriet att utfärda förordning ingår i 4 § 2 mom., 11 § 5 mom., 13 § 3 mom., 14 § 3 mom. och 19 § 2 mom. i den föreslagna skogsskadelagen. De frågor som det ska föreskrivas om genom förordning av ministeriet är närmast av teknisk karaktär och de gäller alternativa åtgärder till borttransport av virke, det närmare innehållet i ansökan och förslag, detaljer om skötseln av de uppgifter som genom skogsskadelagen anförtros Finlands skogscentral och om organisationen av tillsynen samt innehållet i anmälan om egenkontroll. När karaktären av de frågor som ska regleras genom förordning beaktas, bör ministerieförordning anses vara en lämplig författningsnivå i detta sammanhang.

Med stöd av ovanstående kan det anses att de föreslagna lagarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om bekämpning av skogsskador**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Syftet med denna lag är att upprätthålla skogarnas goda hälsa och bekämpa skogsskador.

Denna lag tillämpas på skogsskador som förekommer i skog, terminal- och fabrikslager samt oberoende av områdets placering på avverkningsplatser för virke och avlägg.

Utöver det som föreskrivs i denna lag ska bestämmelserna i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003) tillämpas på bekämpningen av farliga skadegörare i skogsträd och på förhindrandet av spridning av dem.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *skog* ett område på vilket skogslagen (1093/1996) tillämpas,

2) *skogsskada* sådana sjukdomar och tillväxthämningar eller kvalitetsförsämringar som insekter, andra ryggradslösa organismer, svampar, bakterier och virus har vållat på växande träd i skog och som orsakar ekonomisk skada,

3) *virke* råvirke med bark med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter som framställts för virkessortiment oberoende av användningsändamålet,

4) *tallvirke med skorp bark* tallvirke med minst en fjärdedel av längden täckt av hård bark som inte flagnar,

5) *skadat träd* sådana skadade tallar eller granar från vilka skogsskadeinsekter kan spridas,

6) *trädbestånd i plantskogsstadiet* ett trädbestånd där de utvecklingsdugliga trädens medellängd är högst 1,3 meter när trädets höjd mäts från gränsen mot trädets rot del eller från marken till toppens högsta punkt, samt trädbestånd med träd som har planterats eller såtts under innevarande år,

7) *stubbdiameter* diametern uppmätt på bark vinkelrätt mot trädets längdaxel vid virkets rotända eller på ett stående träd vid rot-halsen,

8) *biologiska växtskyddsmedel* sådana preparat framställda av naturligt förekommande organismer som används för behandling av växter eller växtbestånd för bekämpning av växtsjukdomar, skadedjur eller ogräs eller för tillväxtreglering,

9) *skogsbestånd* del av skog med i huvudsak enhetlig växtplats och enhetligt trädbestånd,

10) *avlägg* en plats där virke tillfälligt lagras för fjärrtransport i samband med drivning,

11) *terminallager* en plats av permanent natur där virke lagras invid rutten för fjärrtransport,

12) *fabrikslager* en plats i anslutning till en produktionsanläggning där virke lagras i slutskedet av en fjärrtransport,

13) yrkesmässig verksamhetsutövare en virkesägare eller innehavare av avverkningsrätt som utövar drivning och som yrkesmässigt köper upp virke eller avverkningsrätt för förädling eller förmedling, dock inte sådana delägarlag för samfällda skogar och sådana delägarlag för samfälligheter som avses i lagen om samfälligheter (758/1989) av vars andelar minst hälften ägs av fysiska personer.

3 §

Borttransport av virke från avverkningsplats och avlägg

På basis av förekomsten av skogsskadeinsekter och temperatursumman delas landet in i regionerna A, B och C.

Virkesägaren ska se till att

1) granvirke som avverkats mellan den 1 september föregående år och 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 15 juli inom region A, senast den 24 juli inom region B och senast den 15 augusti inom region C,

2) tallvirke med skorp bark som avverkats mellan den 1 september föregående år och den 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 1 juli inom region A och B och senast den 15 juli inom region C och

3) granvirke som avverkats mellan den 1 juni och den 31 augusti innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser eller avlägg inom 30 dagar från avverkningen inom region A.

Bestämmelserna i 2 mom. 2 punkten tillämpas inte på sådana enskilda travar av tallvirke eller energived av tall på en avverkningsplats eller ett avlägg som har en volym på högst 20 kubikmeter fast mått. En trave anses vara enskild om den är placerad på minst 200 meters avstånd från andra motsvarande travar.

Bestämmelserna i 2 mom. tillämpas inte på virkestravar där högst hälften av volymen består av tall- eller granvirke med en stubbdiameter på mera än 10 centimeter.

Bestämmelser om regionerna A, B och C utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §

Alternativ till borttransport av virke

Om virkesägaren inte transporterar bort sitt virke så som det bestäms i 3 § 2 mom., ska ägaren

1) täcka virket,
2) bevattna virket,
3) transportera bort virkestravens översta lager,
4) barka virket,
5) behandla virket med ett godkänt växtskyddsmedel mot angrepp från skadeinsekter,

6) placera tallvirke tillräckligt långt från skogsbestånd med samma trädslag,

7) täcka in det översta lagret av en tallvirkestrave med ett lager lövträd,

8) täcka in det översta lagret av en granvirkestrave med ett lager lövträd eller med ett lager tall som har en stubbdiameter på mindre än 10 centimeter och saknar skorp bark, eller

9) på något annat sätt se till att skogsskadeinsekter inte i väsentlig mån kan sprida sig från virket.

Närmare bestämmelser om de åtgärder som avses i 1 mom. kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

5 §

Borttransport av stamdelar och stubbar av tall och gran från skogsbestånd och avlägg

Om det efter avverkningar som utförts under de tider som avses i 3 § 2 mom. 1 eller 3 punkten per hektar finns mer än 10 kubikmeter fast mått stamdelar av gran med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter, ska ägaren se till att den del som överstiger 10 kubikmeter transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg inom de tider som anges i 3 § 2 mom. 1 och 3 punkten.

Om det efter avverkningar som utförts under de tider som avses i 3 § 2 mom. 2 punkten per hektar finns mer än 20 kubikmeter fast mått stamdelar av tall med skorp bark med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter, ska ägaren se till att den del som överstiger 20 kubikmeter transporteras bort från av-

verkningsplatser och avlägg inom de tider som anges i 3 § 2 mom. 2 punkten.

Om den som äger trävirke inte transporterar bort stamdelar så som det föreskrivs i 1 mom., ska han eller hon handla i enlighet med 4 §.

Om mer än 10 kubikmeter fast mått tall- eller granstubbar har lagrats på en avverkningsplats eller ett avlägg ska de transporteras bort

1) inom två år från stubbrytningen, om den har gjorts före den 1 augusti;

2) inom två år och sex månader från stubbrytningen, om den har gjorts i augusti eller senare.

6 §

Avlägsnande av skadade träd från skogsbestånd och avlägg

Om det i ett skogsbestånd som har passerat plantskogsstadiet per hektar finns mer än 10 kubikmeter fast mått skadad gran med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter, är ägaren skyldig att från skogsbeståndet och avlägget transportera bort den del av de skadade träd som överstiger 10 kubikmeter fast mått senast inom de tider för borttransport av virke som anges i 3 § 2 mom 1 och 3 punkten.

Om det i ett skogsbestånd som har passerat plantskogsstadiet per hektar finns mer än 20 kubikmeter fast mått skadad tall med skorp-bark med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter, är ägaren skyldig att från skogsbeståndet och avlägget transportera bort den del av de skadade träd som överstiger 20 kubikmeter fast mått senast inom de tider för borttransport av virke som anges i 3 § 2 mom 2 punkten.

På skogsbestånd som understiger en hektar tillämpas oberoende av skogsbeståndets areal de gränsvärden i kubikmeter fast mått som föreskrivs i 1 och 2 mom.

Om markägaren har överlåtit avverkningsrätten för skogsbeståndet, ska innehavaren av avverkningsrätten på förhand underrättas om borttransporten av de skadade träden.

Om ägaren inte transporterar bort skadade träd enligt 1 och 2 mom. från ett skogsbe-

stånd och avlägg, ska ägaren handla i enlighet med 4 §.

Med avvikelse från bestämmelserna i 1, 2 och 3 mom. kan markägaren på områden som utgör särskilt viktiga livsmiljöer på det sätt som avses i 10 § i skogslagen och områden som hör till nätverket Natura 2000 och som omfattas av tillämpningen av skogslagen, och där en ökning av död ved kan vara ändamålsenlig, lämna en större mängd skadade träd på området än vad som är tillåtet enligt de nämnda momenten. Markägaren ska till Finlands skogscentral anmäla att de skadade träden inte avlägsnas. Finlands skogscentral ska följa upp de livsmiljöer och områden där skadade träd har lämnats kvar, mängden död ved där samt skogsskador som eventuellt sprider sig från områdena.

7 §

Oöverstigligt hinder, särskilt exceptionella förhållanden och oskäligen ekonomisk situation

Markägaren och virkesägaren har inte de skyldigheter som avses i 3—6 § i denna lag om fullgörandet av dem inte är möjligt på grund av ett oöverstigligt hinder. Markägaren och virkesägaren har inte heller någon skyldighet att transportera bort virke, stamdelar, stubbar och skadade träd, om särskilt exceptionella förhållanden hindrar drivningen och transporten.

Markägaren har inte någon skyldighet som avses i 4 och 6 § om det kan anses vara ekonomiskt oskäligt att vidta alternativa åtgärder eller transportera bort skadade träd .

8 §

Lagring av virke i terminallager och fabrikslager

Vid lagring av tall- eller granvirke i terminallager eller fabrikslager är virkesägaren skyldig att vidta de åtgärder som avses i 4 § 1 mom. och andra skäligen åtgärder för att hindra en väsentlig spridning av skogsskadeinsekter från det lagrade virket.

9 §

Bekämpning av omfattande skogsskador

Om det i en skog förekommer exceptionellt omfattande skogsskador eller det finns en risk för utbredning eller uppkomst av en omfattande skogsskada, kan jord- och skogsbruksministeriet i syfte att förhindra spridning eller uppkomst av skogsskada ålägga markägarna inom riskområdet att avlägsna ett tillräckligt antal träd från skogen eller att vidta andra nödvändiga åtgärder. Ministeriet kan samtidigt besluta om den tidpunkt då träden ska avlägsnas samt om behandling av de träd som ska avlägsnas. Ministeriet kan även ålägga Finlands skogscentral att inleda bekämpning som kräver snabba åtgärder. Företräde ska ges åt biologiska och mekaniska bekämpningsmetoder. Finlands skogscentral kan vidta biologiska och mekaniska bekämpningsåtgärder även utan att höra markägarna, om hörande inte kan verkställas utan oskäligt dröjsmål.

När en risk som anges i 1 mom. uppstår ska Finlands skogscentral för ministeriet lägga fram ett förslag som ska innehålla följande:

- 1) skade- eller riskområdet,
- 2) vilka åtgärder som ska vidtas på varje lägenhet inom området i syfte att förhindra spridningen eller uppkomsten av skogsskada och när de ska vidtas samt de markägares kontaktuppgifter på vilkas lägenheter åtgärder ska vidtas enligt förslaget,
- 3) en uppskattning av de kostnader som åtgärderna medför och till vilken del kostnaderna ska ersättas av staten, samt
- 4) motiveringarna till att biologiska och mekaniska bekämpningsåtgärder inte kan användas.

Finlands skogscentral ska underrätta markägarna om ett förslag enligt 2 mom. på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003). Markägaren ska inom 14 dygn efter att ha fått del av förslaget göra sina anmärkningar med anledning av den hos Finlands skogscentral, som ska sända anmärkningarna och centralens utlåtande till jord- och skogsbruksministeriet.

Delgivningen av beslutet kan jord- och skogsbruksministeriet anförtro Finlands skogscentral.

10 §

Ersättning för kostnader och skador till följd av bekämpning av omfattande skogsskador

Ersättning för kostnader till följd av iakttagande av ett beslut som avses i 9 § 1 mom. och tillväxtförluster i trädbestånd som passerat plantskogsstadiet betalas av statens medel till markägare eller den som innehar arrenderätt, nyttjanderätt som baserar sig på testamente, efterlevande makes besittningsrätt, pensionsrätt eller någon motsvarande rättighet eller avverkningsrätt, till den del kostnaderna överskrider kostnaderna för normal skogsvård eller sedvanlig drivning av virke. I fråga om sådana trädbestånd i plantskogsstadiet som har förstörts till följd av bekämpningsåtgärderna ersätts förnyelsekostnaderna. Ersättning betalas dock inte eller bara till nedsatt belopp om den som har rätt till ersättning avsiktligt eller av oaktsamhet har underlåtit att iaktta denna lag eller de bestämmelser, föreskrifter eller myndighetsbeslut som utfärdats med stöd av den, eller försummat att vidta de åtgärder som ålagts honom eller henne och åtgärderna därför har vidtagits på hans eller hennes bekostnad enligt 24 §. Jord- och skogsbruksministeriet beslutar om ersättningen.

Ersättning ska sökas inom 90 dagar från det att de åtgärder som förutsätts i beslutet har slutförts. Ansökan ska riktas till jord- och skogsbruksministeriet och ges in till Finlands skogscentral. Till ansökan ska fogas en tillräcklig redogörelse för kostnaderna och skadorna. Finlands skogscentral ska sända ansökningshandlingarna till jord- och skogsbruksministeriet och komplettera dem med ett utlåtande om ersättningens storlek och förutsättningarna för att den ska beviljas.

Det som bestäms i 1 och 2 mom. gäller inte då staten är markägare.

11 §

Särskild bestämmelse om spridning av biologiska växtskyddsmedel genom flygbesprutning

Om jord- och skogsbruksministeriet inte med stöd av 9 § bestämmer att åtgärder ska vidtas, får ministeriet, oberoende av vad som föreskrivs i 20 § i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011), ge markägare rätt att på egen bekostnad sprida biologiska växtskyddsmedel genom flytbesprutning på det sätt som godkänts av ministeriet.

En förutsättning för ett beslut som avses i 1 mom. är att

1) det finns risk för betydande tillväxtförluster eller andra betydande ekonomiska förluster om någon bekämpning inte utförs,

2) markägaren eller markägarna förbinder sig att svara för kostnaderna för bekämpningen,

3) åtgärderna i övrigt är förenliga med lagstiftningen om vård och användning av skog, samt om växtskyddsmedel och spridningen av dem genom flygbesprutning, och

4) skogsskador inte skäligen kan bekämpas effektivt på annat sätt.

Jord- och skogsbruksministeriet fattar det beslut som avses i 1 mom. på förslag av Finlands skogscentral. Finlands skogscentral lägger fram sitt förslag på basis av markägares ansökan.

Det förslag som Finlands skogscentral lägger fram ska utöver de uppgifter som avses i 2 mom. och som förutsätts för beslutet innehålla följande:

1) skade- eller riskområdet,

2) vilka åtgärder som ska vidtas på varje lägenhet inom området i syfte att förhindra spridningen eller uppkomsten av skogsskada och när de ska vidtas samt de markägares kontaktuppgifter på vilkas lägenheter åtgärder ska vidtas enligt förslaget,

3) en uppskattning av de kostnader som åtgärderna medför.

Närmare bestämmelser om innehållet i Finlands skogscentrals förslag och markägares ansökan får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

12 §

Uppföljning av skogsskador

Skogsforskningsinstitutet ska med bistånd av Finlands skogscentral följa och förutse förekomsten och utbredningen av växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador samt undersöka sambandet mellan skadornas orsak och verkan och deras ekonomiska betydelse.

Om det i samband med uppföljningen framkommer något som förutsätter åtgärder enligt 9 §, ska Skogsforskningsinstitutet utan dröjsmål underrätta Finlands skogscentral om detta.

Om man i samband med uppföljningen eller annan verksamhet upptäcker farliga skadedörare som avses i lagen om skydd för växters sundhet eller i författningar som utfärdats med stöd av den, ska Skogsforskningsinstitutet utan dröjsmål underrätta Livsmedelssäkerhetsverket om detta.

Skogsforskningsinstitutet ska årligen lämna in en utredning över resultaten av uppföljningen till jord- och skogsbruksministeriet.

13 §

Tillsyn

Den allmänna styrningen av och tillsynen över verkställigheten av denna lag hör till jord- och skogsbruksministeriet.

För verkställigheten av denna lag, för tillsynen över att lagen och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den följs samt för organiseringen av tillsynen svarar Finlands skogscentral.

Närmare bestämmelser om utförande av de uppgifter som med stöd av denna lag hör till Finlands skogscentral kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

14 §

Allmänna principer för organisering av tillsyn

Borttransport av virke från avverkningsplatser och avlägg ska övervakas objektivt

och regelbundet. Tillsynen ska effektiviseras, om det kan misstänkas att en verksamhetsutövares verksamhet inte uppfyller de krav som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den. Tillsynsåtgärderna ska vara ändamålsenliga och de ska med beaktande av risken för uppkomst av skogsskador på behörigt sätt omfatta alla stadier av borttransport och mellanlagring av virke.

Borttransport av skadade träd, stamdelar och lagrade stubbar ska övervakas objektivt och regelbundet.

Närmare bestämmelser om organiseringen av tillsynen kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

15 §

Rätt att utföra inspektioner

Finlands skogscentral har rätt att utan förhandsmeddelande utföra inspektioner i skogar, på avverkningsplatser, på avlägg, i terminal- eller fabrikslager och på andra permanenta platser för förädling och lagring av virke. Finlands skogscentral har dessutom rätt att granska lagerbokföringen av virke. Kontroller får dock inte utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur.

På begäran av Finlands skogscentral ska den som är föremål för inspektion eller tillsyn lämna uppgifter och handlingar som är nödvändiga för inspektionen och tillsynen ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt.

16 §

Rätt att få upplysningar

Finlands skogscentral har rätt att av den som är föremål för inspektion eller tillsyn avgiftsfritt få uppgifter och handlingar som är nödvändiga för inspektion och tillsyn som avses i denna lag.

17 §

Finlands skogscentrals tillsynsplan

För tillsyn som avses i denna lag ska Finlands skogscentral utarbeta och jord- och skogsbruksministeriet godkänna en tillsyns-

plan för bekämpning av skogsskador (*Finlands skogscentrals tillsynsplan*) så att tillsynen är effektiv och kostnadseffektiv samt förebygger skogsskador.

Tillsynsplanen ska innehålla åtminstone följande:

- 1) riskbedömning,
- 2) angivande av innehållet i inspektionerna,
- 3) inspektionsfrekvensen för tillsynsobjekten,
- 4) utvärdering av tillsynsplanens genomförande.

Tillsynsplanen ska ses över årligen.

Närmare bestämmelser om innehållet i tillsynsplanen, inspektioner enligt tillsynsplanen, inspektionsfrekvensen för tillsynsobjekten, provtagning, rapportering och utvärderingen av tillsynsplanens genomförande kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 §

Skyldighet att ha egenkontroll

En yrkesmässig verksamhetsutövare ska känna till bestämmelserna i denna lag om avlägsnande av virke, skadade träd, stamdelar och stubbar av tall och gran samt de skyldigheter som gäller lagring av virke och övervaka iakttagandet av tidsfristerna för borttransport av virke enligt 3 §, verkställandet av de alternativa åtgärderna enligt 4 §, avlägsnandet av stamdelar och stubbar av tall och gran enligt 6 § och lagring av virke enligt 8 § (*egenkontroll*).

Den yrkesmässiga verksamhetsutövaren ska utse en person som är ansvarig för egenkontrollen och som ser till att egenkontrollen genomförs.

19 §

Anmälningsskyldighet för yrkesmässiga verksamhetsutövare

En yrkesmässig verksamhetsutövare ska utan obefogat dröjsmål underrätta Finlands skogscentral om sådana situationer och förhållanden enligt 7 § som kan ge upphov till hinder för att fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i 3—6 § (*anmälan om egenkontroll*).

Närmare bestämmelser om det närmare innehållet i den yrkesmässiga verksamhetsutövarens anmälan om egenkontroll utfärdas vid behov genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

20 §

Skadeståndsansvar

Om en virkesägare eller markägare försummar sin skyldighet enligt 3—6 § eller sin skyldighet enligt ett beslut som meddelats med stöd av 9 § och detta leder till att mer än 20 kubikmeter fast mått per hektar av trädbeståndet i en annan markägares skogsbestånd dör eller till att trädbeståndets tillväxt minskar med mer än 10 kubikmeter fast mått per hektar under högst fem år, är virkesägaren eller markägaren skyldig att ersätta skadan i sin helhet.

Om markägaren i enlighet med 6 § 6 mom. på ett område som utgör särskilt viktig livsmiljö på det sätt som avses i 10 § i skogslagen eller på ett område som hör till nätverket Natura 2000 och som omfattas av tillämpningen av skogslagen lämnar en större mängd skadade träd på området än vad som är tillåtet enligt 6 § 1, 2 och 3 mom. är markägaren skyldig att ersätta en skada som orsakas av att skogsskador spridit sig till någon annans skog.

En ägare till lagrat virke är skyldig att ersätta en skada som orsakas av att skogsskador spridit sig från ett terminal- eller fabrikslager till någon annans skog.

Bestämmelser om ersättande av skada finns i övrigt i skadeståndslagen (412/1974).

21 §

Statens skadeståndsansvar

Skador som orsakas av skogsskador som sannolikt spridits från ett naturskyddsområde enligt 10 § i naturvårdslagen (1096/1996), ett område med ett fridlyst naturminnesmärke enligt 23 §, ett område med tidsbegränsad fridlysning enligt 25 §, ett område enligt 29 § som är föremål för ett beslut enligt 30 §, ett område där hotade arter förekommer enligt 47 § eller ett område som belagts med åt-

gärdsförbud enligt 55 § i den lagen samt från områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller från andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller av en myndighet som förvaltar statsägd mark, ska ersättas av statsmedel på det sätt som bestäms nedan. Vid bedömningen av sannolikheten för ett orsakssamband ska bland annat skadans art och andra möjliga orsaker till skadan beaktas.

Ersättning kan vägras eller den kan sänkas, om den skadelidande har medverkat till att den skada som avses i ansökan om ersättning har förvärrats eller utan godtagbar orsak har förbjudit vidtagandet av åtgärder som skulle ha kunnat förhindra att skadan förvärras.

Markägaren ska ansöka om ersättning enligt 1 mom. genom en ansökan som riktas till miljöministeriet och som ges in till den regionenheten vid Finlands skogscentral som är behörig inom skadeområdet. Regionenheten vid Finlands skogscentral ska sända ansökningshandlingarna till miljöministeriet och komplettera dem med ett utlåtande om ersättningens storlek och förutsättningarna för att den ska beviljas.

Bestämmelser om ersättande av skada finns i övrigt i skadeståndslagen.

22 §

Storleken av ersättningar som betalas av statsmedel

Den ersättning som med stöd av 21 § betalas av statens medel täcker det skogsekonomiska värdet för det trädbestånd som skadats. Tillväxtförlust i trädbestånd som passerat plantskogsstadiet ersätts markägaren till den del skadan överstiger kostnaderna för regelbunden skogsskötsel eller normal drivning. I fråga om skadade trädbestånd i plantskogstadiet ersätts förnyelsekostnaderna.

Om en skada ersätts betalas den som söker ersättning också ersättning för de värderingskostnader som kan anses behövliga och rimliga med tanke på skadeutredningen och som den som söker ersättning erlagt.

Vid beräkningen av ersättningsbeloppet beaktas såsom avdrag de ersättningar som på

basis av försäkring erhålls på grund av skadefallet.

23 §

Särskild bestämmelse om avverkning

Avverkning enligt ett beslut som meddelats med stöd av 9 § får utföras med avvikelse från 5, 5 a och 5 b § i skogslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av dem. Skyldigheten enligt skogslagen att åstadkomma återväxt ska dock fullgöras.

Av vägande skäl som anknyter till skogsforskning kan Finlands skogscentral godkänna ett forskningsförfarande på statsägd mark som utförs med avvikelse från bestämmelserna i 3, 5 eller 6 §.

24 §

Vite och hot om tvångsutförande

Om någon försummar sin skyldighet enligt 3—6 § eller enligt ett beslut som har meddelats med stöd av 9 §, kan Finlands skogscentral genom sitt beslut förplikta personen i fråga att vidta behövliga åtgärder. Landsbygdsverket kan på förslag av Finlands skogscentral förena Finlands skogscentrals beslut med vite eller hot om att åtgärderna vidtas på den försumliga bekostnad. För återkrav av kostnaderna för tvångsutförande till staten svarar Landsbygdsverket på förslag av Finlands skogscentral.

Bestämmelser om vite och hot om tvångsutförande finns i övrigt i viteslagen (1113/1990).

25 §

Brott mot bestämmelserna i lagen om bekämpning av skogsskador

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet försummar en skyldighet enligt 3—6 § eller 18 § eller enligt ett beslut som har meddelats med stöd av 9 § ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, dömas till böter för *brott mot lagen om bekämpning av skogsskador*.

26 §

Indrivning av statens fordran

Statens fordringar enligt denna lag är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivning av sådana fordringar finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Om statens fordringar eller en del av dem inte betalas inom utsatt tid tas på det kapital som ska återbetalas ut dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § räntelagen (633/1982) räknat från förfallodagen för respektive rat.

Landsbygdsverket är den myndighet som driver in fordringar enligt denna lag.

27 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som Finlands skogscentral har meddelat med stöd av 24 § 1 mom. får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Behörig förvaltningsdomstol är den förvaltningsdomstol inom vars domkrets huvuddelen av det ifrågavarande området är beläget. Bestämmelser om ändringssökande finns i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Om de åtgärder som Finlands skogscentral har föreskrivit inte tål uppskov, kan Finlands skogscentral bestämma att ett överklagat beslut ska iaktas trots att ändring har sökts, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

I ett beslut som jord- och skogsbruksministeriet har fattat med stöd av 9 § 1 mom. kan föreskrivas att beslutet ska iaktas trots att ändring har sökts, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Utöver vad som särskilt bestäms om sökande av ändring, har Finlands skogscentral rätt att överklaga beslut som Landsbygdsverket eller förvaltningsdomstolen har fattat med stöd av denna lag, om Landsbygdsverkets beslut avviker från Finlands skogscentrals förslag eller om förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt Finlands skogscentrals eller Landsbygdsverkets beslut.

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 10 § träder dock i kraft först vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

Genom denna lag upphävs lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (263/1991). Den upphävda lagens 7 § tillämpas tills 10 § i denna lag träder i kraft.

Lagens 8 § tillämpas på en lagerplats där lagringen har inletts före den 1 juli 1991, en-

dast om lagringen till sin natur eller sitt omfång väsentligt förändras efter det att denna lag har trätt i kraft.

På delar av stammar, avverkat virke av tall och gran, skadade träd och brutna stubbar efter avverkningar som utförts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

På ersättning för andra skador som uppkommit före lagens ikraftträdande än de som ersätts av statsmedel tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om Finlands skogscentral

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finlands skogscentral (418/2011) 8 § 1 mom. 4 punkten och 2 mom. 5 punkten som följer:

8 §

Skogscentralens uppgifter

Till centralenhetens uppgifter hör att

4) styra och övervaka skötseln av de uppgifter som föreskrivs för skogscentralen eller skogscentralerna i skogslagen (1093/1996), lagstiftningen om skogsbrukets finansiering, lagen om Finlands skogscentrals system för skoglig information (419/2011), viltskadelagen (105/2009), lagen om bekämpning av skogsskador (/), lagen om skogsvårdsföreningar (534/1998), lagen om handel med skogsodlingsmaterial (241/2002), lagen om samfällda skogar (109/2003), lagen om samfälligheter (758/1989) och lagen om överlåtelseskatt (931/1996) samt att trygga statens fordringar enligt den upphävda lagen om gårdsbruksenheter (188/1977), den upphävda naturmäringslagen (610/1984) och den upphävda renhushållningslagen (161/1990) i samband med försäljning av virke från lägenheter som bildats med stöd av de nämnda lagarna,

Till regionenheternas uppgifter hör att

5) utföra de uppgifter som föreskrivs för skogscentralen eller skogscentralerna i skogslagen, lagstiftningen om skogsbrukets finansiering, lagen om Finlands skogscentrals system för skoglig information, viltskadelagen, lagen om bekämpning av skogsskador, lagen om skogsvårdsföreningar, lagen om handel med skogsodlingsmaterial, lagen om samfällda skogar, lagen om samfälligheter och lagen om överlåtelseskatt samt att trygga statens fordringar enligt den upphävda lagen om gårdsbruksenheter, den upphävda naturmäringslagen och den upphävda renhushållningslagen i samband med försäljning av virke från lägenheter som bildats med stöd av de nämnda lagarna,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 20 § i lagen om växtskyddsmedel**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) 20 § som följer:

20 §

Spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning

Spridning av växtskyddsmedel från luftfartyg är förbjuden.

Oberoende av bestämmelserna i 1 mom. får

1) Livsmedelssäkerhetsverket besluta om bekämpning av skadegörare genom flygbesprutning med växtskyddsmedel när verket beslutar om åtgärder för att bekämpa skadegörare eller förhindra att de sprids så som föreskrivs i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003), om skadegöraren medför ett omedelbart hot mot växters sundhet och skadegöraren inte skäligen kan bekämpas effektivt på något annat sätt eller spridningen av den förhindras,

2) jord- och skogsbruksministeriet på framställning av en regionenhet vid Finlands skogscentral besluta om flygbesprutning med växtskyddsmedel för att bekämpa omfattande skogsskador på växande träd i skog när ministeriet beslutar om åtgärder i enlighet med lagen om bekämpning av skogsskador (/) i syfte att förhindra att skogsskador sprids eller uppkommer, om skogsskador inte skäligen kan förhindras effektivt på något annat sätt.

Ett beslut om flygbesprutning med växtskyddsmedel ska innehålla uppgifter om spridningsområdet, bekämpningsåtgärderna och deras tidpunkt samt om det växtskyddsmedel som används vid bekämpningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 16 september 2013

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Jord- och skogsbruksminister *Jari Koskinen*

*Bilagor
Parallelltext*

2.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om Finlands skogscentral

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finlands skogscentral (418/2011) 8 § 1 mom. 4 punkten och 2 mom. 5 punkten som följer:

Gällande lydelse

8 §

Skogscentralens uppgifter

Till centralenhetens uppgifter hör att

4) styra och övervaka skötseln av de uppgifter som föreskrivs för skogscentralen eller skogscentralerna i skogslagen (1093/1996), lagstiftningen om skogsbrukets finansiering, lagen om Finlands skogscentrals system för skoglig information (419/2011), viltskadelagen (105/2009), lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (263/1991), lagen om skogsvårdsföreningar (534/1998), lagen om handel med skogsodlingsmaterial (241/2002), *virkesmätningsslagen (364/1991)*, lagen om samfällda skogar (109/2003), lagen om samfälligheter (758/1989), lagen om överlåtelseskatt (931/1996) *och kyrkoordningen (1055/1993)* samt att trygga statens fordringar enligt den upphävda lagen om gårdsbruksenheter (188/1977), den upphävda naturnärlingslagen (610/1984) och den upphävda renhushållningslagen (161/1990) i samband med försäljning av virke från lägenheter som bildats med stöd av de nämnda lagarna,

Till regionenheternas uppgifter hör att

Föreslagen lydelse

8 §

Skogscentralens uppgifter

Till centralenhetens uppgifter hör att

4) styra och övervaka skötseln av de uppgifter som föreskrivs för skogscentralen eller skogscentralerna i skogslagen (1093/1996), lagstiftningen om skogsbrukets finansiering, lagen om Finlands skogscentrals system för skoglig information (419/2011), viltskadelagen (105/2009), *lagen om bekämpning av skogsskador (/)*, lagen om skogsvårdsföreningar (534/1998), lagen om handel med skogsodlingsmaterial (241/2002), lagen om samfällda skogar (109/2003), lagen om samfälligheter (758/1989) och lagen om överlåtelseskatt (931/1996) samt att trygga statens fordringar enligt den upphävda lagen om gårdsbruksenheter (188/1977), den upphävda naturnärlingslagen (610/1984) och den upphävda renhushållningslagen (161/1990) i samband med försäljning av virke från lägenheter som bildats med stöd av de nämnda lagarna,

Till regionenheternas uppgifter hör att

5) utföra de uppgifter som föreskrivs för skogscentralen eller skogscentralerna i skogslagen, lagstiftningen om skogsbrukets finansiering, lagen om Finlands skogscentrals system för skoglig information, viltskadela- gen, lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog, lagen om skogsvårdsfö- reningar, lagen om handel med skogsod- lingsmaterial, *virkesmätninglagen*, lagen om samfällda skogar, lagen om samfälligheter, lagen om överlåtelseskatt *och kyrkoordningen* samt att trygga statens fordringar enligt den upphävda lagen om gårdsbruksenheter, den upphävda naturnärlingslagen och den upphäv- da renhushållningslagen i samband med för- säljning av virke från lägenheter som bildats med stöd av de nämnda lagarna,

5) utföra de uppgifter som föreskrivs för skogscentralen eller skogscentralerna i skogslagen, lagstiftningen om skogsbrukets finansiering, lagen om Finlands skogscentrals system för skoglig information, viltskadela- gen, lagen om bekämpning av *skogsskador*, lagen om skogsvårdsföreningar, lagen om handel med skogsodlingsmaterial, lagen om samfällda skogar, lagen om samfälligheter *och* lagen om överlåtelseskatt samt att trygga statens fordringar enligt den upphävda lagen om gårdsbruksenheter, den upphävda natur- näringslagen och den upphävda renhushåll- ningslagen i samband med försäljning av vir- ke från lägenheter som bildats med stöd av de nämnda lagarna,

3.

Lag**om ändring av 20 § i lagen om växtskyddsmedel**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) 20 § som följer:

Gällande lag

20 §

Spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning

Spridning av växtskyddsmedel från luftfartyg är förbjuden.

Oberoende av bestämmelserna i 1 mom. får

1) Livsmedelssäkerhetsverket besluta om bekämpning av skadegörare genom flygbesprutning med växtskyddsmedel när verket beslutar om åtgärder för att bekämpa skadegörare eller förhindra att de sprids så som föreskrivs i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003), om skadegöraren medför ett omedelbart hot mot växters sundhet och skadegöraren inte skäligen kan bekämpas effektivt på något annat sätt eller spridningen av den förhindras,

2) jord- och skogsbruksministeriet på framställning av en regionenhet vid Finlands skogscentral besluta om flygbesprutning med växtskyddsmedel för att bekämpa omfattande insekt- eller svampskador på växande träd i skog när ministeriet beslutar om åtgärder i enlighet med lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (263/1991) i syfte att förhindra att skogsskador sprids eller uppkommer, om insekt- eller svampskador inte skäligen kan förhindras effektivt på något annat sätt.

Ett beslut om flygbesprutning med växtskyddsmedel ska innehålla uppgifter om spridningsområdet, bekämpningsåtgärderna och deras tidpunkt samt om det växtskyddsmedel som används vid bekämpningen.

Förslag

20 §

Spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning

Spridning av växtskyddsmedel från luftfartyg är förbjuden.

Oberoende av bestämmelserna i 1 mom. får

1) Livsmedelssäkerhetsverket besluta om bekämpning av skadegörare genom flygbesprutning med växtskyddsmedel när verket beslutar om åtgärder för att bekämpa skadegörare eller förhindra att de sprids så som föreskrivs i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003), om skadegöraren medför ett omedelbart hot mot växters sundhet och skadegöraren inte skäligen kan bekämpas effektivt på något annat sätt eller spridningen av den förhindras,

2) jord- och skogsbruksministeriet på framställning av en regionenhet vid Finlands skogscentral besluta om flygbesprutning med växtskyddsmedel för att bekämpa omfattande *skogsskador* på växande träd i skog när ministeriet beslutar om åtgärder i enlighet med lagen om bekämpning av *skogsskador* (/) i syfte att förhindra att skogsskador sprids eller uppkommer, om *skogsskador* inte skäligen kan förhindras effektivt på något annat sätt.

Ett beslut om flygbesprutning med växtskyddsmedel ska innehålla uppgifter om spridningsområdet, bekämpningsåtgärderna och deras tidpunkt samt om det växtskyddsmedel som används vid bekämpningen.

Statsrådets förordning

om bekämpning av skogsskador

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av lagen om skogsskador (/20):

1 §

Tillämpningsområde

I denna förordning föreskrivs om regioner och tidsfrister för borttransport av virke.

2 §

Regioner för borttransport av virke

De regioner för borttransport av virke som avses i 3 § i lagen om bekämpning av skogsskador (/) är följande:

1) region A består av områdena för landskapen Egentliga Finland, Egentliga Tavastland, Kymmenedalen, Nyland, Päijänne-Tavastland och Södra Karelen,

2) region B består av områdena för landskapen Birkaland, Mellersta Finland, Mellersta Österbotten, Norra Karelen, Norra Savolax, Satakunta, Södra Savolax, Södra Österbotten och Österbotten, och

3) region C består av områdena för landskapen Kajanaland, Lappland och Norra Österbotten.

3 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 . Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

4 §

Övergångsbestämmelse

På delar av stammar, avverkat virke av tall eller gran, skadade träd eller brutna stubbar efter avverkningar som utförts före ikraftträdandet av denna förordning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Jord- och skogsbruksministeriets förordning

om bekämpning av skogsskador

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av lagen om skogsskador (/20):

1 §

Tillämpningsområde

I denna förordning föreskrivs om alternativa åtgärder till borttransport av virke.

2 §

Alternativa åtgärder till borttransport av virke

Om den skyldighet som avses i 3 § 2 mom. i lagen om bekämpning av skogsskador inte fullgörs, ska ägaren till virket vidta följande åtgärder för att förhindra spridning av skogsskador i fråga om virke som avses i nämnda 3 § 2 mom.:

1) tallvirke täcks innan större mörghorren svärmar och granvirke innan granbarkborren svärmar in med ett överdrag som hindrar insektsangrepp och som ska täcka travens översta lager helt samt minst 50 cm av lång- och kortsidorna uppmätt från travens övre kant,

2) virket bevattnas under minst åtta veckors tid med minst 50 millimeter vatten per dygn med början minst fyra veckor före de tidsfrister för borttransport av virke som anges i 3 § 2 mom. i lagen om bekämpning av skogsskador,

3) virkestravens översta lager till ett djup av 50 centimeter transporteras bort från skogen som sådant eller flisat tidigast efter det att skadeinsekterna har angripit virket och före de tidsfrister för borttransport av virke som anges i 3 § 3 mom. i lagen om bekämpning av skogsskador,

4) virket eller virkestravens översta lager till ett djup av minst 50 centimeter barkas minst tre veckor före de tidsfrister för bort-

transport av virke som anges i 3 § 2 mom. i lagen om bekämpning av skogsskador,

5) virkestraven behandlas mot skadeinsekters angrepp med växtskyddsmedel som godkänts för ändamålet senast då skadeinsekterna svärmar,

6) tallvirket före de tidsfrister för borttransport av virke som anges i 3 § 2 mom. i lagen om bekämpning av skogsskador placeras på ett sådant avstånd som anges i tabellen nedan från ett bestånd där mer än 30 procent av virkesvolymen består av tall,

Tallvirkeslagrets storlek	Bestånd i fröträds- eller skärmställning eller unga gallringsskogar	Övriga bestånd
högst 100 m ³	200 m	100 m
mer än 100 m ³	400 m	200 m

7) tallvirkestravens översta lager täcks med ett minst 50 centimeter tjockt lager lövträd innan skadeinsekterna svärmar,

8) granvirke täcks med ett minst 50 centimeter tjockt lager lövträd eller med ett minst 50 centimeter tjockt lager tallvirke utan skorp bark innan skadeinsekterna svärmar, eller

9) virket åtgärdas på något annat sätt med motsvarande verkan, så att skogsskadeinsekter inte i väsentlig mån kan sprida sig från virket.

3 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

4 §

Övergångsbestämmelse

På delar av stammar, avverkat virke av tall eller gran, skadade träd eller brutna stubbar efter avverkningar som utförts före ikraftträdandet av denna förordning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.